

**Zpráva o plnění Národního akčního plánu podporujícího  
pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017**

**Praha, červen 2013**

Úvod 5

|                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Zhodnocení jednotlivých oblastí .....                                                        | 8  |
| 1. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob .....                                     | 8  |
| 2. Celoživotní učení .....                                                                   | 10 |
| 3. Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění ..... | 12 |
| 4. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce .....                                           | 15 |
| 5. Kvalitní prostředí pro život seniorů .....                                                | 16 |
| 6. Zdravé stárnutí .....                                                                     | 19 |
| 7. Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností .....                                   | 21 |
| Závěr a doporučení.....                                                                      | 25 |
| Př. č. 1 - Plnění Národního akčního plánu jednotlivými gestory dle oblastí.....              | 27 |
| 1. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob .....                                     | 27 |
| 1.1. Úřad vlády.....                                                                         | 27 |
| 1.2. Ministerstvo vnitra .....                                                               | 28 |
| 1.3. Ministerstvo spravedlnosti.....                                                         | 30 |
| 1.4. Ministerstvo zdravotnictví.....                                                         | 31 |
| 1.5. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                               | 32 |
| 1.6. Ministerstvo pro místní rozvoj .....                                                    | 34 |
| 2. Celoživotní učení .....                                                                   | 35 |
| 2.1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy .....                                      | 35 |
| 2.2. Ministerstvo kultury .....                                                              | 38 |
| 2.3. Ministerstvo vnitra .....                                                               | 38 |
| 2.4. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                               | 39 |
| 3. Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění ..... | 41 |
| 3.1. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj .....                   | 41 |
| 3.2. Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo průmyslu a obchodu .....                       | 41 |
| 3.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                               | 42 |
| 4. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce .....                                           | 48 |
| 4.1. Ministerstvo vnitra .....                                                               | 48 |
| 4.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy .....                                      | 48 |
| 4.3. Ministerstvo kultury .....                                                              | 49 |
| 4.4. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                               | 52 |

|                                                                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 4.5. Ostatní rezorty ( MMR, MD, MZem, MZ, MŽP, MS, MPO, MO, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace) ..... | 54 |
| 5. Kvalitní prostředí pro život seniorů .....                                                                 | 56 |
| 5.1. Ministerstvo pro místní rozvoj .....                                                                     | 56 |
| 5.2. Ministerstvo vnitra .....                                                                                | 58 |
| 5.3. Ministerstvo dopravy .....                                                                               | 62 |
| 5.4. Ministerstvo průmyslu a obchodu .....                                                                    | 63 |
| 5.5. Ministerstvo zdravotnictví.....                                                                          | 65 |
| 5.6. Ministerstvo obrany .....                                                                                | 65 |
| 5.7. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                                                | 65 |
| 6. Zdravé stárnutí .....                                                                                      | 67 |
| 6.1. Ministerstvo zdravotnictví.....                                                                          | 67 |
| 6.2. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                                                | 68 |
| 6.3. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy .....                                                       | 69 |
| 6.4. Státní zdravotní ústav.....                                                                              | 70 |
| 6.5. Ostatní rezorty (MV, MMR, MD, MZem, MK, MŽP, MS, MPO, MO) .....                                          | 70 |
| 7. Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností .....                                                    | 74 |
| 7.1. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....                                                                | 74 |
| 7.2. Ministerstvo vnitra (spolugestor opatření) .....                                                         | 75 |
| 7.3. Ministerstvo průmyslu a obchodu (spolugestor opatření) .....                                             | 76 |
| 7.4. Ministerstvo zdravotnictví.....                                                                          | 77 |
| 7.5. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy .....                                                       | 77 |
| Př. č. 2 - Vyhodnocení seniorských a proseniorských organizací .....                                          | 79 |
| 8.1. Sdružení křesťanských seniorů ČR.....                                                                    | 79 |
| 8.2. Rada seniorů ČR.....                                                                                     | 80 |
| 8.3. Život 90.....                                                                                            | 82 |
| Př. č. 3 - Vyhodnocení krajských úřadů .....                                                                  | 86 |
| 9.1. Liberecký kraj.....                                                                                      | 86 |
| 9.2. Olomoucký kraj.....                                                                                      | 88 |
| 9.3. Plzeňský kraj .....                                                                                      | 90 |
| 9.4. Ústecký kraj .....                                                                                       | 91 |
| 9.5. Moravskoslezský kraj.....                                                                                | 92 |
| 9.6. Kraj Vysočina .....                                                                                      | 94 |
| 9.7. Zlínský kraj .....                                                                                       | 97 |

|       |                               |     |
|-------|-------------------------------|-----|
| 9.8.  | Jihočeský kraj.....           | 98  |
| 9.9.  | Středočeský kraj .....        | 99  |
| 9.10. | Pardubický kraj .....         | 99  |
| 9.11. | Karlovarský kraj .....        | 101 |
| 9.12. | Magistrát města Brna .....    | 102 |
| 9.13. | Magistrát města Ostravy ..... | 106 |

## Úvod

Usnesením vlády České republiky ze dne 13. února 2013 č. 108 byl schválen Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (dále jen „Národní akční plán“). Celé znění Akčního plánu lze nalézt na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

(viz <http://www.mpsv.cz/cs/14540>)

Nedílnou součástí Akčního plánu je Podkladová studie, která dokládá důležitost navržených opatření na základě statistických dat, mezinárodních výzkumů a trendů, aktuální situace v České republice a odborné literatury.

(viz [http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/Podkladova\\_studie.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/Podkladova_studie.pdf))

Současná demografická situace v ČR je podobná stavu ve většině evropských zemí – postupně dochází k celkovému stárnutí populace, tj. snižuje se podíl nejmladších věkových skupin na celkové věkové skladbě populace a roste podíl populačně silných poválečných ročníků v důchodovém věku. Podle údajů ČSÚ z roku 2013 bude v ČR roce 2050 žít 9,813 tis. obyvatel, z toho 32 % budou tvořit osoby starší 65 let (2x více než dnes), 18 % osob starších 75 let (tj. 2,5x více než dnes) a 6 % osob starších 85 let (tj. 3,5x více než dnes). Naděje dožití při narození bude v roce 2050 činit 83,0 let pro muže a 88,0 pro ženy (oproti 75,0 let pro muže a 80,9 let pro ženy v roce 2012). Politika přípravy na stárnutí musí reagovat na dvě základní výzvy: integrovat starší osoby do ekonomického a sociálního rozvoje a vytvořit věkově inkluzivní společnost.

Nový strategický dokument Národní akční plán navazuje na Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (dále jen „Program“), jehož platnost skončila rokem 2012. Jedná se o mezirezortní dokument, obsahující priority a opatření, které se týkají oblastí významných z hlediska kvality života seniorů a stárnutí populace. Naplňování strategie umožní se vyrovnat s demografickým stárnutím populace a přispět ke změně přístupu lidí a celé společnosti ke stárnutí.

Pro definování priorit a hlavních úkolů při zpracování Akčního plánu byl využit komunitní přístup spočívající v navázání spolupráce s důležitými relevantními aktéry v dané oblasti, především pak s dalšími ministerstvy, s místní a krajskou samosprávou, nestátními organizacemi, akademickou sférou i samotnými seniory. Výsledkem této aktivní spolupráce byla definování jednotlivých opatření v rámci následujících strategických oblastí:

- Zajištění a ochrana lidských práv starších osob
- Celoživotní učení

- Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění
- Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce
- Kvalitní prostředí pro život seniorů
- Zdravé stárnutí
- Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností.

V Národním akčním plánu jsou vymezeny konkrétní úkoly, opatření a gesce za plnění jednotlivých opatření s cílem řešit dopady stárnutí populace komplexně, prostřednictvím spolupráce napříč všemi resorty a ve spolupráci s místními a krajskými samosprávami, sociálními partnery, nestátními organizacemi, akademickou sférou a dalšími relevantními aktéry.

Mgr. Michaela Marksová, ministryně práce a sociálních věcí a předsedkyně Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“), obdržela v souladu s usnesením vlády ze dne 13. února 2013 č. 108 od příslušných ministrů a dalších zástupců ústředních správních úřadů zprávu o plnění opatření Akčního plánu v rámci jednotlivých resortů. Hodnotící zpráva se zpracovává každoročně na základě zaslaných podkladů s tím, že informace v této zprávě odrážejí stav platný k 31. březnu 2014. Hodnotící zpráva byla předložena pro informaci a případné doplnění členům Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, následně schválena na 20. zasedání Rady dne 27. června s tím, že do 30. června 2014 má být předložena na jednání Vlády.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené usnesení v bodě III. vyzývá hejtmany, primátora hlavního města Prahy, primátory měst Brna, Olomouce a Plzně a představitele místní samosprávy ke spolupráci na realizaci cílů a opatření Programu a k podpoře regionálních a místních aktivit v této oblasti, požádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí hejtmany a primátory uvedených měst o zaslání informací o aktivitách a iniciativách kraje (města) v této oblasti, a současně jim nabídlo možnost uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci, doplnění či zpřesnění stávajících opatření Akčního plánu dle zkušeností a priorit samosprávy v této oblasti.

Kromě výše uvedených subjektů byly osloveny také vybrané seniorské a proseniorské organizace, jejichž předsedové jsou zároveň členy Rady a některé úkoly Akčního plánu jsou v jejich gesci. Zástupcům těchto organizací byla tak nabídnuta možnost prezentovat své aktivity a iniciativy, popř. uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci stávajících opatření Akčního plánu.

V souvislosti se zkušenostmi s naplňováním předchozích Programů a jejich každoročního vyhodnocování, byl Národní akční plán zpracován s cílem být

přehlednější, konkrétní a umožnit objektivní hodnocení plnění cílů a opatření jednotlivými gestory. Jako problém však vyvstávají možnosti jednotlivých gestorů (organizační, personální i finanční) opatření realizovat, je to často z důvodu nevhodné formulace obsahu navrhovaných opatření nebo nesprávně definovaných odpovědností za plnění nebo nereálnost opatření.

Absence měřitelných indikátorů brání jednoznačným způsobem zhodnotit plnění či neplnění daných opatření a vzájemné srovnání výsledků. Veřejná zakázka, zadána prostřednictvím Technologické agentury ČR, byla z důvodu přihlášení pouze jednoho zájemce zrušena s tím, že dojde k jejímu opětovnému vyhlášení, k čemuž dosud nedošlo.

Vlastní materiál obsahuje cílový stav, shrnutí stávající situace dle jednotlivých oblastí a závěr, s tím že jsou vyzdvíženy zásadní úkoly pro naplňování politiky stárnutí populace, v kterém upozorňujeme na zásadní problémy spojené s naplňováním obsahu dokumentu. Materiál je doplněn 3 přílohami. Příloha č. 1 - Plnění Akčního plánu jednotlivými gestory dle oblastí, příloha č. 2 – Vyhodnocení seniorských a proseniorských organizací a č. 3 - Vyhodnocení krajských úřadů.

## **Zhodnocení jednotlivých oblastí**

### **1. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

#### **Cílový stav:**

Starší lidé jsou jednou z nejvíce zranitelných skupin ve společnosti. Cílem je zlepšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů a zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob. Existence účinného právního rámce a spolupráce mezi veřejnou správou, nestátními organizacemi a seniory samotnými jsou základním předpokladem proti zneužívání seniorů.

Zamezení diskriminaci na základě věku, ochrana práv seniorů a ochrana před projevy špatného zacházení bude maximálně zabezpečena a dodržována. Negativní stereotypy budou překonány, výrazně selepší vnímání seniorů ve společnosti.

Dostupnost různých forem pomoci, možnost bezplatného poradenství pro seniory a jejich rodinné příslušníky (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.) tak, aby se zvýšila jejich kompetentnost zvládat co nejlépe životní problémy ve stáří a možnost se o sebe postarat.

#### **Vyhodnocení stávající situace:**

Problematika ochrany práv seniorů není řešena na systémové úrovni. Chybí personální podpora nebo orgán, který by mohl na meziresortní úrovni komplexně zajišťovat a prosazovat naplňování práv seniorů. Vzájemná provázanost a koordinace činností ministerstev a dalších institucí by rozhodně pomohla k rychlejšímu a efektivnějšímu řešení při vzniklých problémech, se kterými se senioři často potýkají.

V souvislosti s ochranou práv starších osob na důstojný život, ochranou před diskriminací a v souvislosti s řešením násilí páchaného na seniorech je třeba vzít v úvahu to, že se jedná o osoby více zranitelnými vzhledem k jejich zdravotnímu omezení, časté osamělosti, sociální izolovanosti, značné míře důvěřivosti.

S platností nového Občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) od roku 2014 vyvstává větší potřeba informovanosti mezi seniory se změnami obsaženými v tomto zákonu. Jedná se o vysvětlování především takových témat Občanského zákoníku jako je zbavení způsobilosti k právnímu jednání, právo na integritu, právo osob držených ve zdravotnických zařízeních, ochrana práva na bydlení, zajištění bydlení seniorů, kteří převádějí svůj majetek, nebo respektive dělí se o nemovitost s rodinou. Jsou to témata, která by měla mnohem více zaznívat rovněž ve veřejnoprávních prostředcích.

V této souvislosti vyvstává akutní potřeba rozšíření finančně dostupných právních služeb a bezplatného právního poradenství pro seniory, jejichž potřeba je zesílená přijetím nového Občanského zákoníku a některými jeho novými právními úpravami (právní úprava způsobilosti k právním úkonům, využívání podpůrných institutů (podporované rozhodování, zastupování členem domácnosti) namísto omezování svéprávnosti.

V souvislosti s novým Občanským zákoníkem bude vhodné zpracovat analýzu, která se dotkne nového právního rámce a posoudí možnost praktického uplatňování příslušných nových paragrafů z hlediska prevence a ochrany starších osob před špatným zacházením, týráním a zanedbáváním v praxi. Faktické vypracování analýzy by mělo být aktivitou resortu Ministerstva vnitra, v případě přesahů problematiky uvést Ministerstvo spravedlnosti jako spolupracující subjekt.

Je třeba více pozornosti věnovat osvětovým i vzdělávacím akcím pro seniory - potencionálním obětem různých podvodníků, s cílem zvýšit informovanost seniorů o bezpečném chování, preventivně působit na seniory a zvýšit možnosti seniorů participovat aktivně na řešení svých problémů.

V souvislosti s právním postavením seniorů ve společnosti je zpracováváno velké množství analýz, průzkumů a dotazníkového šetření. Na jejich zpracování jsou vydávány nemalé finanční prostředky z národních nebo evropských zdrojů. Výsledky analýz však nejsou vždy efektivně využívány odpovědnými pracovníky pro přijímání příslušných rozhodnutí a přijetí účinných opatření v souvislosti s řešením seniorské problematiky.

**V rámci ochrany lidských práv seniorů je třeba především prosazovat takový pohled na seniory, který nebude podmíněn stávajícími stereotypy. Je proto nutné, aby všichni aktéři NAPu více medializovali problematiku stárnutí a související práva seniorů.**

## **2. Celoživotní učení**

### **Cílový stav:**

Podmínky pro formování náležitého postoje společnosti ke stáří je třeba vytvářet v rámci konceptu celoživotního učení. Téma stárnutí (ve smyslu budování „Age Literacy“) by se mělo stát samozřejmou součástí procesu vývoje každého jednotlivce „od kolébky po hrob“. K odpovědnosti za kvalitu vlastního života je třeba vychovávat a vzdělávat každého občana.

Vzdělávání má pro seniorskou populaci velký význam, je důležité zůstat aktivní v každém věku. Vzdělání zvyšuje pocit sebejistoty a rozšiřuje možnosti dalšího společenského uplatnění, přispívá k celkovému zlepšení kvality života. Oblast vzdělávání pro seniory bude zahrnovat zcela širší problematiku, nejen problematiku univerzit třetího věku (U3V). Stejně tak budou podporovány virtuální univerzity třetího věku (VU3V) jako další možná forma distančního vzdělávání seniorů. VU3V budou zpřístupňovat vzdělání dalším seniorům, kteří z nějakých důvodů, zdravotních či z důvodů vzdálenosti svého bydliště či jiných, nemohou usednout denně do školních lavic. V rámci VU3V bude stále více docházet k setkávání studentů, semináře v rámci studijních programů budou stále častěji nabízet společné tematické zájezdy či exkurze pro studenty – seniory.

Stejně tak budou rozvíjeny další formy vzdělávání, jako jsou Akademie třetího věku, kursy, semináře a všechny další formy, které povedou k aktivizaci seniorů a pomohou k sociálnímu začlenění seniorů do společnosti. Bude podporována práce škol a školských zařízení jako center celoživotního učení, která poskytnou nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (zájmového, občanského, rekvalifikačního) zaměřeného na dospělou populaci, včetně seniorů.

**Vzdělávání bude dostupné seniorům na co nejvíce místech a bylo podporováno v různých formách a různými subjekty – nejen podpora U3V, VU3V, ale i v rámci akademií, kursů, seminářů a dalších aktivit, dle zájmu a potřeb seniorů.**

### **Vyhodnocení stávající situace:**

Připravovaná Strategie vzdělávací politiky do roku 2020 vymezuje **celoživotní učení** jako soubor **formálního vzdělávání<sup>1</sup>, neformálního vzdělávání<sup>2</sup> a informálního učení<sup>3</sup>.**

---

<sup>1</sup> **Formální vzdělávání** se odehrává zejména ve školách a jeho prostřednictvím lze dosáhnout stupňů vzdělání (základního vzdělání, základů vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání). Znaky charakteristické pro formální vzdělávání v České republice vykazuje rovněž vzdělávání předškolní, základní umělecké a jazykové. Jsou definovány jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení.

Soužití generací a úcta ke stáří patří k základním hodnotám společnosti. K mezigenerační spolupráci a úctě k seniorům musíme vychovávat už naše děti. Škola, vedle rodiny, je významným subjektem, který se podílí na výchově a vzdělání nové generace. Obecně jde o absenci mravní výchovy na školách, postupně z osnov vymizela výchova k úctě ke stáří ve všech předmětech, které se tímto problémem vždy zabývaly a to od MŠ, ZŠ až po SŠ. Národní ústav pro vzdělávání provádí identifikaci témat spojených se stárnutím, souvisejících didaktických metod a forem v konkrétních vzdělávacích cílech, v klíčových kompetencích, v jednotlivých vzdělávacích oborech a průřezových tématech rámcových vzdělávacích programů základního a středního vzdělávání. Následně bude vypracován článek na podporu NAP určený k publikaci na metodickém portálu rvp.cz a bude zřízeno digifolio Stáří a mezigenerační dialog. Je to i jeden ze strategických cílů NAP v gesci MŠMT - stanovit a šířit vzdělávací postupy tak, aby žáci měli dostatek informací o měnících se potřebách v rámci celoživotního cyklu, byli vychováváni v úctě ke stáří a došlo k posilování mezigenerační solidarity a spolupráce.

Údaje o demografickém stárnutí české populace predikují, že poměr základních věkových složek se bude měnit v neprospěch podílu osob v produktivním věku. Situace bude v budoucnu vyžadovat prodloužení období pracovní aktivity v životním cyklu člověka. MŠMT zamýšlí prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací usměrňovat rozvoj nabídky dalšího vzdělávání<sup>4</sup> úzce provázaného s potřebami trhu práce a umožňovat její propojování s nástroji aktivní politiky zaměstnanosti (např. rekvalifikační kurzy).

Vzhledem ke stárnutí populace je nutno řešit nejen problematiku související s prodloužením období pracovní aktivity člověka. Předpokladem aktivního stárnutí je také udržení mentální aktivity a sociálního kontaktu seniorů. Veřejné vysoké školy v rámci U3V nabízí vzdělávací programy s cílem poskytnout seniorům možnost, aby se kvalifikovaně a na vysokoškolské úrovni mohli systematicky seznamovat s nejnovějšími poznatky. U3V motivuje seniory k aktivnímu přístupu k životu.

Význam a poslání seniorského vzdělávání ve formě U3V má dva hlavní cíle:

---

<sup>2</sup> **Neformální vzdělávání** je zaměřeno na rozvoj znalostí, dovedností a schopností v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních (např. zájmové vzdělávání, které poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti) a v dalších organizacích. Do oblasti neformálního vzdělávání lze řadit některé organizované volnočasové aktivity pro děti, mládež i dospělé, kurzy, školení a přednášky. Nutnou podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného lektora, učitele, trenéra či proškoleného vedoucího. Bez dodatečného uznání příslušným orgánem nebo institucí však zpravidla nevede k získání stupně vzdělání.

<sup>3</sup> **Informální učení** lze chápat jako proces spontánního získávání znalostí, dovedností a schopností z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině a ve volném čase. Zahnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si výsledky učení. Informální učení na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání není organizované a institucionálně koordinované, zpravidla má nesystematickou povahu a, a postrádá formující vliv učitele.

<sup>4</sup> Definice **dalšího vzdělávání** pro tento kontext je obsažena v § 2 písm. a) zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání). Další vzdělávání je zde vymezeno jako vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláváním, tedy v podstatě formálním vzděláváním v poznámce 1.

- zvýšit vzdělanost a informovanost této skupiny občanů a umožnit seniorům přístup k novým technologiím, používaným v každodenním životě,
- přispět ke zvýšení kvality života seniorů, zlepšit mezigenerační komunikaci, nabídnout seniorům účast na společenském dění a využívat jejich zkušeností a schopností.

V této souvislosti se, jako další možná forma distančního vzdělávání seniorů, dobře etablovaly VU3V, které zpřístupňují vzdělání dalším seniorům, kteří z nějakých důvodů, zdravotních či z důvodů vzdálenosti svého bydliště či jiných, nemohou usednout denně do školních lavic.

V oblasti neformálního vzdělávání působí také např. školská zařízení pro zájmové vzdělávání - školní družiny, střediska volného času, která pořádají různé akce v oblasti smysluplného využití volného času, na nichž dochází k mezigenerační spolupráci. Jedná se zatím ale jen o společné akce dětí, rodičů, prarodičů i široké veřejnosti, většinou příležitostného charakteru.

Aktivita MV GŘHZS jsou příkladem toho, že na celoživotním vzdělávání seniorů se velmi dobře mohou podílet i jiné subjekty. Senioři jsou nejvíce zranitelnou skupinou, při požárech v domácnostech představují senioři tři úmrtí ze čtyř. I při jiných typech mimořádných událostí bývají senioři, s ohledem na mnohdy sníženou pohyblivost či pomalejší vyhodnocovací schopnosti, velice zranitelní. Na druhou stranu, díky svým životním zkušenostem a ochotou zabývat se svým okolím, mohou být velkým přínosem pro zúčastněné i záchranáře. Cílenější, systematičtější přístup k nim nastal zejména od roku 2010, kdy bylo rozhodnuto, v souladu s myšlenkou vytvářet tzv. bezpečnou společnost, více se věnovat i této skupině obyvatelstva. Od té doby se řada HZS krajů začala intenzivněji věnovat v rámci přípravy a vzdělávání specifických skupin obyvatelstva, právě seniorům.

### **3. Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění**

#### **Cílový stav:**

Cílem podpory starších osob na trhu práce by měla být zejména prevence a udržení zaměstnanosti. A to jak prevence ztráty zaměstnání a vzniku nezaměstnanosti, tak prevence odchodu do předčasné ekonomické neaktivity. Základním nástrojem této prevence by mělo být vhodné kariérové poradenství po celou dobu profesního života jedince. Dále je nutné podpořit profesní mobilitu starších zaměstnanců umožňující nejenom změnu povolání (a zaměstnavatele) ve vyšším věku, ale rovněž převedení na jinou práci u téhož zaměstnavatele. Možným poradenským nástrojem v ČR i v jiných zemích je např. bilanční diagnostika, která by měla být zabezpečovaná všem

dospělým, kteří jsou motivovaní pracovat, hledají změnu profese, zaměstnání nebo mají zájem o jinou pozici u současného zaměstnavatele. Dominantní roli v tomto procesu hraje podpora celoživotního učení a motivace zaměstnavatelů k rozvoji vlastních lidských zdrojů, případně úpravy pracovišť. V souvislosti se stávajícím demografickým vývojem je nutné zajistit nejenom prodlužování profesního života pracujících, ale rovněž podporovat mezigenerační výměnu a solidaritu. Měl by být proto kladen důraz i na podporu plynulé mezigenerační výměny, včetně její implementace do vnitropodnikových nástrojů řízení a rozvoje lidských zdrojů, přičemž je nutné zachovat nezbytnou jistotu starších pracovníků v zaměstnání (např. formou zařazení jako mentorů atd.). Za tímto účelem je v současné době připravován projekt „Generační tandem – podpora mezigenerační výměny“, který by v praxi měl ověřit možnosti využití podpory mezigenerační výměny. Všechna tato opatření lze shrnout pod jednotný termín – podpora age managementu.

### **Vyhodnocení stávající situace**

Ke skupinám osob na trhu práce ohroženým se řadí rovněž osoby starších věkových skupin, zejména v předdůchodovém věku. Specifický podíl nezaměstnaných osob ve věkové skupině 55 – 64 let v roce 2013 činil 6,6 %. Přestože je tento ukazatel u vyšší věkové kategorie nižší než za celou skupinu 15 – 64 let (8,3 %), při rozklíčování na 5 leté intervaly se problém nezaměstnanosti silně prohlubuje v předdůchodovém věku, kdy ve věkové skupině 55 - 59 let dosáhl v roce 2013 specifický podíl nezaměstnaných 9,2 %.

Na druhé straně však lze pozorovat pozitivní jev spočívající ve vyšší míře zaměstnanosti starších osob, neboť ta u osob ve věku 55 – 64 let v roce 2013 dosáhla hodnoty 51,6 %, přičemž v roce 2012 činila 49,4 % a v roce 2008 činila 47,6 %. Za poslední kvartál roku 2013 dosáhla uvedená míra dokonce hodnoty 52,6 %. Tento pozitivní a stabilní trend naznačuje, že do roku 2020 by ČR mohla dosáhnout splnění národního cíle politiky zaměstnanosti pro věkovou skupinu 55 – 64 let a tím je dosažení míry zaměstnanosti 55 %. Zvyšující se participace starších pracovníků na trhu práce je však dána zřejmě zvyšujícím se věkem odchodu do důchodu, než zlepšením jejich postavení na trhu práce. Svědčí o tom zejména fakt nejrychlejšího nárůstu míry zaměstnanosti osob starších 60 let, u žen i vyšší nárůst zaměstnanosti ve věkové skupině 55 – 59 let na jedné straně a na straně druhé zvyšující se podíl nezaměstnaných osob ve vyšších věkových skupinách. Druhým možným jevem ovlivňujícím vyšší participaci starších osob na trhu práce může být nepříznivá ekonomická situace seniorů způsobena pokračující hospodářskou krizí.

Starší osoby jsou skupinou osob, u které často dochází ke kumulaci řady faktorů – zejména nižší vzdělání, zdravotní znevýhodnění a nedostatečná adaptabilita na měnící se podmínky (a to jak podmínky v důsledku vývoje ekonomiky, případně profese, tak rovněž nedostatečné adaptability na změnu vlastní výkonnosti).

Uvedené příčiny mají jak objektivní charakter (zastarávání kvalifikace, snižování pracovní výkonnosti v některých profesích), tak charakter subjektivní – jak na straně samotných zaměstnanců, tak jejich zaměstnavatelů. Zejména v případě snižující se pracovní výkonnosti, která je závislá na vykonávané činnosti a lze ji řešit přeřazením na jinou práci a posílením profesní mobility či v případě zastarávajících kvalifikací, které jsou mimo jiné způsobené neochotou pracovní síly k posilování vlastní odbornosti a neochotou zaměstnavatelů investovat do starších pracovníků. Nelze pominout ani dopad péče o osoby blízké (vnoučata, seniory z řad vlastních rodičů) způsobené nedostupností jiné formy péče o tyto osoby.

Postavení starších pracovníků na trhu práce s ohledem na měnící se pracovní výkonnost a zajišťování alternativních forem péče o osoby blízké dále prohlubuje nedostatečná nabídka flexibilních organizací práce, zejména zkrácených pracovních úvazků. Situaci bude nutné řešit zejména s ohledem na vzrůstající podíl těchto skupin na celkové populaci v důsledku demografického vývoje a nutnosti udržet starší osoby na pracovním trhu. Jedná se však zároveň o věkové skupiny výrazně ovlivněné ekonomickou neaktivitou a je proto nutné sledovat i její výši, která s rostoucím věkem klesá. Odchody do předčasných či invalidních důchodů jsou na jedné straně jak příčinou nižší zaměstnanosti starších věkových skupin, tak na straně druhé jejím důsledkem, resp. důsledkem zvýšeného ohrožení této skupiny na trhu práce (jako únik z nezaměstnanosti).

Kromě již uvedených důvodů ovlivňuje nižší zaměstnanost starších osob i absence dlouhodobé přípravy na stárnutí a to jak na straně zaměstnanců, tak na straně zaměstnavatelů a do značné míry i ztráta zodpovědnosti za vlastní stárnutí již v produktivním věku projevující se v oblasti životního stylu s dopady na zdraví (a pracovní výkon) ve vyšším věku i v oblasti vlastního profesního rozvoje ovlivňující profesní mobilitu a postavení na trhu práce ve stáří (včetně kariérové volby). Na ohrožení seniorů na trhu práce se dále podílí i celkové společenské klima, které je nadále nepříznivé k podpoře aktivního stárnutí a nedostatečně podporuje mezigenerační solidaritu (a to nejenom ve vztahu k trhu práce). Tento aspekt je prohlubován mimo jiné i zhoršující se situací mladých v opozici k problému zaměstnanosti starších pracovníků. S odchodem stávající pracovní síly do důchodu a nepřipraveností mladé generace pro trh práce, může v budoucnu dojít zejména v některých oborech technické povahy k problému mezigenerační výměny a zvyšujícímu se paradoxu trhu práce – vysoký počet nezaměstnaných osob v porovnání s nemožností obsadit pracovní pozice v některých profesích vhodně kvalifikovanou domácí pracovní silou.

**V návaznosti na hodnocení Národního akčního plánu v oblasti age managementu je nutno v rámci aktualizace Národního akčního plánu projednat a případně upřesnit současná opatření tak, aby došlo k maximálnímu propojení cílů a opatření Národního akčního plánu se Strategií politiky zaměstnanosti do roku 2020 schválené začátkem roku 2014.**

#### **4. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

##### **Cíl:**

Senioři jsou jednou z nejvíce rozvíjejících se kategorií občanů, kteří se zapojují do dobrovolnictví, a to jak pasivně (jsou příjemci dobrovolnické pomoci), tak aktivně (sami jsou dobrovolníky). Cílem podpory dobrovolnictví seniorů je zlepšit jejich pozici ve společnosti, jejich aktivní život, smysluplné uplatnění ve společnosti a zároveň i zvýšit povědomí ve společnosti o postavení a právech starších osob a seniorů a zajistit informovanost společnosti. Dobrovolnictví se bude stále více podílet na zvyšování kvality života seniorů a může působit i v oblastech, kde tak stát a územní samosprávné celky činit objektivně nemohou. Dobrovolnické aktivity budou důležitou formou získávání nových kompetencí pro integraci a lepší uplatnění na pracovním trhu.

Bude vytvářeno kvalitní zázemí pro vícegenerační setkávání, které zároveň efektivně naplňuje další sociální a zdravotní služby. Integrace a participace se zaměřuje na naplnění role seniorů jakožto plnohodnotných a aktivních členů společnosti. Bude podporován vznik multigeneračních center s cílem aktivizovat seniory a posílit mezigenerační vztahy.

##### **Vyhodnocení stávající situace:**

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, je podepsán prezidentem republiky a čeká se na nabytí účinnosti (dnem vydání ve Sbírce zákonů). Za dobrovolnickou službu se považují aktivity, jež dobrovolník poskytuje ve svém volném čase, ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu jako pomoc spoluobčanům a společnosti obecně. Službu organizují vysílající organizace, jimž ministerstvo vnitra udílí akreditaci. Návrh zákona mimo jiné stanoví povinnost vydávat Osvědčení dobrovolníkům o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, které mohou dobrovolníci uplatnit na trhu práce apod.

**Ministerstvo vnitra ČR, na doporučení obou komor Parlamentu ČR, bude k 31. prosinci 2014 předkládat věcný záměr nového zákona o dobrovolnictví Vládě ČR (schváleno v legislativním plánu prací Ministerstva vnitra ČR).**

V současné době stoupá počet především aktivních dobrovolníků seniorského věku. Ti se zapojují do dobrovolnictví, které je cíleno pro jejich věkovou skupinu (tj. pomáhají v seniorských klubech, vedou volnočasové aktivity pro další seniory apod.).

Druhou velkou skupinou je tzv. mezigenerační dobrovolnictví, kdy senioři, jako dobrovolníci, pomáhají dětem a rodinám s dětmi (např. program 3G, kdy dobrovolník senior je „tzv. náhradním prarodičem“ dětí, kteří vlastní prarodiče buď nemají anebo bydlí daleko).

Dále senioři jako dobrovolníci pomáhají s drobnou administrativou různým nestátním neziskovým organizacím (NNO), anebo pomáhají při organizaci sbírkových anebo kulturních akcí pro různé klienty NNO.

Další velkou skupinou je cílená pomoc dobrovolníků seniorům, kdy senioři jsou příjemci dobrovolnické pomoci. Jedná se o pomoc dobrovolníků především se zajištěním volnočasových aktivit pro seniory (tj. čtení, povídání si, zpívání apod. např. v domovech seniorů anebo nemocnicích). Dobrovolníci rovněž navštěvují samotné seniory v bytech – povídání si, společník, doprovod na úřady apod. Dobrovolníci mohou vést i volnočasové aktivity pro seniory typu: konverzace anebo výuky cizích jazyků, práce na PC (jedná se o laické kurzy). Rovněž dobrovolníci pomáhají s organizací různých kulturních anebo sportovních aktivit pro seniory.

Současný zákon o dobrovolnické službě má zahrnutou oblast pomoci seniorům. Počet neziskových organizací, které mají platnou akreditaci na oblast pomoci seniorům, je 59, celkem je akreditováno 78 projektů.

## **5. Kvalitní prostředí pro život seniorů**

### **Cíl:**

Vytvoření kvalitního prostředí pro seniory jako předpoklad pro zajištění zdravého stárnutí populace. Kvalitní prostředí s odpovídající infrastrukturou, dostatečná nabídka bydlení a občanská vybavenost umožní větší zapojení seniorů do komunitního života.

Seniorská populace je citlivější, vnímá mnohem hůře obtíže každodenního života a všechny změny, se kterými se musí vypořádávat. Seniorům bude zajištěna maximální sociální, politická i ekonomická participace na životě společnosti, zejména finančně a místně dostupná doprava, odpovídající úroveň bydlení, finanční dostupnost poskytovaných služeb, přístup ke kulturnímu a společenskému životu, bezpečné zázemí. Bude připraveno komplexní řešení slev v dopravě, které velmi přispěje k aktivnějšímu využívání veřejné dopravy seniory a zlepší kvalitu jejich života.

Je podporováno vytváření věkově inkluzivní společnosti a zabraňování diskriminaci na základě věku a ageistickým stereotypům ve společnosti. Potenciál, přínos a role starších lidí v rodině, ekonomice a celé společnosti jsou dále rozvíjeny a podporovány. Zásadní je důraz na rodinu a mezigenerační vztahy, při tvorbě a

realizaci příslušných opatření se vychází z výzkumů podložených na poznatcích a relevantních statistických datech.

Podpora nových nástrojů bytové politiky měst povede ke zvýšení dostupnosti bydlení, využití nových alternativních forem bydlení seniorů jako je Cohousing (sdílené bydlení pro seniory) či komunitní bydlení.

Existují funkční nástroje podporující finanční dostupnost bydlení pro domácnosti seniorů s nízkými příjmy, a to včetně možností oddlužení osob a bezplatného právního poradenství. Seniori jsou dobře informováni o možnostech podpory sociálními dávkami či službami v prostředí, kde žijí. Uplatňuje se metoda „bydlení s podporou“, která spočívá v podpoře udržení bydlení osoby nebo rodiny ze strany sociálního pracovníka, příp. ve spolupráci s týmem relevantních aktérů dle potřeb klienta (zdravotní sestra, zástupce sociálního odboru obce, majitel bytu nebo tzv. peer, osoba s podobnou zkušeností, aj.).

V oblasti zvýšení přístupu osob k dostupnému nájemnímu bydlení funguje systém sociálního bydlení, v rámci kterého je kromě různých forem sociálního bydlení (reagujících na různé potřeby osob v různých životních situacích) jasně upraveno i postavení státu, obcí i dalších aktérů. Seniorským domácnostem je dostupné menší bydlení v dobře vybavených, zejm. malometrážních bytech v místech s funkční infrastrukturou a dostupností všech potřebných služeb.

### **Vyhodnocení stávající situace:**

Česká republika dlouhodobě patří mezi členské státy Evropské unie s nejnižší hodnotou souhrnného ukazatele „míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením“. Celkový počet osob žijících v domácnostech s příjmem pod hranicí chudoby poklesl v roce 2013 v ČR na 885,9 tis., tedy 8,6 % všech osob bydlících v bytech. **I když seniorská populace nepatří mezi skupiny nejvíce ohrožené chudobou, je mnohem citlivější a vnímá mnohem hůře obtíže každodenního života a všechny změny, se kterými se musí vypořádávat.**

V současné době je k tomuto málo přihlíženo při řešení seniorské problematiky, především na úrovni ústřední státní správy. Přestože na úrovni krajské a místní samosprávy odpovědní pracovníci realizují politiku stárnutí tak, aby vycházela co nejvíce z potřeb seniorů, je zde vidět rozdílný přístup jednotlivých samospráv např. k možnostem zavádění seniorských slev na jízdném jak v městské, tak meziměstské dopravě, slev na kulturní akce apod. Finanční dostupnost je jedním z limitujících faktorů pro aktivní začleňování seniorů do společnosti.

Kvalitní prostředí pro život seniorů znamená rovněž vytváření bezpečného prostředí. S cílem ochránit seniory, Ministerstvo průmyslu a obchodu zavedlo systém tzv. spotřebitelského ombudsmana, což je označení pro systém, který za pomoci

kontaktních míst na živnostenských úřadech a jejich spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi umožňuje oklamaným a zneužitým spotřebitelům - především seniorům, efektivně, rychle a bezplatně se domoci spotřebitelských práv. Spotřebitelský ombudsman byl zaveden zejména v souvislosti s tzv. předváděcími akcemi, na kterých v řadě případů bylo prodáváno zboží nebo nabízeny služby za použití tzv. nekalých praktik. **Je nutno však i nadále sledovat nejružnější taktiky prodejců, kteří přicházejí s novými způsoby, jak oklamat spotřebitele – seniory.**

S cílem prosazovat lépe potřeby seniorů dochází k rozšiřování a posilování organizační struktury Rady seniorů ČR do všech krajů a měst. Zakládání a činnost Krajských rad seniorů byla podpořena uzavřeným Memorandem o spolupráci mezi Radou seniorů a Asociací krajů ČR. Na zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace původně zamýšlené schválení **Doporučení Rady ke vzniku tzv. Rad seniorů na úrovni obcí a krajů** neproběhlo, nicméně je to jedno z opatření, které je uvedeno v Akčním plánu. V následném období se ukáže, do jaké míry činnost krajských rad bude přínosná k zlepšení podmínek seniorů.

**Spokojenost s bydlením patří mezi faktory, které mají, vedle zdravotního stavu a dalších faktorů, významný vliv na kvalitu života seniorů.** Podle údajů ČSÚ z roku 2011 jsou pro 26,9 % všech osob velkou zátěží náklady na bydlení. Výdaje na bydlení nejvíce zatěžují domácnosti s nízkými příjmy; ohrožené jsou zejména domácnosti s jedním příjmem (neúplné rodiny, rodiny s nezaměstnanými členy) a domácnosti jednotlivců, zejména seniorů. Nejvyšší zátěž vykazují domácnosti, které žijí ve velkých městech s vyšší úrovní nájmu. Do vysokého zatížení domácností výdaji na bydlení se promítá energeticky náročný provoz bytového fondu, z celkových výdajů na bydlení připadá asi polovina právě na energie a provoz. Finanční nedostupnost bydlení pro osoby nebo rodiny je často spojena s potřebou splácet dluhy, dlouhodobou nezaměstnaností, zhoršením zdravotního stavu nebo snížením příjmu po odchodu do důchodu.

Počet i podíl obecních a státních bytů klesá. Při sčítání Českého statistického úřadu v roce 1991 obecních a státních obytných domů bylo téměř 214 tisíc a tvořily 13,4 % ze všech obydlených bytových domů. V roce 2001 jejich počet klesl na 79 tisíc a podíl na 4,8 %. V roce 2011 stát nebo obec vlastnily 48 948 obydlených domů vlastněných státem nebo obcemi<sup>5</sup>, což bylo 2,7 % ze všech obydlených domů s byty v ČR. Obecní a státní byty jsou spíše ve velkých městech. Celkově prudce klesá podíl nájemních bytů, a to přesto, že vlastnické bydlení je pro nízkopříjmové osoby a domácnosti téměř nedostupné. V nové výstavbě převažují rodinné domky nad bytovými domy; pokud jde o nově stavěné bytové domy, převládají větší a dražší byty<sup>6</sup>. Obecně chybí dostatek malometrážních bytů, kde by mohli senioři bydlet, pokud by jim byl nabídnut.

Z hlediska právní úpravy v ČR dosud chybí komplexní úprava sociálního bydlení, které by řešilo problematiku dostupnosti, resp. přístupu k bydlení pro znevýhodněné skupiny osob, stejně jako výraznější státní podpora zaměřená na tento segment

<sup>5</sup> Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

<sup>6</sup> viz *Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020* (usnesení vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 24).

bydlení. Existují rozdíly v tom, jak je sociální bydlení chápáno z hlediska rozsahu i jeho obsahu. V „Koncepci bydlení ČR do roku 2020“, kterou vláda schválila svým usnesením ze dne 13. července 2011 č. 524, je uložen úkol „návrh komplexního řešení sociálního bydlení s využitím institutu tzv. bytové nouze“, který dosud nebyl splněn. V roce 2014 přešel tento úkol z Ministerstva pro místní rozvoj na Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s dalšími resorty a odbornou veřejností. Věcný záměr zákona o sociálním bydlení bude podle legislativního plánu prací vlády ČR připraven ve druhém čtvrtletí 2015, paragrafové znění pak ve druhém čtvrtletí 2016.

## **6. Zdravé stárnutí**

### **Cílový stav:**

Zdravý životní styl a prevence nemocí jako základní předpoklad pro zvýšení kvality a prodloužení aktivního života ve stáří. Stát bude vytvářet zdravé podmínky a podporovat programy zaměřující se na motivaci lidí ke zdravému životnímu stylu, k využívání nabídky preventivních programů a k převzetí odpovědnosti za svůj život. Dostatečná pozornost bude věnována prevenci, ochraně zdraví, osvětě a zdravotní výchově.

### **Vyhodnocení stávající situace:**

Zdravotní potenciál ve stáří je možné hodnotit nejen délkou života (aspekty mortality), ale především funkční zdatností (aspekty disability), zdravím podmíněné kvality života (aspekty seberealizace, důstojnosti, autonomie, participace) a spotřeby společenských zdrojů na zdravotní a sociální péči (aspekty účelnosti a únosnosti nákladů).

**V současné době je věnováno prevenci a osvětě málo prostoru.** Podpora zdraví a zdravotní informace o zdravé výživě mají prokázaný efekt v každém věku. Zlepšení zdraví lze dosáhnout i podporou provozování fyzické aktivity. Fyzická aktivita totiž snižuje pravděpodobnost úrazů, zabraňuje pádům a čerpání dlouhodobé zdravotní péče. Další preventivní strategie, která může zmírnit čerpání zdravotní péče a zejména komplikace zdravotního stavu je podpora očkování u rizikových skupin jako jsou starší osoby. Pokud nebudeme stárnout ve zdraví, vytvoří stárnutí populace v segmentu dlouhodobé péče tlak na zvyšující se potřebu a poptávku po tomto druhu služeb.

Realizují se projekty podporující zdravé stárnutí v celé jeho definici, umožňující starším lidem se zapojovat co nejvíce do života společnosti, zabránit jejich sociální vyloučení způsobené například zhoršeným fyzickým i duševním zdravím, horšími sociálně - ekonomickými podmínkami nebo nevhodným životním prostředím, které

představuje překážky jejich mobility (bydlení, okolí bydliště, doprava apod.). Jejich efektivnost a působení na seniory snižují následující faktory:

- uskutečňují se **nahodile a nesystematicky** na základě grantových programů některých ministerstev a krajů. Tyto projekty jsou většinou krátkodobé – jeden rok. Protože není zajištěno jejich financování v dalším roce či letech, realizační týmy se často rozpadají, snižuje se jejich motivace a udržitelnost takových projektů je velmi malá. Z tohoto důvodu efektivita neodpovídá vynaloženým nákladům – finančním i lidských zdrojů;
- aktivizační programy, vzdělávání a volnočasové aktivity upevňující duševní a fyzické zdraví seniorů jsou realizovány **nerovnoměrně** především ve větších městech, v malých obcích na venkově často chybí. Krajské rozpočty a granty podporují „pasivní“ služby pro seniory navazující nebo doplňující sociální služby, nicméně charakter komunitní péče nemají;
- podpora zdraví pro seniory je poskytována **vysoce kvalifikovanými profesionály**, informace o zdravém životním stylu a souvisejícími tématy jsou však často touto odborností poznamenány, tj. nemusí být pro cílovou skupinu srozumitelné. Je třeba více používat metody sociálního marketingu při přípravě kampaní i jednotlivých edukačních materiálů a nástrojů;
- změna **stereotypního myšlení a chování**, které stále převládá v pohledu všech generací na starší populaci, je překážkou aktivního využívání a vyhledávání všech dostupných možností k upevňování zdraví, programy pro seniory jsou stále zaměřené více na pasivní konzumaci (péče, léky, zábava) než na podporu aktivního životního stylu dle individuálních potřeb a přání;
- podpora zdraví je dle zákona č. 258/2000 Sb., o veřejném zdraví uskutečňována pracovníky podpory zdraví. Momentálně je to cca 40 úvazků v celé republice, při čemž jejich cílovou skupinou není jen starší populace, ale všechny další skupiny obyvatelstva. Politická, institucionální, materiální i finanční podpora v této oblasti by přispěla výrazně k větší efektivitě prováděných programů, zvýšení jejich udržitelnosti i jejich četnosti.

S rostoucím věkem přibývá fyzických i duševních omezení z důvodů fyziologie stárnutí, ale i vlivem společenských stereotypů, který se odráží na pasivitě samotných starých a stárnoucích lidí, kteří se bojí učení nových dovedností a zapojování do nových aktivit. To se odráží i na přístupu k péči o své zdraví, která se většinou omezuje na pasivní konzumaci léků, které jsou předepisovány nadbytečně. Národní akční plán také zdůrazňuje v oblasti zdravého stárnutí zaměření na odpovědnost a motivaci jednotlivců ke zdravému stylu, konkrétními opatřeními jsou informační kampaně za pomoci seniorských organizací, měst a obcí.

## **7. Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

### **Cílový stav:**

Důsledkem demografického stárnutí bude zvýšený nárůst požadavků na sociální a zdravotní péči, který s sebou bude přinášet i vyšší nároky na udržitelné fungování obou systémů. Na tuto situaci je nutné se připravit a realizovat kroky vedoucí k zefektivnění poskytování sociální a zdravotní péče a provázanosti. Bude vytvořena **široká nabídka provázaných sociálně zdravotních služeb včetně zapojení pečovatелů, která bude reagovat na specifické potřeby nejkřehčích seniorů s omezenou soběstačností. Bude posílen systém domácí zdravotní péči, včetně péče paliativní, doplněn vhodnými sociálními službami a podporou pečujících.**

Zařízení a služby se budou přizpůsobovat změnám stavu a potřebám člověka, tedy služby a pracovníci by měli jít za pacientem - uživatelem, nikoli přizpůsobovat uživatele nevyhovujícím schémátům, režimům, časovým a legislativním bariérám či dokonce nechotě a zneužívání jejich stavu k diskriminaci v přístupu ke zdravotní péči. Centrální roli v koordinaci dlouhodobé péče budou hrát obce s rozšířenou působností, na základě principu subsidiarity. K tomu by jim měla být delegována práva a povinnosti současně s odpovídajícími prostředky a kompetence umožňující naplnit toto poslání. Současně bude potřeba dobře zvážit, zda touto povinností lze reálně i morálně zatížit obce tzv. I. typu (leckdy se jedná o obce s desítkami obyvatel). Jako jedno z řešení je možnost využití veřejnoprávních smluv, v nichž by si dojednaly výkon koordinace za svou obec s úřadem obce s rozšířenou působností, v jejímž správním obvodu se nacházejí.

Důležitou součástí fungujícího systému péče o nejkřehčí seniory je sociální práce. Sociální pracovník posuzuje situaci klienta komplexně, kvalitní výkon této profese patří mezi klíčové faktory celkové kvality v oblasti sociální politiky. Při rozvoji péče o seniory budou stále více využívány asistivních technologií a různých ICT řešení vzniklých v kontextu e-health v kombinaci s nabídkou služeb sociálních. Tyto aktivity MZ a MPSV (e-health, assistive ambient living, telemedicína) budou koordinované.

### **Vyhodnocení stávající situace z pohledu Ministerstva práce a sociálních věcí:**

V souvislosti s demografickým stárnutím bude narůstat počet osob v seniorském věku (nad 65 let), zároveň také počet osob ve skupině nad 85 let. Se stárnutím lidského organismu se zvyšuje výskyt věkově vázaných onemocnění (například demence) i výskyt přirozených omezení, která vznikají z důvodu věku (horší pohyblivost, náchylnost ke zlomeninám, zhoršení zraku...). Z demografických predikcí vyplývá, že se bude zvyšovat počet seniorů s omezenou soběstačností, kteří jsou závislí na péči. Tyto osoby potřebují sociální a zdravotní služby. Provázanost obou systémů, která je nezbytná, je v současnosti řešena především v těchto segmentech sociálně zdravotního pomezí:

- **Posuzování potřeb uživatele** – systém péče o nejkřehčí seniory se musí odvíjet od definovaných potřeb uživatelů, nikoliv od potřeb resortů práce a sociálních věcí a resortu zdravotnictví. Pro hodnocení potřeb uživatelů existují různé nástroje využitelné jak v oblasti zdravotních tak i sociálních služeb.
- **Problematika personálního zajištění služeb** – profesionální zdravotnický personál, který bude schopen zabezpečit péči o nejkřehčí seniory. Nutnost personálního zajištění na straně obcí s rozšířenou působností (ORP), které jsou povinny zajišťovat návaznou péči pro osoby s potřebou dlouhodobé péče, kterým je ukončena hospitalizace.
- **Nastavení spolupráce mezi sociální a zdravotní oblastí** – spolupráce při připravovaných koncepčních změnách (například reforma psychiatrické péče a její vliv na sociální oblast, výstupy projektu Podpora procesů v sociálních službách) posílení spolupráce sociálních pracovníků ve zdravotnických zařízeních a sociální pracovníků na úřadech obcí s rozšířenou působností s cílem zajistit návaznou péči. Návazná péče nemusí být pouze institucionální, ale i v domácím prostředí za podpory terénních služeb.
- **Institucionální péče** – cílem má být dosažení kvality péče, zvláštní pozornost musí být věnována i problematice důstojného umírání.
- **Domácí péče a neformální péče** – i přes to, že se předpokládá mírný nárůst pobytových služeb sociální péče, očekáváme, že pokud se nastaví efektivní systém podpory pro pečující osoby, bude schopna rodina plně pečovat o seniora v domácím prostředí. Nutné je podpořit sdílenou péči a oblast terénních a ambulantních služeb. I v domácí péči je důležitou otázkou problematika zajištění paliativní péče.

Z pohledu sociálních služeb a jejich financování je dlouhodobým úkolem zajistit **dostupnost služeb** – dostupnost nejen geografickou, ale s dostačující kapacitou, kvalitou a širokým spektrem požadovaných služeb. Odraz demografického vývoje v systému sociálních služeb povede zřejmě k nárůstu počtu služeb sociální péče, a to především v ambulantní a terénní formě. Určité rezervy jsou spatřovány v současném pojetí pobytových služeb – bylo by žádoucí, aby tyto služby reagovaly na ty potřeby klientů, které nemohou být uspokojeny jinou formou služby nebo vlastními rodinnými příslušníky. Při rozhodování o řešení situace klientů by tak na prvním místě měla být volena taková řešení, při kterých uživatel zůstává ve svém přirozeném prostředí, a je podporován příslušnými ambulantními a terénními službami.

MPSV pracuje na tezích zákona o sociálních pracovnících. Očekávané přínosy případně právní úpravy jsou:

- Jednoznačné, přehledné a komplexní vymezení profese sociální práce zákonem, tj. sjednocení současné roztržitosti sociální práce;

- Jasně stanovení kompetencí, práv a povinností sociálního pracovníka, tj. odlišení sociální práce od jiných oborů (sociologie, psychologie, právo, zdravotní vědy apod.);
- Vytvoření podmínek pro adekvátní ohodnocení sociálního pracovníka, tj. finanční ohodnocení odpovídající vysoce odborné a psychicky náročné práci, podmíněné vystudováním nejméně vyšší odborné školy v oboru;
- Zvýšení prestiže oboru a zlepšení postavení sociální práce ve společnosti;
- Vytvoření podmínek pro licencovaná pracoviště, jež budou vysoce přínosná pro obor sociální práce poskytováním praxí v rámci dalšího vzdělávání (institut sociálních klinik) tj. posilování dovedností sociálních pracovníků a posilování profesionalizace v oboru celkově.

### **Vyhodnocení stávající situace z pohledu Ministerstva zdravotnictví:**

Šetření, které provedl Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) v roce 2003 ukázalo, že v roce 2020 se bez institucionální péče neobejde 51 000 občanů. Vzhledem k tomu, že spotřebitelem dlouhodobé péče je z velké části seniorská populace, jedná se z pohledu budoucího vývoje o mimořádně závažný segment péče, ve kterém budou působit silné tlaky na přesouvání nákladů mezi sektorem zdravotnictví, sociálními službami a domácnostmi. Dle údajů ze šetření ÚZIS pečuje o svého člena, který vyžaduje dlouhodobou péči, 6% českých domácností. Péči přitom častěji tuto neformální péči poskytují ženy (64%), z nichž pouze 20% nemá stálé zaměstnání. **System péče o pečující v podstatě v České republice neexistuje. Je třeba posílit domácí zdravotní péči, včetně péče paliativní, a doplnit ji vhodnými sociálními službami a podporou pečujících.**

Ke změnám v poptávce po dlouhodobé péči přispívá řada faktorů. Nárůst střední délky života a dlouhověkosti vede k růstu počtu nejstarších seniorů. Včasná a lepší diagnóza zlepšuje přežití a prodlužuje délku nemoci a potenciálně zvyšuje celkové náklady na péči, které však rostou zejména v důsledku nákladných technologií, postupů a nových léků, spíše než stárnutí populace a prevalence nemocnosti.

V průběhu roku 2012 bylo v léčebnách pro dlouhodobě nemocné hospitalizováno 42 203 pacientů. Průměrná ošetrovací doba se zkrátila o 2,5 dne na 54,7 dnů. Počet geriatrických lůžek se zdvojnásobil, jejich absolutní počet zůstává velmi nízký.

Z hlediska péče o nejkřehčí pacienty je důležitá včasná a flexibilní prostupnost různých forem péče, mezi různými specializovanými zařízeními jak v resortu zdravotnictví, tak v resortu sociálních služeb. Zmapování mobility mezi zdravotními službami a sociálními službami je obtížné pro nedostatek dat. Většina pacientů by preferovala domácí péči, poskytovanou agenturami domácí péče.

## **Financování a dostupnost sociálních služeb**

Dotace pro rok 2014 činí 7,372 mld. Kč. Z této částky je většina (5,718 mld. Kč) určena na služby sociální péče, kam patří většina pobytových služeb (které jsou zároveň nejnákladnější částí systému sociálních služeb v ČR). Služby sociální péče jsou páteřním systémem péče o nejrůznější seniory. Jedná se především o domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro osoby se zdravotním postižením, denní stacionáře, chráněné bydlení. Podstatnou částí služeb sociální péče je také pečovatelská služba a osobní asistence. Počet registrovaných služeb meziročně narůstá, stejně tak počet služeb žádajících o dotaci.

Dostupnost služeb na svém území pravidelně ověřuje kraj. Kraje vytváří plány rozvoje sociálních služeb, a jsou již dnes do značné míry zodpovědné za kvalitu sítě sociálních služeb na svém území. Kraje potřebnost služeb na svém území pravidelně ověřují, a zpracovávají ve Střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb (tzv. SPRSS).

V roce 2012 byl předložen Legislativní radě vlády věcný záměr zákona o dlouhodobé péči. Legislativní rada vlády nedoporučila přijetí samostatného zákona s odůvodněním, že problematika se dá řešit formou novelizací stávajících právních předpisů. Věcný záměr zákona o dlouhodobé péči byl tedy odložen a celá podstata problematiky přehodnocena. Následně se v minulém roce připravovaly novelizace ve spolupráci s MZ, především se návrhy týkaly zákona č. 372/2011, 48/1997 a 108/2006. Ani tyto návrhy se nepodařilo prosadit a zůstaly v koncepční rovině. S novou vládou je trend začít úplně od začátku – v březnu se na MPSV ustanovila nová meziresortní skupina, která má za cíl řešit celou problematiku sociálně zdravotního pomezí (tedy nejenom dlouhodobou péči).

## Závěr a doporučení

Dokument Národní akční plán je v pořadí již třetím dokumentem od roku 2002 se společným cílem - reagovat na demografický vývoj a uskutečňovat potřebné změny v souvislosti se stárnutím populace zlepšením postavení seniorů v naší společnosti. Pro všechny tři dokumenty je společné to, že se jedná o mezirezortní dokumenty, řešící politiku stárnutí na celospolečenské úrovni a napříč všemi rezorty. I přesto, že všichni, včetně politické reprezentace, si uvědomují důležitost problematiky spojené se stárnutím populace, realizace politiky stárnutí zůstává pouze v úrovni verbální a plnění opatření a přístup jednotlivých rezortů je převážně formální.

Slovy Mgr. Lormana, ředitele Života 90, je třeba si zodpovědět zásadní otázku:

**„Jak významnou pozici zaujímá NAP v prioritách vlády? Jak významný je dokument pro Radu vlády pro seniory a otázky stárnutí?“**

Zde se nabízí i další otázka – **„Jak významná a závazná je pro vládu činnost Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, orgánu, který byl zřízen k řešení seniorské problematiky již od roku 2006** (usnesení vlády ze dne 22. března 2006 č. 288) s cílem řešit na mezirezortní úrovni seniorskou problematiku a problémy spojené se stárnutím populace. Všechna důležitá a pro seniory nepříznivá opatření byla projednávána mimo Radu, bez možnosti jejich ovlivnění.

Současný dokument, který byl přijat v únoru 2013, obsahuje velký počet zcela konkrétních opatření a úkolů pro jednotlivé gestory, formulovaných na základě expertních zjištění a potřeb seniorů. Do jisté míry toto bylo způsobeno snahou autorů, po zkušenostech s předchozími dokumenty, donutit jednotlivé gestory k plnění přijatých opatření. Ve svém výsledku se dokument ale stal souhrnem někdy až nereálných vizí nebo nerealizovatelných opatření, i vzhledem k daným kompetencím jednotlivých úřadů v rámci státní správy a samosprávy.

Podstatná, a to v případě i předchozích dokumentů, je **neprovázanost opatření Národního akčního plánu s Programovým prohlášením vlády a rovněž s koncepcemi, které jsou vytvářeny na jednotlivých rezortech**. Plnění většiny opatření Národního akčního plánu, i přes snahu odpovědných pracovníků na jednotlivých rezortech, není možné bez podpory vlády a rozhodnutí na úrovni vedení příslušných ministerstev – gestorů za plnění opatření. Dalším zásadním nedostatkem je to, že při schválení dokumentu nebylo zajištěno financování jednotlivých opatření ani možnost většího využití dotací z EU fondů.

Ukazuje se rovněž nutnost dokument aktualizovat tak, aby se mohlo, prostřednictvím lépe naformulovaných opatření a rozdělení gescí, stanovit priority a realizovat účinněji politiku stárnutí populace a přispět ke zlepšení kvality života starších osob a seniorů a k rozvoji mezigenerační solidarity.

Dalším opatřením směřujícím k podpoře realizace a zkvalitnění procesu monitorování plnění Národního akčního plánu bude užší zapojení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, jakož i zapojení významných seniorských organizací do vyhodnocování jeho plnění. K tomu má přispět i to, že agenda pro oblast přípravy na stárnutí je zahrnuta do projektu, který je připravován v rezortu MPSV na efektivní řízení úřadu.

Stárnutí obyvatelstva je závažný problém. Demografické projekce Českého statistického úřadu reálně upozorňují na nutnost řešit problémy se stárnutím populace. Národní akční plán měl ambici stát se jednotnou vládní strategií pro zajištění zdravého stárnutí populace a vyrovnávání se s výzvami demografického stárnutí. Pokud ale strategie a politika stárnutí nebude přijata a podporována dlouhodobě napříč celým politickým spektrem, sebelepší strategie zůstane opět především formálním dokumentem.

## **Př. č. 1 - Plnění Národního akčního plánu jednotlivými gestory dle oblastí**

### **1. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

**Hlavní gestori za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:**

Zmocněnkyně pro lidská práva (Úřad vlády, Sekce pro lidská práva), MV, MZ, MPSV, MMR, MS.

**Spolupráce:** Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, Veřejný ochránce práv, Soudcovská unie, místní samosprávy, krajské úřady, neziskové organizace, nestátní organizace.

#### **1.1. Úřad vlády**

**Strategický cíl 1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších lidí a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů

**Opatření:** Podporovat a šířit informační a vzdělávací materiály zaměřené na ochranu starších osob a seniorů

**Opatření:** Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotníků a sociálních pracovníků, advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity

**Strategický cíl 2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů, zejména před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, a posílit jejich samostatnost a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv

**Opatření:** Podporovat osvětové, vzdělávací a další aktivity zaměřené na předcházení věkové diskriminaci

**Specifický cíl 2:** Ochrana starších osob před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním

**Opatření:** Navázat spolupráci s neziskovým sektorem za účelem vzniku informačních a edukačních materiálů a jiných osvětových a vzdělávacích aktivit k problematice práv starších osob při poskytování služeb v pobytových zařízeních zdravotních a sociálních služeb.

Konkrétní opatření Akčního plánu nebyla splněna. Důvodem jsou udávány nedostatečné personální kapacity, kterými Úřad vlády – sekce pro lidská práva disponuje.

## **1.2. Ministerstvo vnitra**

**Strategický cíl 1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování**

**Specifický cíl 1: Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů**

**Opatření: Podporovat a šířit informační a vzdělávací materiály zaměřené na ochranu práv starších osob**

Na intranetových stránkách oddělení vzdělávání, personálního rozvoje a psychologických služeb odboru personálního MV jsou zveřejněny a aktualizovány informace týkající se stárnutí a to jak na stránkách „Problematika stárnutí“, tak na stránkách „Akceptace specifických potřeb zaměstnanců a zaměstnankyň MV“. V listopadu 2013 se na MV konal mezinárodní seminář s názvem „ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB 50+: nástroje age managementu v české a zahraniční praxi“, který organizovalo Ministerstvo vnitra (odbor personální) spolu s Alternativou 50+, o.p.s., Asociací malých a středních podniků a živnostníků a People Management Fórem.

Na internetových stránkách MV jsou informace o projektu MV „Akceptace specifických potřeb zaměstnanců a zaměstnankyň MV“, jehož cílovou skupinou jsou také osoby ve věku 50+.

Časopis Veřejná správa, který vydává MV, publikoval v roce 2013 následující články věnované problematice stárnutí: č. 1 – Age Management a jeho budoucnost, č. 3 – Rozdělení, které přetrvává, č. 11 – celé číslo je věnováno rovným příležitostem, č. 20 – celé číslo je věnováno Age Managementu, č. 22 – Města přátelská seniorům a další dobré praxe, č. 25 – Mezigenerační tolerance a solidarita je důležitá, č. 26 – Seniori mají velký potenciál, využijme ho.

Odbor prevence kriminality MV v roce 2013 realizoval distribuci 80 ks CD „Nebezpečný věk“ a letáku „Stop násilí na seniorech“ - příjemce Ministerstvo kultury, U3V, Rada seniorů, Krajské úřady, Unie zaměstnavatelských svazů ČR a další subjekty.

V rámci dotačního titulu „Program prevence kriminality na rok 2013“ na poskytování státní účelové dotace krajům a obcím, bylo čerpáno na projekty zaměřené na zvýšení bezpečí seniorů 938 000,-Kč. Jednalo se především o projekty podporující preventivní opatření (návody na zabezpečení obydlí včetně montáže bezpečnostních řetízků a panoramatických kukátek), besedy zaměřené na bezpečné chování při manipulaci s penězi na veřejnosti (pošty, obchodní domy), kurzy sebeobrany či distribuce informačních letáků.

**Opatření: Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotníků a sociálních pracovníků, advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity**

Problematika stárnutí je součástí vstupního vzdělávání zaměstnanců Ministerstva vnitra. V souladu se strategickým a specifickým cílem úkolu se policejní vzdělávání podílí na informovanosti příslušníků bezpečnostních sborů o potřebách seniorů; příslušníky vede ke vstřícnosti a respektování práv (důstojnosti, víry, potřeb, soukromí atd.), ochraně starších osob v rizikových situacích (zneužívání, násilí, ageismus, diskriminace), a tím usiluje o naplnění požadavku na zvýšení otevřenosti společnosti k potřebám seniorů.

**Strategický cíl 2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 1: Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů, zejména před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, a posílit jejich samostatnost a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv**

**Opatření:** Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.)

Pro seniory zaměstnané na MV existuje možnost obrátit se (i anonymně) na psychologickou a/nebo právní poradnu.

V roce 2013 byla v rámci každoročního dotačního titulu „Prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech“ NNO poskytnuta částka 1 435.000,-Kč. Jednalo se o podporu projektů, které byly zaměřeny na preventivní a aktivizační programy pro seniory včetně bezplatné telefonní linky pro seniory.

**Specifický cíl 2: Ochrana starších osob před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním**

**Opatření:** Analýza právního rámce péče a zacházení se staršími osobami a jejího praktického uplatňování z hlediska prevence a ochrany starších osob před špatným zacházením, týráním a zanedbáváním a návrh opatření na zlepšení - 2015

V rámci dotačního titulu „Prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech“ byla zpracována analýza současného právního stavu „Domácí násilí a jiné formy týrání páchané na starších osobách v soudobé české společnosti z pohledu trestního práva“. Tato analýza byla zpracována pro potřeby OS Život 90.

**Opatření:** Navázat spolupráci s neziskovým sektorem za účelem zvýšení informovanosti odborné i široké veřejnosti o nepřijatelnosti špatného zacházení, zanedbávání a všech forem zneužívání zranitelnosti starších osob a seniorů, prevenci a možnostech řešení a zlepšení spolupráce a výměny informací mezi místní samosprávou, zařízeními sociálních služeb, zařízeními zdravotních služeb, policií a státními zástupci – 2015

Odbor personální spolupracuje s organizací Alternativa 50+.

### 1.3. Ministerstvo spravedlnosti

**Strategický cíl 1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování**

**Specifický cíl 1: Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů**

**Opatření:** Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotníků a sociálních pracovníků, advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity.

Ministerstvo spravedlnosti je plní opatření Akčního plánu, týkajících se průběžného vzdělávání soudců, státních zástupců a odborného personálu v návaznosti na problematiku práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy. V rámci plnění tohoto opatření jsou uvedeny aktivity, spojené se vzděláváním soudců, státních zástupců a odborného personálu. Jedná se o semináře, které jsou jednou z hlavních priorit Justiční akademie, organizované na následující témata:

- 1) Vzdělávání v rámci projektu Rekodifikace soukromého práva zaměřeného na rozsáhlé změny v soukromém právu (nový občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, zákon o zvláštních řízeních soudních...).
- 2) Vzdělávání v oblasti lidských práv a ústavního práva, zaměřené v roce 2013 na lidsko-právní témata, především na oblast ochrany práv osob s duševním postižením. Pro rok 2014 se připravují semináře na téma diskriminace z důvodu věku.
- 3) Vzdělávání v oblasti civilního soudnictví (opatrovnictví, problematika svéprávnosti a omezení svéprávnosti, právo dědické, zákoník práce, ochrana před diskriminací a další).
- 4)

**Strategický cíl 2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 2: Ochrana starších osob před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním**

**Opatření:** Analýza právního rámce péče a zacházení se staršími osobami a jejího praktického uplatňování z hlediska prevence a ochrany starších osob před špatným zacházením, týráním a zanedbáváním a návrh opatření na zlepšení - 2015

Zákon č. 89/2012 Sb. (Občanský zákoník) obsahuje od 1. ledna 2014 účinná ustanovení § 751 až 753, které se dotýkají oblasti ochrany starších osob před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním. § 751 až 753 umožňují manželovi, pro nějž se stane společné bydlení nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, podat návrh soudu na omezení popř. vyloučení práva druhého manžela na určenou dobu v domě nebo bytě bydlet. § 753 pak stejné právo přiznává i jiné osobě, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti, kdy typicky půjde právě např. o osoby

staršího věku, prarodiče apod. Nová úprava předběžného řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí obsažená v zákoně o zvláštních řízeních soudních, která je účinná od 1. ledna 2014, reflektuje výše uvedenou hmotně právní úpravu a posiluje postavení obětí domácího násilí.

Faktické vypracování analýzy by mělo být aktivitou resortu vnitra, v případě přesahu problematiky do gesce Ministerstva spravedlnosti navrhujeme uvést jako spolupracující subjekt.

#### **1.4. Ministerstvo zdravotnictví**

**Strategický cíl 1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů

**Opatření:** Podporovat a šířit informační a vzdělávací materiály zaměřené na ochranu práv starších osob

Vznikají informační materiály (DVD, CD) na základě rozhlasového cyklu o problematice práv seniorů – např. práv seniorů s různými formami demence, podpora webových stránek nestátních neziskových organizací v této oblasti, podpora poradenství pro seniory, atd. Distribuce probíhá převážně pomocí seniorských organizací.

**Opatření:** Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotníků a sociálních pracovníků, advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity.

Všechny vzniklé materiály s touto problematikou jsou distribuovány k cílovým skupinám uvedených v opatření. Zdravotnickým pracovníkům distribuuje MZ pomocí profesních organizací.

**Strategický cíl 2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů, zejména před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, a posílit jejich samostatnost a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv

**Opatření:** Podporovat osvětové, vzdělávací a další aktivity zaměřené na předcházení věkové diskriminaci

Ve všech navržených právních úpravách jsou vytvářeny podmínky pro zajištění rovnoprávných podmínek seniorů v oblasti ochrany zdraví a poskytování zdravotních služeb, jak vyplývají z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Evropské sociální charty.

**Opatření:** Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.)

V dotačních programech MZ jsou podporovány aktivity seniorských organizací, poskytujících různé formy pomoci seniorům.

## **1.5. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

**Strategický cíl 1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů

**Opatření:** Podporovat a šířit informační a vzdělávací materiály zaměřené na ochranu práv starších osob

**Rada vlády pro seniory a stárnutí populace** je stálým poradním orgánem vlády pro otázky týkající se seniorů a stárnutí populace. Rada je zajišťována sekretariátem Rady, který je organizační součástí Ministerstva práce a sociálních věcí. Ve své činnosti usiluje Rada vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“) o vytvoření podmínek pro zdravé, aktivní a důstojné stárnutí a stáří v České republice a aktivní zapojení starších osob do ekonomického i sociálního rozvoje společnosti v kontextu demografického vývoje; usiluje o rovnoprávné postavení seniorů ve všech oblastech života, o ochranu jejich lidských práv a o rozvoj mezigeneračních vztahů jak v rodině, tak i ve společnosti. Prostřednictvím Rady mohou členové Rady – zástupci ministerstev, dalších orgánů státní správy i zástupci seniorských, proseniorských organizací a další odborníci z řad veřejnosti se vyjadřovat a ovlivňovat řešení problémů spojených s demografickým stárnutím populace. Informace o činnosti Rady jsou přístupné veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády, resp. Ministerstva práce a sociálních věcí.

Na svém 19. zasedání Rady byla vyhlášena soutěž „Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace“. Cílem soutěže bylo zvýšit povědomí společnosti o problematice seniorů a stárnutí, motivovat seniory k aktivnímu zapojení starších osob do společenského života a přiblížit státní správu a její orgány více občanům. Vyhlášení a předání ocenění autorům vítězných příspěvků proběhlo v rámci 20. zasedání Rady dne 10. října 2013 v Hrzánském paláci v Praze.

V roce 2013 byl dokončen projekt „Ageismus – 3. vlna. Cílem projektu bylo zopakování základního modulu řešení „Ageismus a věková diskriminace“ a identifikace nejnovějších trendů v kontextu nové ekonomické, demografické a sociální situace. Nově byly zařazeny otázky věnující se problematice ohrožení seniorů v oblasti bytové politiky a jejímu přesahu pro "stárnutí v místě", což je klíčový koncept moderních sociálních služeb. Výsledky tak přispějí k osvětlení situace v oblasti věkové diskriminace a ageismu a mohou sloužit jako východisko pro další metodickou a legislativní činnost v oblasti antidiskriminace, pracovního práva, ochrany spotřebitelů a ochrany před týráním a zneužíváním seniorů.

**Opatření:** Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotních a sociálních pracovníků, advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity.

Průběžné vzdělávání odborníků se realizuje v rámci akreditovaných vzdělávacích programů, v oblasti sociálních služeb byly akreditovány programy řešící např. posílení spolupráce neformálních pečovatelských s profesionálními pracovníky.

Ministerstvo uděluje akreditace pro oblast celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků a kvalifikačního vzdělání pracovníků v sociálních službách. Novelou zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, která je účinná od 1. 1. 2014, byla zrušena povinnost akreditace vzdělávacích institucí. Od tohoto data budou vzdělávací instituce žádat pouze o akreditaci vzdělávacích programů. Informace o úpravě akreditací v souvislosti s novelou zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. 1. 2014 jsou na webových stránkách MPSV: <http://www.mpsv.cz/cs/16552>.

## **Strategický cíl 2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 1: Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů, zejména před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, a posílit jejich samostatnost a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv**

**Opatření:** Podporovat osvětové, vzdělávací a další aktivity zaměřené na předcházení věkové diskriminaci

Osvěta a informovanost o potřebách starších lidí je zajišťována průběžně v rámci přednáškové, školící a publikační činnosti. Ministerstvo dává záštity na aktivity podporující seniorské aktivity. Odborní pracovníci MPSV se také aktivně účastní kulatých stolů, konferencí a workshopů, prezentují témata spojené se stárnutím, poskytují konzultace poskytovatelům sociálních služeb. Jako příklad aktivit lze uvést aktivní účast na Konferenci „Stáří spojuje“ v Jihlavě, Konferenci Úřadu vlády v Kaizerštejnském paláci, na které MPSV měl v gesci organizaci workshopu na téma Aktivní stárnutí. V listopadu 2013 byl organizován seminář, určený k realizaci Národního akčního plánu. Seminář byl určen pro zástupce státní správy i veřejnost. Odborní pracovníci MPSV se také aktivně účastní kulatých stolů, konferencí a workshopů na toto téma a poskytují konzultace poskytovatelům sociálních služeb.

**Opatření:** Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.)

Plní se průběžně v projektu Podpora procesů v sociálních službách. Podpory dostupnosti sociálních služeb má být dosaženo prostřednictvím efektivního a transparentního prostředí řízení, distribuce a monitoringu finančních prostředků z veřejných rozpočtů do sociálních služeb.

Pro úplnost uvádíme, že dostupnost poskytování sociálních služeb zajišťuje na svém území kraj v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb kraj (§95 ZSS).

**Specifický cíl 2:** Ochrana starších osob před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním

**Opatření:** Navázat spolupráci s neziskovým sektorem za účelem vzniku informačních a edukačních materiálů a jiných osvětových a vzdělávacích aktivit k problematice práv starších osob při poskytování služeb v pobytových zařízeních zdravotních a sociálních služeb.

Spolupráce s neziskovým sektorem k tématům je navazována průběžně. V rámci zvláštního dotačního programu „Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností“ jsou podporována občanská sdružení zaměřená na aktivity ve prospěch seniorů, na zvýšení kvality života seniorů, problematiku spojenou se stárnutím populace, uspokojování potřeb starších osob a prosazování zájmů seniorů jako aktivních partnerů ve společnosti

V roce 2013 odbor sociálních služeb uspořádal **kulatý stůl** k neregistrovaným službám za účasti zástupců sociálních služeb, pracovníků krajských úřadů a dalších zainteresovaných subjektů.

V rámci vznikající Vládní strategie pro rovnost žen a mužů na léta 2014 – 2020 jsou navrhována opatření na posílení mechanismů na podporu mezigenerační solidarity a na odstraňování genderově podmíněné marginalizace seniorů a seniorek. Problematika byla v průběhu roku 2013 diskutována i v rámci mezinárodního workshopu pro cílovou skupinu gender focal points při jednotlivých resortech.

## **1.6. Ministerstvo pro místní rozvoj**

**Strategický cíl 1: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů, zejména před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, a posílit jejich samostatnost a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv

**Opatření:** Podporovat osvětové, vzdělávací a další aktivity zaměřené na předcházení věkové diskriminaci

Není splněno, není v kompetenci úřadu.

## **2. Celoživotní učení**

**Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:**

MŠMT, MK, MV, MPSV.

***Spolupráce:*** Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, školy, vzdělávací instituce, nestátní organizace, Rada vlády pro NNO, podniky, Asociace U3V, zástupce organizátorů virtuální U3V.

### **2.1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**

**Strategický cíl 1: Vytvořit funkční systém dalšího vzdělávání, který bude atraktivní pro zaměstnance i zaměstnavatele a bude odpovídat poptávce po pracovní síle**

**Specifický cíl 1:** Rámcové vzdělávací programy i pedagogické postupy upravit tak, aby žáci měli dostatek informací o měnících se potřebách v rámci celoživotního cyklu, byli vychováváni k úctě ke stáří a došlo k posilování mezigenerační solidarity a spolupráce

**Opatření:** Identifikovat konkrétní vyučovací předměty v jednotlivých stupních vzdělávání, které mohou přispět k naplnění výše uvedeného cíle

Za tímto účelem byla na ministerstvu ustanovena neformální pracovní skupina, v současnosti je vypracován harmonogram činnosti na období duben - listopad 2014. Výstupem plnění úkolu bude souhrnný článek pro pedagogické pracovníky na metodickém portále [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz) a digifolio Stáří a mezigenerační dialog. Aktivitu k plnění Akčního plánu v průběhu roku 2013 navrhlo Oddělení předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání (oddělení 210) jako resortní úkol pro Národní ústav pro vzdělávání. Úkol byl následně zahrnut do Plánu hlavních úkolů na rok 2014.

**Specifický cíl 2:** Formalizovat dobrovolnické aktivity jako jednu z forem celoživotního učení

**Opatření:** Zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností

V souvislosti s plněním opatření - zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností, ministerstvo není gesčně odpovědné, odpovědným rezortem je ministerstvo vnitra.

**Specifický cíl 3:** Zefektivnit systém dalšího vzdělávání ve vazbě na trh práce a posílit spolupráci a koordinaci za účelem rozvoje konceptu celoživotního učení do všech oblastí společnosti

**Opatření:** Dle Strategie celoživotního učení realizovat opatření v oblasti dalšího vzdělávání, která budou pružně reagovat na měnící se potřeby trhu práce a budou nabízet školení a rekvalifikace v trhem požadovaných kompetencích

V rámci zefektivnění systému dalšího vzdělávání ve vazbě na trh práce je v současné době možné v rámci rekvalifikačních programů akreditovat přes 650 pracovních činností uplatnitelných na trhu práce. Počet pracovních činností, které je možné akreditovat, se neustále mění (zvyšuje), a to právě v souladu s požadavky trhu práce, ale i v návaznosti na vznikání a schvalování nových profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací. V návaznosti na požadavky trhu práce se akredituje také množství rekvalifikačních kurzů. MŠMT, neomezuje ani jinak neurčuje počet kurzů, které budou pro určitou pracovní činnost akreditované.

**Strategický cíl 2: Zvýšit podíl seniorů zapojených do zájmového vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost**

**Specifický cíl1: Rozvíjet U3V a další vzdělávací aktivity pro seniory s důrazem na zajištění dostupnosti i v menších městech a obcích**

**Opatření:** Na základě nově spuštěného informačního systému sledující výkon jednotlivých vysokých škol v rámci U3V, který je základem pro stanovení finanční podpory z MŠMT, zabezpečit, aby uvedená podpora odpovídala v roce 2013 poměru výkonu k finanční podpoře poskytnuté v roce 2012

Není realizováno.

**Opatření:** Navrhnout sadu doporučení k vytvoření vícezdrojového financování, které povede ke zvýšení nabídky vzdělávacích kurzů v rámci U3V, a to s ohledem na potenciální význam kompetenčního vzdělávání U3V

Není realizováno.

**Opatření:** Každoročně vyhodnocovat fungování U3V s ohledem na systém financování, poptávku a nabídku po nabízených kurzech a navrhovat plán rozvoje na další období

MŠMT ve spolupráci s Asociací univerzit 3. věku provedlo vyhodnocení poptávky a nabídky kurzů U3V a navrhlo další směr rozvoje. V rámci podpory rozvoje vzdělávacích aktivit pro seniory ministerstvo podporuje U3V, kde spolupracuje s Asociací univerzit 3. věku (dále jen „AU3V“). U3V přináší seniorům nejen poznatky, ale rovněž napomáhá k pravidelnému setkávání a vede k pocitu sebeúcty, úspěšnosti a též umožňuje smysluplné využití času.

Dostupnost v menších městech a obcích částečně mohou řešit virtuální university VU3V, což jsou dislokovaná střediska vzdělávání, provozovaná často ve spolupráci s domovy důchodců, veřejnými knihovnami, kulturními domy apod., maximálně využívající možnosti internetu a dalších komunikačních a mediálních prostředků. Je však zřejmé, že virtuální forma U3V nemůže být plnohodnotnou náhradou standardního typu U3V. Středisko seniorského vzdělávání v prostorách vysoké školy má k dispozici široké spektrum odborníků, většinou zkušených pedagogů. Prostřednictvím vzájemných osobních kontaktů se studenty ve studijních programech se realizují i požadavky mezigeneračního dialogu. Vzhledem k virtuální formě U3V bývá dosti obtížné udržet kvalitní úroveň společenských kontaktů. Kromě toho v menších městech je těžké zajistit rovněž profesionální vedení střediska. Na řešení tohoto problému vedení AU3V intenzivně pracuje.

Na 22 veřejných vysokých školách České republiky jsou seniorům nabízeny různé vzdělávací kurzy, semináře a další aktivity pod názvem U3V, která organizačně spadá do kategorie celoživotního vzdělávání. V akademickém roce 2012/13 bylo do kurzů tohoto typu zapsáno celkem 38 802 seniorů. Bylo otevřeno 1 020 kurzů. Srovnáním s předcházejícími léty lze konstatovat, že zájem seniorů o tento druh vzdělávání vzrůstá.

Přehled programů U3V v ČR je zveřejněn na stránkách [www.e-senior.cz](http://www.e-senior.cz), kde se nachází odkazy na programy U3V v celé České republice. V databázi lze vyhledávat podle místa, podle zaměření kurzů a podle organizátorů. Seznam univerzit a fakult, které jsou členy Asociace univerzit třetího věku ČR, dále jen „AU3V“, (<http://www.au3v.org/>), uvádí kontakty, na kterých lze zjistit bližší informace o probíhajících či připravovaných kurzech.

V souvislosti s fungováním U3V jsou definovány problémy k řešení:

- aby stěžejní kurzy U3V na dané vysoké škole byly věnovány té odborné problematice, ve které vysoká škola provádí výzkum a pro kterou má akreditovány magisterské (případně doktorské studijní programy).
- se vznikem tzv. virtuální U3V se ukazuje naléhavá potřeba přesnější a hlavně legislativně zakotvené definice. Proto AU3V v roce 2013 iniciativně požádala o přidělení ochranné známky pro U3V na jednotlivých veřejných vysokých školách. Zatím bylo na úrovni neformální dohody používáno následující pravidlo: název U3V může používat instituce, která nabízí seniorům možnost vzdělávání na úrovni vysokoškolského vzdělání a má prokazatelné spojení s některou vysokou školou.
- podpořit rozvoj kvality vzdělávací činnosti uskutečňované v rámci U3V a podpořit intenzivnější zapojení posluchačů kurzů U3V – zvýšit kvalitu písemných podkladů k jednotlivým přednáškám (ať už v papírové či elektronické formě) a aktivnější účasti ve výuce). To se považuje za současný největší rozdíl proti seniorskému vzdělávání v ostatních evropských státech, ve kterých jsou seniorští studenti daleko aktivnější, a jejich účast na vzdělávacím procesu je mnohem hlubší, než je tomu u českých seniorů.

**Opatření: Informovat obce a regiony prostřednictvím osvěty a příkladů dobré praxe o přínosech virtuální U3V**

Virtuální U3V se setkává s ohlasem v celé České republice, neboť poskytuje vzdělávací příležitosti seniorům, kteří se nemohou zúčastňovat z nejrůznějších důvodů (např. vzdálenost, zdravotní a časové důvody) prezenčních přednášek U3V v sídlech vysokých škol. V České republice lze najít 133 konzultačních středisek. V roce 2013 se přihlásilo 3 300 seniorů, došlo k navýšení o 300 zájemců oproti předešlému roku. Dobrým příkladem existence virtuální univerzity třetího věku je její fungování v obci Libina v Olomouckém kraji. Zde vzniklo konzultační středisko virtuální U3V, jehož garantem je Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze.

## 2.2. Ministerstvo kultury

**Strategický cíl 2: Zvýšit podíl seniorů zapojených do zájmového vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost**

**Specifický cíl 2: Rozvíjet U3V a další vzdělávací aktivity pro seniory s důrazem na zajištění dostupnosti i v menších městech a obcích**

**Opatření: Podporovat zaměření místních organizací na virtuální U3V a rozvíjet trénování paměti a dalších oblastí neformálního učení seniorů v městských a obecních knihovnách**

Knihovny jsou místem veřejného setkávání, mají roli nejen vzdělávací, ale i kulturní a sociální. Rada knihoven rozšiřuje svoje aktivity, stále větší počet knihoven nabízí i virtuální U3V pro seniory. Velmi aktivní v tomto směru je Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, dobrovolná profesní a stavovskou organizace. Tato organizace má mimo jiné i velmi aktivní sekci trenérů paměti.

## 2.3. Ministerstvo vnitra

**Strategický cíl 1: Vytvořit funkční systém dalšího vzdělávání, který bude atraktivní pro zaměstnance i zaměstnavatele a bude odpovídat poptávce po pracovní síle**

**Specifický cíl 2: Formalizovat dobrovolnické aktivity jako jednu z forem celoživotního učení**

**Opatření: Zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností**

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, je v současné době projednáván v sociálním výboru Poslanecké sněmovny parlamentu ČR (sněmovní tisk č. 76).

V § 5 (zákon o dobrovolnické službě) se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní: „(5) Vysílající organizace vydá dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, jehož vzor je stanoven v příloze k tomuto zákonu.“

**Strategický cíl 2: Zvýšit podíl seniorů zapojených do zájmového vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost**

**Specifický cíl 1: Rozvíjet U3V a další vzdělávací aktivity pro seniory s důrazem na zajištění dostupnosti i v menších městech a obcích**

**Opatření: Informovat obce a regiony prostřednictvím osvěty a příkladů dobré praxe o přínosech virtuální U3V**

Vláda ČR schválila v roce 2012 svým usnesením dokument „Koncepte podpory MA21 v ČR“. Na národní úrovni je MA21 zastřešena Radou vlády pro udržitelný rozvoj a zejména pak její Pracovní skupinou pro MA21, která pracuje pod gescí

Ministerstva životního prostředí. K MA21 se hlásí i Ministerstvo vnitra (Ceny kvality). Většina pokročilých místních Agend 21 je sdružena v asociaci Národní síť Zdravých měst ČR, kde je obcím a regionům poskytována průběžná metodická a realizační podpora pro danou metodu (školení, sdílení informací a zkušeností, metodická pomoc v místě atd.) a kterou Ministerstvo vnitra aktivně podporuje.

V souvislosti s opatřením Akčního plánu na formalizování dobrovolnických aktivit je projednáván Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů. Návrh je v současné době projednáván v sociálním výboru Poslanecké sněmovny parlamentu ČR (sněmovní tisk č. 76). V zákonu by měla být definována možnost, jak může dobrovolník na základě své žádosti získat svědčení o vykonané dlouhodobé službě – viz § 5 (zákon o dobrovolnické službě) - za odstavec 4 se vkládá nový odstavec 5, který zní: „(5) Vysílající organizace vydá dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, jehož vzor je stanoven v příloze k tomuto zákonu.“

V souvislosti s cílem zvýšit podíl seniorů zapojených do zájmového vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost, Ministerstvo vnitra aktivně podporuje „Koncepci podpory MA21 v ČR“ – Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR“, kterou vláda schválila v roce 2012. Na národní úrovni je MA21 zastřešena Radou vlády pro udržitelný rozvoj a zejména pak její Pracovní skupinou pro MA21, která pracuje pod gescí Ministerstva životního prostředí. K MA21 se hlásí i Ministerstvo vnitra (Ceny kvality). Většina pokročilých místních Agend 21 je sdružena v asociaci **Národní síť Zdravých měst ČR**, kde je obcím a regionům poskytována průběžná metodická a realizační podpora pro danou metodu (školení, sdílení informací a zkušeností, metodická pomoc v místě atd.).

## **2.4. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

**Strategický cíl 1: Vytvořit funkční systém dalšího vzdělávání, který bude atraktivní pro zaměstnance i zaměstnavatele a bude odpovídat poptávce po pracovní síle**

**Specifický cíl 3: Zefektivnit systém dalšího vzdělávání ve vazbě na trh práce a posílit spolupráci a koordinaci za účelem rozvoje konceptu celoživotního učení do všech oblastí společnosti**

**Opatření: Realizovat projekt na zvýšení zaměstnatelnosti starších pracovníků, v jehož rámci bude pilotně ověřeno sdílené pracovní místo (starší a mladší pracovník sdílí jednu pracovní pozici)**

Ministerstvo práce a sociálních věcí v oblasti dalšího vzdělávání realizuje projekt na zvýšení zaměstnatelnosti starších pracovníků „Pracujme společně“, v jehož rámci je pilotně ověřováno sdílené pracovní místo (starší a mladší pracovník sdílí jednu pracovní pozici). Projekt probíhá postupně v jednotlivých regionech, tj. v Ústeckém, Karlovarském a Libereckém kraji. Ve všech třech krajích proběhl ve spolupráci s pobočkami úřadu práce nábor účastníků projektu. Účastníci potom prošli „Vstupním modulem“ a „Individuálním vzděláváním“. Zároveň jim je průběžně poskytována

„Podpora při hledání pracovního uplatnění“. Na základě výstupů z bilanční a pracovní diagnostiky byly zpracovány plány osobního rozvoje účastníků. Dne 6. 3. 2014 proběhl 1. kulatý stůl k projektu, který byl tematicky zaměřen na sdílené pracovní místo. Výstupem byla charakteristika sdíleného pracovního místa a vydefinování přínosů tohoto typu zaměstnávání. Webová stránka projektu: <http://www.pracujemespolecne.cz/>.

Na základě projektu vznikly další projekty na sílení pracovního místa. Jeden realizuje Sekce zaměstnanosti: „Generační tandem – podpora generační výměny“. Druhý chystá Fond dalšího vzdělávání: „Sdílení pracovních míst jako forma podpory dalšího vzdělávání a mezigeneračního transferu kompetencí mezi pracovníky – domácí a zahraniční zkušenosti“.

## **Strategický cíl 2: Zvýšit podíl seniorů zapojených do zájmového vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost**

### **Specifický cíl 1: Rozvíjet U3V a další vzdělávací aktivity pro seniory s důrazem na zajištění dostupnosti i v menších městech a obcích**

#### **Opatření: Informovat obce a regiony prostřednictvím osvěty a příkladů dobré praxe o přínosech virtuální U3V**

S cílem podporovat vzdělávací, ale i jiné aktivity včetně vzdělávání prostřednictvím U3V a akademie seniorů, je na stránkách MPSV, v rubrice „Příprava na stárnutí“ zřízena rubrika Příklady dobré praxe – Celoživotní vzdělávání. Zde je možno představit konkrétní aktivity v regionech, nové myšlenky a přístupy, které mohou být inspirací pro ostatní.

### **3. Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění**

Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou: MPO, MMR, MZ, MPSV

**Spolupráce:** MŠMT, MV, MMR, MD, MF, MZem, MK, MZ, MŽP, MS, MPO, MO, nestátní organizace, zaměstnavatelé, VÚPSV, výzkumné organizace, univerzity, Grantová agentura ČR

#### **3.1. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj**

**Strategický cíl 2: Prodloužit pracovní kariéru pracovníků a motivovat je k odkladu odchodu do důchodu skrze úpravy legislativních podmínek a akcentování konceptu Age Managementu na pracovištích a bojovat proti výskytu věkové diskriminace**

**Specifický cíl 1:** Podpořit samostatné podnikání starších pracovníků a poskytnout jim potřebnou pomoc a podporu.

**Opatření:** Realizovat kampaň směrem k veřejnosti za účelem zvýšení informací o možnostech a výhodách i úskalích vlastního podnikání a informování veřejnosti o oblastech s výhledově úspěšným podnikáním

*Není splněno, není v kompetenci úřadu*

#### **3.2. Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo průmyslu a obchodu**

**Strategický cíl 2: Prodloužit pracovní kariéru pracovníků a motivovat je k odkladu odchodu do důchodu skrze úpravy legislativních podmínek a akcentování konceptu Age Managementu na pracovištích a bojovat proti výskytu věkové diskriminace**

**Specifický cíl 4:** Zvýšit dostupnost kvalitativních a kvantitativních dat o možnostech Age Managementu a jeho využití, na jejichž základě dojde k rozvoji Age Managementu v České republice

**Opatření:** Analyzovat existující výsledky výzkumů zaměřených na pracovní schopnost výzkumných pracovišť v Evropské unii a ve světě (zejména výsledků z Finského institutu pro pracovní zdraví a dalších evropských států, např. Nizozemska, Rakouska, aj.) a realizovat výzkumný záměr na měření pracovní schopnosti zaměstnanců v ČR dle Finského vzoru s návrhem sledovací tabulky z dostupných zdrojů v ČR

*Není splněno, není v kompetenci ministerstev*

### 3.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí

**Strategický cíl 1: Zajistit kvalitní informovanost veřejnosti o důchodové reformě a možnostech pracovní činnosti v kombinaci s dávkou v důchodovém systému**

**Specifický cíl 1:** Revidovat systém důchodového pojištění za účelem zvýšení motivace osob v předdůchodovém věku k delšímu setrvání na trhu práce, a to s ohledem na pojistně-matematickou neutrálnost a vyváženost systému pro průměrného pojištěnce a s ohledem na všechny způsoby odchodu do důchodu

**Opatření:** Provést analýzu nastavení systému s ohledem na časování a způsob odchodu do důchodu

V roce 2014 bude odborem sociálního pojištění MPSV dokončena analýza efektivity nastavení parametrů pro krácení a zvyšování starobních důchodů při předčasném resp. odloženém odchodu do starobního důchodu. Do této chvíle byly provedeny potřebné simulace, jejichž výsledky budou zkoumány a prezentovány ve formě výsledné analýzy.

**Opatření:** Zlepšit veřejný informační servis poskytující občanům hodnotnou, přesnou a srozumitelnou informaci o důchodových právech nabytých v rámci důchodového systému včetně odhadu výše budoucí dávky

Opatření s termínem 2014.

Pro zlepšení informačního servisu poskytujícího občanům hodnotnou, přesnou a srozumitelnou informaci o důchodových právech nabytých v rámci důchodového systému včetně odhadu výše budoucí dávky, byla ve druhé polovině roku 2013 realizována zakázka „Zpracování studie proveditelnosti k projektu veřejně dostupného portálu“ s cílem mj. posoudit možnosti vzdáleného přístupu občanů k informacím o jejich nárocích. Zároveň předpokládá ČSSZ v rámci strategických cílů na období 2014 – 2020 „Poskytování komplexních, přehledných, přesných a včasných informací klientům prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií“, a to konkrétně mj. „Řízené poskytování individualizovaných informací o stavu jejich nároků a řízení o dávkách v oblasti důchodového a nemocenského pojištění klientům, prostřednictvím ePortálu ČSSZ“ a „Zvýšení informovanosti o důchodových nárocích pojištěnců v dostatečném časovém předstihu před odchodem do důchodu, včetně poskytování informativních výpočtů důchodů a zpřístupnění důchodové kalkulačky na ePortálu ČSSZ“.

**Strategický cíl 2: Prodloužit pracovní kariéru pracovníků a motivovat je k odkladu odchodu do důchodu skrze úpravy legislativních podmínek a akcentování konceptu Age Managementu na pracovištích a bojovat proti výskytu věkové diskriminace**

**Specifický cíl 1:** Podpořit samostatné podnikání starších pracovníků a poskytnout jim potřebnou pomoc a podporu.

**Opatření:** Realizovat kampaň směrem k veřejnosti za účelem zvýšení informací o možnostech a výhodách i úskalích vlastního podnikání a informování veřejnosti o oblastech s výhledově úspěšným podnikáním

O možnostech zahájit samostatnou výdělečnou činnost jsou uchazeči o zaměstnání pravidelně informováni v rámci poradenských aktivit ÚP ČR.

**Specifický cíl 3:** Podpora flexibility trhu práce při zaměstnávání starších pracovníků a seniorů

**Opatření:** Identifikovat a shromáždit příklady dobré praxe flexibilního přístupu zaměstnavatelů v České republice a ve světě k zaměstnávání starších pracovníků a seniorů

V roce 2013 vzhledem k časovým možnostem nebylo možné realizovat případné další analýzy. Vzhledem k tomu, že analýzy využití flexibilních forem práce, včetně komparace se zahraničím byly realizovány již v minulých letech, nebyla nutnost zpracovávat další analýzy.

**Specifický cíl 4:** Zvýšit dostupnost kvalitativních a kvantitativních dat o možnostech Age Managementu a jeho využití, na jejichž základě dojde k rozvoji Age Managementu v České republice

**Opatření:** Analyzovat existující výsledky výzkumů zaměřených na pracovní schopnost výzkumných pracovišť v Evropské unii a ve světě (zejména výsledků z Finského institutu pro pracovní zdraví a dalších evropských států, např. Nizozemska, Rakouska, aj.) a realizovat výzkumný záměr na měření pracovní schopnosti zaměstnanců v ČR dle Finského vzoru s návrhem sledovací tabulky z dostupných zdrojů v ČR

Nesplněno, vzhledem k časovým možnostem.

*Asociace institucí vzdělávání dospělých, o. s. (AIVD) částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci klíčových aktivit (KA) projektu bude vydána příručka „Možnosti uplatnění Age Managementu v ČR“ (květen 2014), která bude obsahovat informace o výzkumech měření pracovní schopnosti pomocí WAI v Nizozemsku a dalších zemích EU. Hlavní cíl projektu: vytvoření nástrojů k řešení problematiky cílové skupiny 50+ na trhu práce formou implementace principů Age Managementu za podpory mezinárodní spolupráce.*

**Opatření:** Využití nekomerční licence Work Ability Index pro výzkum

Nesplněno, opatření bude projednáno v rámci aktualizace Národního akčního plánu. Opatření s termínem 2014.

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci dalších KA bude změřena pracovní schopnost u 240 osob. Měření pracovní schopnosti pomocí WAI bude rovněž realizováno v rámci projektu Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost č. CZ.1.07/3.2.04/05.0053 „Vzdělávání lektorů pro udržitelný rozvoj se zaměřením na Age Management“ (řešitel Zaměstnanost o. s., Brno) pro 60 osob z cílové skupiny zdravotnických pracovníků. Hlavním cílem projektu je vzdělávání lektorů v oblasti udržitelného rozvoje se zaměřením na age management a*

vzdělávání zdravotnického personálu v oblasti metod udržování pracovní schopnosti. Klíčové projektu jsou zaměřeny na vytvoření metodiky, vyvinutí dvou vzdělávacích aktivit a e-learningového kurzu, jejich pilotní ověření a proškolení lektorů, předávání a sdílení příkladů dobré praxe.

**Opatření: Realizovat výzkumný záměr na sběr a analýzu příkladů dobré praxe v oblasti Age Managementu**

Nesplněno, opatření bude projednáno v rámci aktualizace Národního akčního plánu. Opatření s termínem 2014.

*AIVD částečně realizuje opatření na základě dobrovolného sdružení firem v platformě Byznys pro společnost, kde je založena tematická skupina pro Age Management.*

**Opatření: Zapojení se do mezinárodních projektů za účelem přenosu dobré praxe a šíření Age Managementu v ČR**

MPSV je prostřednictvím odboru řízení pomoci z ESF členem mezinárodní sítě „Age and Career“, která se zaměřuje na problematiku Age Managementu, jako na komplexní způsob uvažování o zaměstnancích a kariéře. V současné době (rok 2014) probíhá sběr příkladů dobré praxe k jednotlivým tématům vztahujícím se k Age Managementu - flexibilních forem práce, work-life balance, HR, rekvalifikace, podpora podnikání aj. v podnicích. K jednotlivým tématům se konají informačně-vzdělávací semináře, kde jsou prezentovány příklady dobré praxe. Výstupy ze seminářů i další výstupy sítě, např., nepravidelný newsletter jsou průběžně předávány členům pracovní skupiny pro Age management

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu mezinárodní spolupráce OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR), zahraničním partnerem je Nizozemsko*

**Specifický cíl 5: Nastavení spolupráce mezi klíčovými aktéry na trhu práce za účelem podpoření rozvoje Age Managementu u českých zaměstnavatelů a vyhodnocení výsledků činnosti vzešlé z této spolupráce**

**Opatření: Iniciovat vznik nového týmu expertů složeného ze zástupců zaměstnavatelů, lékařů, sociologů, vzdělavatelů, demografů, ekonomů, úřadu práce, agentur práce a jednotlivých ministerstev s cílem nastavení spolupráce mezi klíčovými aktéry na trhu práce za účelem podpory rozvoje Age Managementu**

Nová pracovní skupina byla iniciována na 19. zasedání Radě vlády pro seniory a stárnutí populace dne 16. dubna 2013, kdy bylo rozhodnuto o ustanovení Pracovní skupina Rady pro Age Management. Pracovní skupina byla složena se zástupců MPSV, GŘ ÚP, AIVD, MV a dalších organizací, záměrem bylo její rozšíření o zástupce dalších rezortů. Cílem bylo prosazovat koncept Age Managementu do reality ČR, navázat spolupráci se zaměstnavateli, osvěta, změnit přístup společnosti a zaměstnavatelů k projektování pracovních trajektorií a k zaměstnávání starších.

**Specifický cíl 6: Změnit postoje ke stárnutí na základě informování společnosti o věkové diverzitě jakožto konkurenční výhodě pro firmy i společnost**

**Opatření:** Realizovat kampaň směrem k veřejnosti za účelem zvýšení informování o Age Managementu a o aktivním stárnutí a výhodách mezigenerační spolupráce (s využitím výstupů EY 2012)

Nesplněno, opatření bude projednáno v rámci aktualizace Národního akčního plánu.

**Specifický cíl 7:** Podpořit zavádění konceptu Age Managementu na Úřadě práce ČR

**Opatření:** Školení vedoucích pracovníků úřadů práce a poradců pro práci s věkově staršími uchazeči o zaměstnání a zaměstnavateli pro vytvoření věkově příznivé atmosféry

Nesplněno, opatření bude projednáno v rámci aktualizace Národního akčního plánu. Opatření s termínem 2014.

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci KA bude vyvinuta a pilotně ověřena nová vzdělávací aktivita „Age Management v poradenství“ pro cílovou skupinu poradců a zprostředkovatelek úřadu práce.*

**Opatření:** Pravidelně vyhodnocovat realizované projekty na podporu rozvoje Age Managementu na Úřadě práce ČR a realizovat kroky vedoucí k přenosu zkušeností a případné aplikace do praxe

ÚP ČR věnuje obecně zvýšenou péči osobám ohroženým na trhu práce, mimo jiné svým věkem. Do této skupiny patří uchazeči o zaměstnání nad 50 let. V roce 2013 bylo Úřadem práce zahájeno 13 regionálních individuálních projektů zaměřené na cílovou skupinu osob nad 50 s celkovým rozpočtem cca 369,7mil. Kč. Doba trvání projektů - období 2011 – 2015, plánovaný počet zařazených osob v projektu – 4 637 osob, plánovaný počet umístěných osob do zaměstnání je 1337. Celkové vyhodnocení projektů nebylo zpracováno.

**Opatření:** Pilotně ověřit a v případě pozitivních výsledků zařadit koncept AgeManagementu jako modulu poradenských programů pro cílovou skupinu 50 a více let

Opatření s termínem 2014

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci KA bude vyvinuta a pilotně ověřena nová vzdělávací aktivita „Age Management v poradenství“ pro cílovou skupinu nezaměstnaných klientů ve věku 50 plus.*

**Specifický cíl 8:** Zdůraznit nástroje Age Managementu v oblasti pracovněprávní legislativy, ochrany zdraví při práci a důchodové reformy za účelem podpoření zaměstnavatelů včetně institucí státní správy v zavádění konceptu Age Managementu

**Opatření:** Vytvořit konkrétní návrhy na změnu legislativy za účelem akcentování vybraných nástrojů Age Managementu (např. sdílená pracovní místa, flexibilní formy práce) v zákoníku práce, zákonu o zaměstnanosti,

důchodové a sociální legislativě a v dalších právních předpisech se zvláštním důrazem na: zvážit možnosti zavedení flexibilního odchodu do starobního důchodu, zavést finanční motivaci pro zaměstnavatele podporující rozvoj flexibilních forem práce s ohledem na potřeby starších pracovníků i absolventů, definovat v zákoníku práce nové flexibilní formy práce a podmínky pro jejich aplikaci, které pomohou zaměstnavatelům v jejich využívání, revidovat oblast BOZP s ohledem na stárnutí zaměstnanců (nezbytnost zavedení ergonomických opatření)

Z hlediska své působnosti **Odbor pracovněprávní legislativy** uvádí, že zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“), v návaznosti na směrnici Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, a na zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“), předepisuje ve svých úvodních ustanoveních rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Je zde dále zdůrazněno, že zásady zvláštní zákonné ochrany postavení zaměstnance, uspokojivých a bezpečných pracovních podmínek pro výkon práce, rovného zacházení se zaměstnanci a zákazu jejich diskriminace vyjadřují hodnoty, které chrání veřejný pořádek. Právní úprava tedy posiluje normativní význam základních zásad pracovněprávních vztahů.

**Z obecného zákazu diskriminace v souvislosti s § 16 zákoníku práce mimo jiné vyplývá, že diskriminace na základě věku zaměstnance je zákoníkem práce zakázána.**

Již v současnosti není legislativně vyloučeno využití nástrojů Age Managementu. Práce na kratší pracovní dobu se právně neliší od sdílení pracovního místa neboli job - sharingu, kdy zaměstnanci sdílejí náplň práce připadající na jedno pracovní místo. Poměrně, podle odpracované doby, jim přísluší i mzda nebo plat a ostatní nároky. Tato forma práce není zákoníkem práce výslovně upravena, ale vzhledem k povaze pracovního práva, které je součástí práva soukromého, není vyloučena. Vždy záleží jen na dohodě stran, v tomto případě zaměstnance a zaměstnavatele, zda a za jakých podmínek budou takové sdílení jedné pracovní pozice realizovat.

Současně lze považovat za legislativně neefektivní definovat v zákoníku práce nové flexibilní formy práce a podmínky pro jejich aplikaci, protože již nyní je zákoník práce umožňuje, nebo jim nebrání. Jde například o:

- kratší pracovní dobu a jinou vhodnou úpravu pracovní doby,
- pružnou pracovní dobu,
- práci z domova částečně nebo úplně (homeworking),
- práci na dálku (distanční spolupráce, teleworking),
- dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, tj. dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti,
- konto pracovní doby,
- sdílení pracovního místa více zaměstnanci,

- flexibilní začátek pracovního dne (v rámci pružného rozvržení pracovní doby) a další.

Vždy tedy záleží na vůli stran základního pracovněprávního vztahu, kterou formu a za jakých konkrétních podmínek si mezi sebou sjednají.

**Opatření:** Na základě výsledků statistických šetření a výzkumů ve vývoji pracovní schopnosti a produktivity iniciovat a formulovat návrhy pro změnu platné legislativy v této oblasti, která povede k posílení možností zaměstnávání starších pracovníků

(Opatření je v gesci MPSV, MZ, s termínem 2017)

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci KA, která bude evaluovat pilotní ověření vzdělávacích aktivit, bude provedena analýza modulu „Aplikace WAI“ ve vztahu k legislativnímu zakotvení péče o zdraví při práci v ČR, tj. zejména Zákon 262/2006 Sb. (Zákoník práce) a Nařízení vlády č. 93/2012 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb.*

**Specifický cíl 9:** Zvýšit znalosti o Age Managementu především u lékařů pracujících v oblasti pracovně-lékařské péče a ochrany zdraví při práci.

**Opatření:** Realizace školení zaměřených na seznámení se s Indexem pracovní schopnosti a jeho používání ve vyšetřovacím schématu zdravotních prohlídek a jeho využití v oblasti ochrany zdraví při práci zejména věkové kategorie 50+

Opatření je v gesci Ministerstva zdravotnictví s termínem plnění 2014.

*AIVD částečně realizuje opatření v rámci projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/B2.00012 „Implementace Age Managementu v České republice“ (řešitel AIVD ČR). V rámci KA bude vyvinuta a pilotně ověřena nová vzdělávací aktivita „Aplikace WAI“ pro cílovou skupinu pracovních lékařů ústředních orgánů státní správy.*

## **4. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

**Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:** MŠMT, MK, MPSV, přesun gesce na MV, ostatní rezorty, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

**Spolupráce:** obce a kraje, základní a střední školy, další školská zařízení, nestátní neziskové organizace, knihovny, výzkumné instituce, Rada vlády pro NNO, veřejnoprávní sdělovací prostředky, knihovny, místní a krajské samosprávy, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace.

### **4.1. Ministerstvo vnitra**

**Strategický cíl 1: Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině, komunitě i na celospolečenské úrovni**

**Specifický cíl 1:** Posilování kvality sdělovacích prostředků s ohledem na profesionalitu, osobní zodpovědnost a serióznost

**Opatření:** Vytvářet prostor pro veřejnou diskuzi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe mezigenerační spolupráce aj.

V listopadu 2013 se na MV konal mezinárodní seminář s názvem ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB 50+: nástroje age managementu v české a zahraniční praxi, který organizovalo Ministerstvo vnitra (odbor personální) spolu s Alternativou 50+, o.p.s., Asociací malých a středních podniků a živnostníků a People Management Fórem.

### **4.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**

**Strategický cíl 1: Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině, komunitě i na celospolečenské úrovni**

**Specifický cíl 1:** Posilování kvality sdělovacích prostředků s ohledem na profesionalitu, osobní zodpovědnost a serióznost

**Opatření:** Vytvářet prostor pro veřejnou diskuzi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe mezigenerační spolupráce aj.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání - školní družiny, střediska volného času pořádají různé akce v oblasti smysluplného využití volného času, na nichž dochází k mezigenerační spolupráci. Jedná se o společné akce dětí, rodičů, prarodičů i široké veřejnosti, ať příležitostného či pravidelného charakteru -maškarní, pohádkové průvody, cvičení rodičů a prarodičů s dětmi, společné čtenářská setkání, vánoční a

velikonoční akce, rukodělné aktivity, tradiční řemesla apod., kde jsou senioři cenným zdrojem zkušeností a předávají je mladé generaci.

**Specifický cíl 2:** Zvyšovat úctu ke stáří, dialog a spolupráci mezi studenty a seniory na základních a středních školách

**Opatření:** Motivovat mateřské, základní a střední školy a knihovny ke každoročnímu otevření jednoho dne seniorům (např. 29. dubna – Evropský den solidarity mezi generacemi)

Nesplněno

**Opatření:** Vyhlašovat umělecké a literární soutěže pro základní a střední školy, základní umělecké školy, střediska volného času, dětské domovy a další instituce a organizace na témata spojená se stářím a mezigeneračním dialogem

Nesplněno

**Opatření:** Při zvyšování úcty ke stáří, dialogu a spolupráce mezi generacemi zohledňovat při realizaci jednotlivých aktivit znevýhodněné a zranitelné skupiny seniorů (např. oběti totalitních režimů, osamocených seniorů aj.)

Nesplněno

**Strategický cíl 2: Podpořit zapojení seniorů do dobrovolnické činnosti a překonání mýtu, že senioři mohou být pouze „příjemci“ dobrovolných aktivit**

**Specifický cíl 1:** Rozvoj dobrovolnictví na základě schválení nového zákona o dobrovolnictví a podpory dobrovolných činností

**Opatření:** V nové legislativní úpravě o dobrovolnické službě jasně definovat a uzákonit benefity pro dobrovolnickou činnost

Zákon o dobrovolnické službě v gesci MV, Odbor prevence kriminality. Od převedení gesce nad zákonem o dobrovolnické službě pod Odbor prevence kriminality MV do gesce Odboru pro mládež MŠMT spadá pouze dobrovolnictví mladých lidí.

### **4.3. Ministerstvo kultury**

**Strategický cíl 1: Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině, komunitě i na celospolečenské úrovni**

**Specifický cíl 1:** Posilování kvality sdělovacích prostředků s ohledem na profesionalitu, osobní zodpovědnost a serióznost

**Opatření:** Pravidelně revidovat etické kodexy veřejnoprávních sdělovacích prostředků a vydávat doporučení pro etické postupy při informování veřejnosti o stáří, stárnutí, seniorech a mezigeneračních otázkách

MK nemá pravomoc revidovat etické kodexy veřejnoprávních médií; úkol je navíc naplňován na základě zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. c) výslovně uvádí: „Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti

televizního vysílání jsou zejména vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem mj. na jejich věk, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.“

Totožné ustanovení obsahuje i zákon č. 484/ 1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Obdobné ustanovení obsahuje i zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Toto opatření se dále naplňuje na základě zákona č. 132/2010. Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání).

**Opatření: Vytvářet prostor pro veřejnou diskuzi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe mezigenerační spolupráce aj.**

Dne 19. března 2013 se konal interní seminář věnovaný domácímu násilí, včetně domácího násilí na seniorech. Vzdělávací akce se v širším kontextu vázala k prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže.

Senioři dlouhodobě patří k jedné z největších skupin uživatelů knihoven. Podstatná část knihoven připravuje řadu speciálních akcí zaměřených na seniory a na mezigenerační dialog.

Byla zpracována novela nařízení vlády č. 288/2002 Sb. (publikována pod č. 113/2013 Sb.; účinnosti nabyla 22. 5. 2013), která výslovně zakotvila možnost poskytování dotací Ministerstvem kultury na komunitní činnost knihoven a na poskytování služeb pro skupiny ohrožené sociálním vyloučením – což se týká i seniorů.

Státní příspěvkové organizace využívají podle možností práce dobrovolníků – seniorů, a to v rámci stávající právní úpravy (zejména zákon č. 198/2002 Sb.).

Česká kancelář programu Kultura (součást Institutu umění – Divadelního ústavu, PO MK) při příležitosti Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012 vydala na konci roku 2012 publikaci SENIOŘI A KULTURA: Příklady zapojení starší generace do kulturních projektů. Tato publikace je zaměřena na seniory a mezigenerační solidaritu; pojednává o téměř dvou desítkách českých i zahraničních projektů z různých kulturních oblastí, kterých se senioři účastní nebo jsou jimi iniciovány.

Mezi dobrovolníky v muzeích, galeriích, knihovnách a divadlech působí řada seniorů, kteří přispívají k posilování mezigeneračních vztahů a spolupráce v komunitě i na celospolečenské úrovni. Podílí se na předávání nehmotného kulturního dědictví dalším generacím. V mnoha případech jsou jedinečným zdrojem informací o historii místní komunity.

Bohaté zkušenosti a dlouholetá praxe seniorů je stále využívána zejména při uskutečnění vzdělávacích akcí. Především se uplatňují jako lektori na seminářích, dílnách a vedoucí dětských folklorních nebo pěveckých souborů.

Také v oblasti amatérského divadla je aktivní účast seniorů velmi patrná. V čele řady amatérských souborů stojí dlouholetí zkušení senioři, kteří působí nejen jako vedoucí souborů, ale současně i jako aktivní herci. Je možné se s nimi setkat na prestižních národních přehlídkách, kde sklízí stále úspěchy u publika. Jako příklad lze uvést

Divadelní soubor Boleradice a Divadelní soubor Luže. V obcích, kde působí tyto soubory, jsou díky nadšení seniorů do divadelní činnosti zapojeni téměř všichni občané obce. Senioři své zkušenosti a znalosti předávají nové generaci bez nároků na honorář.

Při různých kulturních příležitostech vystupují rovněž seniorské folklorní skupiny, které se v posledních deseti letech začaly utvářet u mnoha folklorních souborů buď jako jejich součást nebo jako samostatná složka. Z potřeb bývalých tanečníků folklorních souborů setkávat se a hlavně se aktivně zapojovat do činnosti, kterou vlastně vykonávali po mnoho let v souborech, vznikl folklorní festival „Senioři“, jehož pořadatelem je Folklorní sdružení Strážnicka-Veselska, Horňácka, Strážnice. Úmyslem sdružení bylo založit novou tradici, která je naprosto ojedinělá v České republice.

S využitím zahraničních zkušeností byla v roce 1995 koncipována Národní přehlídka seniorského divadla. Jako bienále se konala na různých místech ČR. V roce 2012 se v Miletíně uskutečnil její 10. ročník. Přehlídka umožňuje setkání seniorských divadelníků, kteří jsou většinou členy mezigeneračních divadelních souborů. Přehlídka má právo doporučit inscenaci na mezidruhovou žatvu amatérského divadla Jiráskův Hronov. Kulturní aktivity těchto souborů MK dlouhodobě podporuje v rámci výběrového dotačního řízení Podpora neprofesionálních uměleckých aktivit.

V Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici (dále jen NÚLK), příspěvkové organizace MK, jsou celoživotní zkušenosti a znalosti seniorů využívány v lektorské a poradenské činnosti, senioři se zapojují také v pracovněprávních vztazích (zaměstnanci jako pracující důchodci, nebo externí spolupracovníci).

Příkladem napomáhání detabuizaci smrti mohou být i kulturní akce. V areálu Muzea vesnice jihovýchodní Moravy, který je součástí NÚLK, je jeden z prohlídkových okruhů („Život lidský“) zaměřený na důležité okamžiky v lidském životě, mezi něž patří i smrt.

Prostor pro diskusi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti je vytvářen i v rámci procesu navrhování Cen Ministerstva kultury v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit. Ceny se udělují dle nařízení vlády č. 5/2003, o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury ve znění nařízení vlády č. 98/2006. Ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit jsou obsahem § 13 a §14 tohoto nařízení. Cenu Ministerstva kultury v oborech zájmových uměleckých aktivit tvoří diplom a peněžní ocenění ve výši 50 000 Kč.

**Specifický cíl 2: Zvyšovat úctu ke stáří, dialog a spolupráci mezi studenty a seniory na základních a středních školách**

**Opatření: Motivovat mateřské, základní a střední školy a knihovny ke každoročnímu otevření jednoho dne seniorům (např. 29. dubna – Evropský den solidarity mezi generacemi)**

Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) a knihovny každoročně organizují Týden knihoven (vždy první týden v říjnu). Každý den tohoto týdne je věnován některé specifické skupině uživatelů, například seniorům, pro které jsou připravovány speciální aktivity.

**Opatření:** projektů na poskytování kurzů počítačové gramotnosti poskytnuté seniorům žáky Podpořit realizaci základních a středních škol a prostřednictvím knihoven

Opatření s termínem 2014.

Kurzy počítačové gramotnosti jsou standardní součástí aktivit řady knihoven. Knihovny poskytují individuální konzultace a pomoc při využívání ICT.

**Specifický cíl 3:** Rozvíjet podmínky pro mezigenerační setkávání a spolupráci

**Opatření:** Podpořit rozvoj multigeneračních center poskytujících zázemí pro setkávání napříč věkovými a sociálními skupinami, které zprostředkovávají vzdělávací, zájmové a další aktivity a služby

Opatření s termínem 2014.

Knihovny jsou multigeneračními centry, poskytují klidný prostor pro setkávání uživatelů všech věkových skupin včetně seniorů. Za důležité v této oblasti lze považovat i podporu dostupnosti kulturních akcí a památek, což jsou místa, kde se setkávají různé věkové a sociální skupiny. Děje se tak prostřednictvím systému slev i vytvářením bezbariérových vstupů do kulturních objektů. Přehled o slevách je aktualizován dvakrát ročně a aktualizace je zveřejněna na <http://www.mkcr.cz/cz/povinne-zverejnovane-informace/slevy-pro-seniors-452/>.

V rámci samostatného výběrového řízení Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů, vyhlašováném odborem regionální a národnostní kultury, Ministerstvo kultury každoročně podporuje projekty městských i krajských knihoven, jejichž obsahem jsou kulturní i vzdělávací aktivity pro seniory. V roce 2013 to byly např.: Krajská knihovna Karlovy Vary, projekt Kulturní aktivity pro nevidomé, neslyšící a seniory v roce 2013, dotace 45 000 Kč;

Krajská knihovna Vysočiny, Havlíčkův Brod, projekt Nenechte mozek zlenivět – kognitivní trénink pro seniory, nevidomé a těžce zdravotně postižené, dotace 43 000 Kč.

**Opatření:** V návaznosti na doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace a za pomoci participujících subjektů připravit metodiku pro práci městských a obecních knihoven zaměřenou na posilování sociálních vazeb a snášenlivost v místní komunitě a na rozvíjení mezigeneračního dialogu dětí, mládeže a seniorů. Doplnit vzdělávání knihovníků o příslušnou oblast.

Opatření s termínem 2014.

Plánováno na rok 2014. SKIP osloví Spolek pro obnovu venkova a zahájí práce na přípravě metodiky.

#### **4.4. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

**Strategický cíl 1:** Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině, komunitě i na celospolečenské úrovni

**Specifický cíl 1: Posilování kvality sdělovacích prostředků s ohledem na profesionalitu, osobní zodpovědnost a serióznost**

**Opatření: Uspořádat informační semináře pro novináře a další mediální aktéry za účelem zvýšení mediální kultury o postavení seniorů ve společnosti**

Odborní pracovníci MPSV se aktivně účastní kulatých stolů, konferencí a workshopů v souvislosti se seniorskou problematikou. Oddělení politiky sociálního začleňování, které plní funkci sekretariátu Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, připravilo v roce 2013 soutěž o Cenu rady vlády pro seniory a stárnutí populace. Cílem uvedené soutěže je zvýšit povědomí společnosti o problematice seniorů a stárnutí, motivovat seniory k aktivnímu stárnutí, ukázat na význam mezigenerační solidarity a mezigeneračního dialogu, ocenit nejlepší projekty popularizující problematiku stárnutí v České republice. Soutěžilo se v kategoriích tiskové, audiovizuální, fotografické a rozhlasové, dále byla udělena Cena poroty. Do soutěže bylo celkem přihlášeno 73 příspěvků. Ocenění autorů vítězných příspěvků a předání cen panem ministrem proběhlo dne 10. října 2013 v Hrzánském paláci v Praze.

**Opatření: Pravidelně revidovat etické kodexy veřejnoprávních sdělovacích prostředků a vydávat doporučení pro etické postupy při informování veřejnosti o stáří, stárnutí, seniorech a mezigeneračních otázkách**

Ministerstvo nemá pravomoc revidovat etické kodexy veřejnoprávních médií. Zástupci Rady vlády pro seniory a stárnutí populace – z rozhodnutí pracovní skupiny Rady pro podporu informovanosti, společenské participace a odstranění diskriminace, se účastnili jednání na půdě Senátu, s programovým ředitelem ČT s cílem navrhnout změnu programového vysílání a zařadit více osvětových pořadů pro seniory do programu ČT.

**Opatření: Vytvářet prostor pro veřejnou diskuzi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe mezigenerační spolupráce aj.**

Problematika mezigenerační solidarity je zohledňována v rámci příslušných agend jednotlivých odborů ministerstva. V rámci agendy odboru sociální a rodinné politiky jsou realizovány konkrétní projekty předložených formou žádosti o dotaci v rámci dotačního řízení Rodina a ochrana práv dětí, zejména 1. podprogramu zaměřeného na činnost mateřských a rodinných center, které se tomuto téma tradičně věnují.

Odbor politiky sociálního začleňování zřídil na webových stránkách MPSV oddíl „Příklady dobré praxe“ - rubriku „Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce“ jako mediální prostor pro zveřejňování příkladů dobré praxe na toto téma. V rámci dotační politiky odboru politiky sociálního začleňování jsou podporovány projekty v rámci dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností, jehož účelem je podpořit občanská sdružení zaměřená na aktivity ve prospěch seniorů, na zvýšení kvality života seniorů, problematiku spojenou se stárnutím populace, uspokojování potřeb starších osob a prosazování zájmů seniorů jako aktivních partnerů ve společnosti.

**Specifický cíl 2: Zvyšovat úctu ke stáří, dialog a spolupráci mezi studenty a seniory na základních a středních školách**

**Opatření:** Při zvyšování úcty ke stáří, dialogu a spolupráce mezi generacemi zohledňovat při realizaci jednotlivých aktivit znevýhodněné a zranitelné skupiny seniorů (např. oběti totalitních režimů, osamocených seniorů aj.)

Spolupráce s neziskovým sektorem s cílem podporovat jejich aktivity směřující ke zvyšování úcty ke stáří a mezigeneračnímu dialogu, je navazována průběžně. Odborní pracovníci MPSV se také aktivně účastní kulatých stolů, konferencí a workshopů upozorňující na tato témata.

**Specifický cíl 3:** Rozvíjet podmínky pro mezigenerační setkávání a spolupráci

**Opatření:** Při Radě vlády pro seniory a stárnutí populace vytvořit pracovní skupinu za účelem vytvoření doporučení obcím pro rozvoj mezigeneračních vztahů a spolupráce

Nesplněno

#### **4.5. Ostatní rezorty ( MMR, MD, MZem, MZ, MŽP, MS, MPO, MO, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace)**

**Opatření:** Vytvářet prostor pro veřejnou diskusi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe, mezigenerační spolupráce aj.

Realizace opatření spadá okrajově do hlavní působnosti výše uvedených rezortů nebo není v jejich kompetenci. Přesto některé rezorty v rámci svých možností vytvářejí prostor pro veřejnou diskusi k otázce stárnutí populace.

#### **Ministerstvo zemědělství**

Za účelem vytváření prostoru pro veřejnou diskusi k otázce stárnutí populace organizuje MZe průběžně semináře v regionech. Jsou určeny pro zástupce nestátních neziskových organizací, státní správy a místní samosprávy (obecní a krajské úřady, úřady práce, správy sociálního zabezpečení...), místních akčních skupin, regionálních agrárních komor, zaměstnavatele v resortu zemědělství i v jiných oborech, poskytovatele sociálních služeb, pedagogické pracovníky odborných škol a sociálních fakult univerzit a ostatní veřejnost – zejména seniory - se zájmem o danou problematiku.

Cílem seminářů je, v souladu s Národním akčním plánem podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013 – 2017, zvýšit povědomí ve společnosti o potřebách starších osob a seniorů, vytvořit prostor pro veřejnou diskusi k procesu stárnutí a postavení seniorů na venkově a podpořit rozvoj nových forem bydlení pro seniory reagujících na aktuální místní potřebu.

Hlavní přínos těchto odborně diskusních akcí spatřujeme především ve zvýšení otevřenosti společnosti vůči potřebám seniorů ve venkovských oblastech, v možnosti zapojení seniorů do diskuse nad důležitými opatřeními týkajícími se života obyvatel na místní úrovni a v možnosti nastavení spolupráce mezi

neziskovým sektorem, místní samosprávou a dalšími subjekty při řešení problematiky života seniorů na venkově.

### **Ministerstvo zdravotnictví**

V rámci realizace projektu „Nový rámec politiky pro aktivní, zdravé a důstojné stárnutí a poskytování zdravotních služeb a služeb dlouhodobé péče“ byl vydán Bedekr aktivního stárnutí pro obce a města, kde jsou uváděny příklady dobré praxe v oblasti mezigenerační spolupráce. V rámci vzniku tohoto materiálu proběhlo 14 seminářů na úrovni krajů s představiteli místních samospráv a krajů. Dále byly v dotačních programech podpořeny materiály o hospicové a paliativní péči, přispívající k detabuizaci smrti a umírání.

### **Ministerstvo dopravy**

Usnesení vlády č. 599 O národní strategii bezpečnosti silničního provozu na období 2011-2020 – webová aplikace pro realizované aktivity.

### **Ministerstvo obrany**

- Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů (novelizace schválena v PS PČR),
- Vnitřní předpis – rozkaz ministra obrany č. 60/2010 Věstníku „Péče o důchodce v působnosti Ministerstva obrany“
- Kurzy třetího věku na Univerzitě obrany.

### **Ministerstvo životního prostředí**

Na MŽP nejsou vytvořena žádná omezení, která by zabraňovala uvedenému diskuzi.

## **5. Kvalitní prostředí pro život seniorů**

**Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:** MMR, MV, MZ, MD, MPSV, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

**Spolupráce:** MF, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, nestátní organizace, knihovny, Policie ČR, MPSV, místní a krajské samosprávy, Česká komora architektů

### **5.1. Ministerstvo pro místní rozvoj**

#### **Strategický cíl 1: Zvyšovat aktivní zapojení seniorů do komunitního života**

**Specifický cíl 1:** Zapojení seniorů do diskuze nad důležitými opatřeními týkající se života obyvatel na místní a krajské úrovni

**Opatření:** Zapojit seniory do sousedské i širší komunity a podpořit vzájemnou výpomoc mezi seniory jakožto jednoho ze způsobů zlepšení zdravotního stavu seniorů a odložení nároků na péči ze strany státu

*Není v kompetenci MMR*

#### **Strategický cíl 2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti**

**Specifický cíl 2:** Zvýšit povědomí architektů o potřebách seniorů při navrhování a vytváření venkovního prostředí a staveb občanského vybavení

**Opatření:** Zajistit širokou publicitu a podpořit diskuzi o tématech spojených s rozvojem nových forem bydlení pro seniory jako jednoho z důležitých společenských témat

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) – odbor územního plánování (dále jen „OÚP“) v současné době zpracovává ve spolupráci s Českou komorou architektů dokument „Politika rozvoje stavební kultury (architektury)“, dále jen „Politika architektury“, která bude předložena ke schválení vládě do 31. 12. 2014. Součástí Politiky architektury jsou jednotlivá opatření, z nichž některá jsou zařazena v NAP do tématu 3 „Stavební kultura a vzdělávání“, týkající se osvěty a vzdělávání jak žáků na jednotlivých stupních škol, tak také laické i odborné veřejnosti, tedy včetně seniorů. V oblasti vzdělávání se tedy tyto dva dokumenty mohou vzájemně doplňovat.

Ústavem územního rozvoje provozuje jedinečnou odbornou knihovnu specializovanou na urbanismus, územní plánování, regionální rozvoj a související obory. Ke vzdělávání přispívá i odborný časopis Urbanismus a územní rozvoj, který ÚÚR vydává pro potřeby samosprávy, státní správy i odborné veřejnosti.

Přehled školení a seminářů:

- MMR – 19. celostátní konference o územním plánování a stavebním řádu – veřejná infrastruktura – 19/20. 9. 2013 v Liberci.

- Asociace urbanismu a územního plánování – Konference „Veřejný prostor a veřejná prostranství“ byla pořádána ve spolupráci s MMR a byla určena odborné veřejnosti na úseku územního plánování (např. architekti, projektanti úředníci státní správy apod.), 21/22. 11. 2013 ve Znojmě.
- MMR OÚP – Pět seminářů k novele stavebního zákona pro projektanty a pořizovatele ÚPD, leden 2013 – Praha, Brno, Ostrava.
- MMR OÚP – 5 seminářů „Obsah a účel územního plánu“ pro projektanty a pořizovatele územních plánů (konec r. 2013 Ústí nad Labem, začátek roku 2014 Praha, Pardubice, Strakonice, Brno).

**Opatření: Seznámit architektky s potřebami seniorů v urbanistické i bytové výstavbě realizací vzdělávacích programů v rámci dalšího vzdělávání**

Jsou vydávány brožury, publikace, realizují se školení, semináře, konference. Další vzdělávání soustavně zajišťuje OÚP ve spolupráci s Ústavem územního rozvoje (dále jen „ÚÚR“) se sídlem v Brně, Jakubské náměstí 3, 658 34 Brno. MMR je zřizovatelem ÚÚR. OÚP spolu s ÚÚR vypracovávají metodické pokyny, odborné a osvětové publikace, letáky, slovníky (např. Dotčené orgány státní správy, Limity využití území, Principy a pravidla územního plánování, Účast veřejnosti v procesu územního plánování atd.).

Všechny materiály jsou zveřejňovány na webových stránkách ÚÚR a slouží odborné i laické veřejnosti k samostudiu. Materiály jsou průběžně aktualizovány.

**Specifický cíl 3: Zdůraznit populační stárnutí v bytové politice s ohledem na měnící se potřeby seniorů a jejich heterogenitu a podpořit rozvoj nových typologických forem bydlení pro seniory reagujících na aktuální společenskou potřebu**

**Opatření: Navrhnout seznam doporučení určených specificky obcím vedoucích k podpoření kvalitních projektů seniorského bydlení a jejich propagaci**  
Opatření s termínem 2014.

K opatření se vztahuje Dotační program Podpora bydlení, podprogram Podpora výstavby podporovaných bytů, dotační titul Pečovatelské byty.

Úvěrový program Nařízení vlády č. 284/2011 Sb., o podmínkách poskytnutí a použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěru na podporu výstavby nájemních bytů na území České republiky, zvýhodněný úvěr při výstavbě pro cílovou skupinu seniorů.

**Opatření: Vytvoření dotačního programu na realizaci experimentálních projektů kvalitního bydlení pro seniory, připravených na základě zpracovaných rešerší realizovaných projektů a politik pro seniory v Evropském prostředí**  
Opatření s termínem 2014.

Priorita IX., úkol č. 3. Připravit nový program na poskytování investiční podpory na vznik domů pro sociální bydlení v návrhu Koncepce sociálního bydlení v ČR, Odloženo - termín předložení do vlády byl posunut na 31. 8. 2014

**Opatření: Provádět metodickou činnost v oblasti bezbariérového užívání staveb s cílem vytvářet podmínky pro samostatné a bezpečné užívání těchto staveb pro všechny generace včetně seniorů**

Plnění opatření je prováděno prostřednictvím ZOZ pro úředníky obecných stavebních úřadů. Dále je problematika řešena v rámci řešení agend MMR v meziresortních připomínkových řízeních a připomínek k návrhům ČSN. Jsou vydávána stanoviska k aplikaci požadavků na bezbariérové užívání staveb. K bezbariérovému užívání staveb byla vydána publikace Bezbariérové užívání staveb, Stavebně správní praxe, pravidelná rubrika Bezbariérové užívání staveb. Odbor stavebního řádu MMR zpracoval v souvislosti s novelou stavebního zákona pracovní pomůcky k aplikaci § 96 stavebního zákona - územní souhlas a § 104 stavebního zákona - jednoduché stavby, terénní úpravy a udržovací práce vyžadující ohlášení. Odborníci ministerstva se účastní pracovních porad s vedoucími pracovníky krajských stavebních úřadů.

V rámci gestorství za plnění opatření je nutno:

- Do zodpovědnosti za plnění opatření je nutno doplnit jako gestora rezort MPO, neboť podle kompetenčního zákona MPO je ústředním orgánem státní správy pro následující oblasti:
  - stavební výroby například výtahy a zdvihací plošiny nebo dlaždice s hmatovou úpravou pro osoby se zrakovým postižením; viz § 13 odst. 1 písm. b);
  - technickou normalizaci; viz § 13 odst. 1 písm. e).
- Ze spolupráce vypustit Českou komoru architektů vzhledem k tomu, že podle § 23 zákona č. 360/1992 Sb. o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě se jedná o samosprávnou stavovskou organizaci. Vláda není nadřazený orgán a nemůže ji ukládat povinnosti a účinně kontrolovat jejich plnění.

## **5.2. Ministerstvo vnitra**

**Strategický cíl 2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti**

**Specifický cíl 4: Zvýšit bezpečnost a ochranu seniorů s důrazem na témata prevence kriminálních útoků, domácího násilí, poškozování spotřebitele – zákazníka a bezpečnost v dopravě**

**Opatření: Organizovat semináře a přednášky zaměřené na prevenci kriminálních útoků, prevenci domácího násilí, způsoby zabezpečení majetku, prevenci poškozování spotřebitele – zákazníka, kurzy sebeobran, a to ve spolupráci policejních škol s útvary Policie ČR**

Policejní vzdělávání naplňuje cíl v rámci svých možností - působí zejména v rámci prevence ke zvýšení bezpečnosti a ochrany seniorů před týráním, špatným zacházením, zneužíváním a zanedbáváním. Bezpečnostní výzkum se orientuje na vytváření příznivějšího prostředí – bezpečnost občanů, bezpečnost kritických infrastruktur, detekce anomálií v dopravě atd.

V roce 2013 odbor prevence kriminality aktivně vystoupil na řadě vzdělávacích aktivit určených jak pro odbornou veřejnost, tak pro zájemce z řad laické veřejnosti. S dotační politikou státu a aktivitami ministerstva vnitra byly seznámeni např. účastníci kulatého stolu MPSV k problematice lidských práv seniorů, kulatého stolu k mezinárodnímu dni seniorů pořádané Senátem, pracovníci sociálních a zdravotnických odborů na workshopu pořádaném Životem 90, specialisté z KŘ PČR Praha, tzv. „tým senior“ apod.

Tisková pracoviště krajských ředitelství policie pravidelně realizují semináře a přednášky zaměřené na seniory, zejména pak na předcházení násilí páchaných na seniorech a podvodů na seniorech. Přednášky jsou zaměřeny zejména na zásady bezpečného chování a osobní bezpečnosti doma i venku. Praktické rady a doporučení vycházejí z aktuální bezpečnostní situace v dané lokalitě. Preventivní rady a informace, vč. důležitých telefonních kontaktů, jsou zveřejněny také na internetových stránkách policie:

<http://www.policie.cz/clanek/podvody-na-seniorech.aspx>

<http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-nasili-pachane-na-seniorech.aspx>

Na seniory je zaměřen např. celorepublikový preventivní projekt „Senioři sobě“. Převážně využívanými materiály jsou DVD a brožura „(Ne)bezpečný věk“, který vznikl na odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Informace o projektu jsou zveřejněny na internetových stránkách policie

<http://www.policie.cz/clanek/seniori-sobe-627170.aspx>.

V rámci krajských ředitelství policie se realizují další regionální preventivní projekty, a to v závislosti na aktuální bezpečnostní situaci v dané lokalitě a podle poptávky. V rámci krajů existují také tzv. týmy Senior, které jsou přímo zaměřeny na protiprávní jednání páchané na seniorech, ve kterých jsou jak zástupci tiskových pracovišť tak také zástupci samospráv. Takovýmto úspěšným týmem je např. tým krajského ředitelství policie hlavního města Prahy.

Zajímavým projektem je také projekt Městské policie v Brně „Senior akademie“, který je koncipován jako speciální studijní program ve formátu celoživotního vzdělávání (obdoba univerzit třetího věku). Předměty studia jsou orientovány na témata kriminálních, pořádkových, dopravních nebo požárních rizik, která seniory v současné společnosti ohrožují.

**V souladu s myšlenkou vytvářet tzv. bezpečnou společnost jsou rozvíjeny aktivity GŘ HZS.** Například v roce 2013 proběhlo 101 aktivit, kterých se zúčastnilo více jak 4 000 osob, což je o 200 osob více, než v roce 2012. Jejich příprava probíhá zejména formou přednášek a besed prostřednictvím senior akademií, univerzit třetího věku a spolupráce s občanskými sdruženími seniorů. Poptávka ze strany těchto skupin často zdaleka převyšuje nabídku. K dalším aktivitám patří:

- Týdenní kalendář pro seniory na rok 2014, který seznamuje seniory s otázkami bezpečnosti, úzce se vztahujícími k této cílové skupin (Asociace Záchraný kruh ve spolupráci s HZS ČR a kraji),

- spolupráce s Nadací Charty 77, v rámci projektu „SENSEN - Senzační senioři“. Spolupráce v první fázi zahrnuje pravidelné publikování preventivně výchovných článků z oblasti „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na stránkách [www.SENSEN.cz](http://www.SENSEN.cz). Další ukázky činnosti jsou např. na stránkách:

<http://www.hzscr.cz/clanek/prevence-smeruje-do-rad-senioru.aspx>.

<http://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/novinky-ze-zachranneho-kruhu/kalendar-pro-seniory-od-zachranaru.html>

<http://www.mpb.cz/seniori/senior-akademie/>

[http://www.mpzlin.cz/index\\_816ca790d9451320ebfef2ec43203c07.html](http://www.mpzlin.cz/index_816ca790d9451320ebfef2ec43203c07.html)

<http://www.novinky.cz/vase-zpravy/moravskoslezsky-kraj/ostrava-mesto/1227-20508-studenti-univerzity-tretiho-veku-navstivili-hasice.html>.

### **Opatření: Zohledňovat seniory jako účastníky silničního provozu a posilovat vzájemnou spolupráci ze strany Policie ČR a městské policie**

V rámci prevence v dopravě byl ve spolupráci s oddělením BESIP Ministerstva dopravy ČR podzim loňského roku (září až prosinec 2013) zaměřen také na seniory, jako jednu z ohrožených skupin účastníků silničního provozu (motorizovaných i nemotorizovaných). Celosvětově je apelováno věnovat seniorům zvýšenou pozornost, neboť se jedná o osoby potenciálně více ohrožitelné v dopravě. Navíc s ohledem na populační vývoj bude jejich podíl trvale vzrůstat.

Senioři jsou upozorňováni na rizika při nošení tmavého oblečení, apeluje se na používání reflexních prvků – tzv. viditelnost v silniční dopravě. Silniční kontroly jsou zaměřeny na platnost lékařských prohlídek apod.

Pravidelně se každoročně konají tiskové konference k aktuálním tématům (např. Velikonoce, letní prázdniny, zimní období – zhoršená viditelnost apod.). Tisková konference k seniorům byla v loňském roce ve spolupráci s oddělením BESIP Ministerstva dopravy ČR konána k „Mezinárodnímu dni seniorů“, který připadána 1. října. Služba dopravní policie se v rámci prevence obecně spolupodílí na vyhlášených preventivních akcích i v této oblasti. Může se však také jednat o vyhlášené dopravně bezpečnostní akce na určité téma, jejichž úkolem je zvýšit informovanost cílové skupiny řidičů v dané problematice. Při těchto akcích jsou zpravidla i distribuovány materiály týkající se daného tématu. V případě seniorů jako účastníků provozu na pozemních komunikacích jsou jimi různé informační letáky, předměty s reflexními prvky (tašky, pásky, klíčenky apod.). Není výjimkou, že jsou tyto akce konány společně se zástupci BESIPu, samostatného oddělení Ministerstva dopravy ČR - viz např. společná akce, která se uskutečnila v loňském roce – „Senioři v dopravě a trestná činnost páchaná na seniorech“. Tyto akce probíhají i v regionálním měřítku a konají se v průběhu kalendářního roku v jednotlivých krajích.

Zástupci dopravní policie se dále účastní cílených přednášek v zařízeních pro seniory (DD, DPS, Kluby pro seniory apod.), při kterých zmiňují rizika, resp. specifika vyplývající z této věkové skupiny obyvatel při účasti na provozu na pozemních komunikacích (zhoršený zrak, sluch, zdravotní problémy, horší mobilita atd.) – např. senior jako chodec (barevnost oděvu, reflexní prvky, pravidla chůze po vozovce apod.), senior jako řidič (povinné lékařské prohlídky, pravidla silničního provozu), senior jako cyklista (povinná výbava bicyklu, ochranné prostředky, pravidla silničního provozu).

Na tuto věkovou skupinu obyvatel se služba dopravní policie zaměřuje také v rámci navrhování stavebních úprav v rámci dopravně inženýrských staveb či opatření, kdy se jedná zejména o prvky usnadňující přecházení vozovky (např. přechody pro chodce či místa pro přecházení dělené ochranným ostrůvkem, snížené obruby

chodníků v místech přecházení), prvky pro bezpečnou chůzi (nové chodníky, nástupní plochy u autobusových zastávek) nebo výraznější nasvětlení možných kolizních ploch apod.

MV se snaží posilovat vzájemnou spolupráci Policie ČR a obecních (městských) policií v rámci rozvoje kvalitních a všeobecně dostupných veřejných služeb v oblasti bezpečnosti. V roce 2013 byl Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR předložen vládní návrh novely zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, a dalších souvisejících zákonů. Tento návrh zpracovalo MV na základě analytického materiálu „Analýza možného zefektivnění systému ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti na místní úrovni a vzájemného vztahu Policie ČR a místní samosprávy“, schváleného v červenci 2011 vládou. Jednou ze změn, které měla novela přinést, byla konkretizace a posílení institutu koordinační dohody mezi Policií ČR a obecní (městskou) policií podle zákona o Policii ČR. Návrh novely zákona o obecní policii a dalších souvisejících zákonů však byl vládou stažen z projednávání ve druhém čtení.

V Koaliční smlouvě mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017 se strany mj. zavázaly provést "komplexní novelu zákona o obecní a městské policii", s tím, že "obecní a městská policie by fakticky neměla nahrazovat funkci Policie ČR a měla by se více zaměřovat na bezpečnostní specifika měst a obcí". Z tohoto důvodu MV připravuje další návrh novely zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, přičemž zlepšování spolupráce mezi Policií ČR a obecní (městskou) policií bude i nadále součástí navrhovaných změn.

**Opatření: Prostřednictvím pořádání seminářů a přednášek a využitím veřejnoprávních sdělovacích prostředků zvýšit informovanost seniorů – spotřebitelů o nekalých obchodních praktikách**

Medializace protiprávního jednání páchaného na seniorech se provádí průběžně a dle aktuálních potřeb prostřednictvím všech sdělovacích prostředků (TV, rozhlas, tištěná media). Od České televize pak policie obdržela celovečerní publicistický dokumentární film o manipulativních obchodních praktikách různých firem v ČR „Šmejdi“, který policie může využívat na svých přednáškách a seminářích.

**Specifický cíl 5: Zvýšit informovanost příslušníků Policie České republiky o problematice stárnutí**

**Opatření: Zpracovat oblast stárnutí a seniorů do vzdělávacích osnov policejních škol všech úrovní.**

V podmínkách policejního vzdělávání jde o průběžný úkol - pamatovat na začlenění problematiky při reakreditaci programů VOŠ, jinak využívat dosavadních možností začlenění (příklady z praxe, modelová cvičení atp.).

Problematika seniorů a stárnutí se v policejním vzdělávání uplatňuje zejména s ohledem na:

- lidská práva
- osoby se specifickými potřebami přístupu z hlediska policejní praxe, zejména s akcentem na zvláštnosti jednání s oběťmi trestných činů, osobami v seniorském věku a handicapovanými
- domácí násilí, zejména v průřezu předchozích dvou témat.

Výše zmiňovaná problematika souvisí zejména s tématy, kterým se Policie ČR věnuje v rámci profesního vzdělávání. Jedná se o oblast prevence, komunikace, etiky, domácího násilí a vykazání.

### **Základní odborná příprava**

- modul Prevence kriminality
- modul Komunikace a etika policejní práce
- modul Domácí násilí a vykazání násilné osoby

**Navazující kurzy** na základní odbornou přípravu určené jednotlivým službám získanou úroveň kompetencí prohlubují.

Policie ČR byla rovněž kompletně proškolená ze **Zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů**. Zákon komplexně upravuje oblast práv obětí trestného činů, mimo jiné obsahuje i právo na individuální přístup k obětem (zohlednění věku, zdravotního a psychického stavu).

## **5.3. Ministerstvo dopravy**

**Strategický cíl 2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti**

**Specifický cíl 1:** Přispět ke zvýšení bezbariérovosti a dostupnosti veřejné dopravy jakožto zásadní podmínky pro aktivní stárnutí a zapojení seniorů do společnosti

**Opatření:** Vytvořit meziresortní odbornou skupinu, jejímž cílem bude vytvoření souboru doporučujících opatření pro stát, kraje, města a obce rozvoje a zkvalitnění dopravy pro seniory

Průběžně pracuje Rada vlády pro bezpečnost silničního provozu – Info na webu [www.ibesip.cz/cz/rada-vlady](http://www.ibesip.cz/cz/rada-vlady)

**Opatření:** Ve všech strategických dokumentech rozvoje veřejné dopravy explicitně zdůrazňovat potřeby seniorů, a to s pohledem na zajištění finanční, místní, časové dostupnosti a s ohledem na rozdílné potřeby vznikající v seniorském věku

Schválen strategický dokument Dopravní politiky ČR pro období 2014-2020 s výhledem do roku 2050 schválen UV 12. 6. 2013. Veřejně přístupný na [www.mdcr.cz](http://www.mdcr.cz).

**Opatření:** Zvýšit povědomí seniorů o alternativních způsobech dopravy, které jsou bezpečnější než využívání automobilu do vysokého věku, a které zároveň vedou ke zvýšení jejich mobility

MD na webových stránkách má speciální složku věnovanou seniorům, dále některé spoty vysílané na ČT1 jsou také zaměřené na tuto problematiku.

**Specifický cíl 3:** Zdůraznit populační stárnutí v bytové politice s ohledem na měnící se potřeby seniorů a jejich heterogenitu a podpořit rozvoj nových

typologických forem bydlení pro seniory reagujících na aktuální společenskou potřebu

**Opatření:** Provádět metodickou činnost v oblasti bezbariérového užívání staveb s cílem vytvářet podmínky pro samostatné a bezpečné užívání těchto staveb pro všechny generace včetně seniorů

Průběžně plněno, všechny nově budované odpočívky na silnicích jsou v souladu s vyhl. 174/1994 Sb., a zák. 183/2006 Sb., - ověřuje se vždy přístupnost a užívání staveb pro zdravotně handicapované občany, vč. občanů se sníženou pohyblivostí

#### **5.4. Ministerstvo průmyslu a obchodu**

**Strategický cíl 2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti**

**Specifický cíl 4: Zvýšit bezpečnost a ochranu seniorů s důrazem na témata prevence kriminálních útoků, domácího násilí, poškozování spotřebitele – zákazníka a bezpečnost v dopravě**

**Opatření:** Prostřednictvím pořádání seminářů a přednášek a využitím veřejnoprávních sdělovacích prostředků zvýšit informovanost seniorů – spotřebitelů o nekalých obchodních praktikách (MPO jako spolupracující rezort)

Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím dotačních programů dlouhodobě podporuje realizaci projektů nestátních neziskových organizací zaměřených na ochranu spotřebitel. V loňském roce byly přiděleny dotační prostředky v celkové výši zhruba 14 mil. Kč. Mezi prioritní oblasti patřila mj. ochrana zvláště zranitelných skupin obyvatelstva, k nimž patří právě senioři.

V květnu 2013 ministerstvo zavedlo systém tzv. spotřebitelského ombudsmana, což je označení pro systém, který za pomoci kontaktních míst na živnostenských úřadech a jejich spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi umožňuje oklamáným a zneužitým spotřebitelům, především seniorům, efektivně, rychle a bezplatně se domoci spotřebitelských práv. Spotřebitelský ombudsman byl zaveden zejména v souvislosti s tzv. předváděcími akcemi, na kterých v řadě případů bylo prodáváno zboží nebo nabízeny služby za použití tzv. nekalých praktik. Spotřebitelský ombudsman využívá existující síť celkem 227 obecních živnostenských úřadů, z nestátních neziskových organizací se do tohoto systému zapojilo celkem 6 organizací – dTest (dříve Občanské sdružení spotřebitelů TEST, Sdružení českých spotřebitelů – Asociace, Sdružení obrany spotřebitelů Morava a Slezska, Spotřebitel net a Západočeské sdružení obrany spotřebitelů. V období od května do prosince 2013 bylo zaevidováno těmito organizacemi celkem 1581 případů, z toho 1215 případů bylo uzavřeno poskytnutím rady nebo informace, 255 kontaktováním prodejce a 74 pomoc při podání žaloby. O fungování systému spotřebitelského

ombudsmana Ministerstvo průmyslu a obchodu průběžně informovalo širokou spotřebitelskou veřejnost prostřednictvím veřejnoprávních prostředků.

Důležitou úlohu sehrály preventivní akce nestátních neziskových organizací v podobě seminářů a besed určených zejména pro seniory. Přednášky a besedy byly věnovány základním právům spotřebitelů v každodenních obchodních vztazích, nákupům na předváděcích akcích, nekalým způsobům prodeje zboží a služeb. Byla navázána spolupráce s organizacemi sdružujícími seniory, převážně s kluby důchodců. Besedy a semináře uspořádaly např. Sdružení obrany spotřebitelů-Asociace, Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska a Spotřebitel net. Sdružení českých spotřebitelů zrealizovalo v loňském roce 3. kampaň pro seniory „Varujte se nabídkových akcí“, v rámci které vytisklo letáky pro seniory, které byly bezplatně distribuovány např. prostřednictvím domů seniorů, Rady seniorů. Sdružení d'Test vydalo k problematice předváděcích akcí několik tiskových zpráv.

### **Opatření: Analyzovat legislativní nástroje upravující ochranu spotřebitelů a využívání kontrolních mechanismů ze strany České obchodní inspekce**

Z pohledu legislativy upravující dozorovou působnost České obchodní inspekce (dále jen „ČOI“) má ve vztahu k dané problematice zásadní význam zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který byl v závěru roku 2013 novelizován s cílem účinněji postihovat nekalé obchodní praktiky, které na tzv. předváděcích akcích jsou používány neseriózními prodejci. V řadě případů docházelo k protiprávnímu jednání prodávajících, které bylo zacíleno zvláště na seniory. Novela zákona stanovila nové povinnosti pro konání organizovaných akcí tak, aby se české obchodní inspekci umožnila kontrola řádného průběhu předváděcích akcí. Jedná se zejména o povinnost informovat ČOI o připravované předváděcí akci a o stanovení náležitostí pozvání na takovou akci. Novela se stala účinnosti od 15. ledna 2014.

V roce 2013 provedla ČOI 365 kontrol zaměřených na problematiku předváděcích prodejních akcí. Z tohoto počtu bylo porušení právních předpisů zjištěno v 262, tedy v 71% provedených kontrol. Nejvyšší podíl prokázaného protiprávního jednání byl spojen právě s porušováním zákazu užívání nekalých obchodních praktik. Kontroly byly prováděny jak formou přímé účasti na předváděcích prodejních akcích, tak i formou zpětného prověřování podnětů spotřebitelů.

V rámci zákona o ochraně spotřebitele byla dále sledována zejména oblast související s případným diskriminačním jednáním prodávajícího, které mj. je definováno i v zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů. Problematika diskriminace je průběžně sledována i veřejným ochráncem práv, se kterým ČOI aktivně spolupracuje. Z pohledu ČOI lze konstatovat, že v roce 2013 nebyl zaznamenán trend, který by směřoval k jakémukoliv diskriminačnímu jednání ve vztahu k seniorům.

V rozsahu věcné působnosti zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, pak nebyly identifikovány další oblasti, ve kterých by ve zvýšené míře docházelo k protiprávnímu jednání ve vztahu k seniorům.

Další oblasti přímo související s ochranou seniorů a náležející do dozorové působnosti ČOI je oblast poskytování spotřebitelských úvěrů. V roce 2013 se stala účinnou novela zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, která posílila postavení spotřebitele ve vztahu k věřiteli, resp. Zprostředkovateli spotřebitelského

úvěru. Novela zákona o spotřebitelském úvěru rovněž posunula horní hranice pokut, které mohou být za prokázané delikt ní orgány dozoru uloženy. ČOI provedla v roce 2013 celkem 319 kontrol a porušení zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru zjistila při 153 z nich, což představuje 48 %.

## **5.5. Ministerstvo zdravotnictví**

### **Strategický cíl 1: Zvyšovat aktivní zapojení seniorů do komunitního života**

**Specifický cíl 1: Zapojení seniorů do diskuze nad důležitými opatřeními týkající se života obyvatel na místní a krajské úrovni**

**Opatření: Zapojit seniory do sousedské i širší komunity a podpořit vzájemnou výpomoc mezi seniory jakožto jednoho ze způsobů zlepšení zdravotního stavu seniorů a odložení nároků na péči ze strany státu**

MZ podporuje aktivity dobrovolnické činnosti seniorů ve vzájemné výpomoci v rámci dotačních programů a tyto příklady dobré praxe jsou také uvedeny ve vydaném Bedekru aktivního stárnutí.

## **5.6. Ministerstvo obrany**

**Specifický cíl 1: Zapojení seniorů do diskuze nad důležitými opatřeními týkající se života obyvatel na místní a krajské úrovni**

Vytváření podmínek pro zvyšování kvality života seniorů a válečných veteránů patří mezi priority rezortu Ministerstva obrany. Rád bych zdůraznil, že v současné době Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila novelu zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů. Zásadní prioritou Ministerstva obrany, které věnuje zvýšenou pozornost, je flexibilnější vyřizování žádostí o přiznání postavení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu.

## **5.7. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

### **Strategický cíl 1: Zvyšovat aktivní zapojení seniorů do komunitního života**

**Specifický cíl 1: Zapojení seniorů do diskuze nad důležitými opatřeními týkající se života obyvatel na místní a krajské úrovni**

**Opatření: Projednat na zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace formulace a schválení Doporučení Rady ke vzniku tzv. Rad seniorů na úrovni obcí a krajů**

Nesplněno, doporučení nebylo na Radě projednáno.

V současné době dochází k rozšiřování a posilování organizační struktury Rady seniorů ČR do všech krajů. Zakládání a činnost krajských rad seniorů je podporována uzavřeným Memorandem o spolupráci mezi Radou seniorů a Asociací krajů ČR. Na úrovni krajů pracovalo v roce 2013 jedenáct krajských rad seniorů jako partnerských orgánů krajských samospráv. Rada seniorů plánuje dokončit ustavování Krajských rad seniorů ve zbývajících krajích (Liberecký, Pardubický, Karlovarský), městské rady seniorů budou rozšiřovány do všech statutárních měst.

**Opatření:** Zapojit seniory do sousedské i širší komunity a podpořit vzájemnou výpomoc mezi seniory jakožto jednoho ze způsobů zlepšení zdravotního stavu seniorů a odložení nároků na péči ze strany státu

Nesplněno, není v kompetenci MPSV.

## **Strategický cíl 2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti**

**Specifický cíl 1:** Přispět ke zvýšení bezbariérovosti a dostupnosti veřejné dopravy jakožto zásadní podmínky pro aktivní stárnutí a zapojení seniorů do společnosti

**Opatření:** Zvýšit povědomí seniorů o alternativních způsobech dopravy, které jsou bezpečnější než využívání automobilu do vysokého věku, a které zároveň vedou ke zvýšení jejich mobility

Nesplněno, není v kompetenci MPSV.

**Specifický cíl 2:** Zvýšit povědomí architektů o potřebách seniorů při navrhování a vytváření venkovního prostředí a staveb občanského vybavení

**Opatření:** Zajistit širokou publicitu a podpořit diskuzi o tématech spojených s rozvojem nových forem bydlení pro seniory jako jednoho z důležitých společenských témat

Nesplněno, není v kompetenci MPSV.

**Specifický cíl 4:** Zvýšit bezpečnost a ochranu seniorů s důrazem na témata prevence kriminálních útoků, domácího násilí, poškozování spotřebitele – zákazníka a bezpečnost v dopravě

**Opatření:** Prostřednictvím pořádání seminářů a přednášek a využitím veřejnoprávních sdělovacích prostředků zvýšit informovanost seniorů – spotřebitelů o nekalých obchodních praktikách

Nesplněno, není v gesci MPSV, je v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu

## **6. Zdravé stárnutí**

**Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:** MZ, MPSV,

**Spolupráce:** Národní síť Zdravých měst ČR, Státní zdravotnický ústav, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, místní a krajské samosprávy, nestátní organizace, akademická sféra, knihovny, vzdělávací instituce

### **6.1. Ministerstvo zdravotnictví**

**Strategický cíl 2: Vytvářet dostatečnou nabídku preventivních programů v komunitě a ve společnosti, která akcentuje holistický přístup**

**Specifický cíl 1:** Podporovat a aktivizovat obce a regiony v rozvíjení zdravého prostředí, které je přátelské všem generacím

**Opatření:** Informovat obce a regiony o přínosech zapojení se do programů Národní sítě Zdravých měst ČR a souvisejících tematických programů prostřednictvím sbírání a šíření příkladů dobré praxe a každoročně vyhodnocovat fungování uvedených programů

Ve spolupráci se Zdravotními ústavy jsou realizovány v rámci Národního programu projekty podpory zdraví na úrovni jednotlivých obcí a měst. Významným partnerem je i Národní síť zdravých měst, v této spolupráci vznikly materiály např. Města přátelská k seniorům, vychází bulletin Zdravá města, kde jsou příklady dobré praxe šířeny do dalších regionů.

**Specifický cíl 2:** Podpořit aktivity a projekty související s tématem zdravého stárnutí s ohledem na rozmanité potřeby seniorů (s ohledem na jejich věk, etnický původ, socioekonomický statut)

**Opatření:** Navázat spolupráci mezi MZ a MPSV za účelem navržení obsahu nového dotačního programu na podporu zdraví a zdravého životního stylu pro seniory a finančně zabezpečit jeho realizaci

Nesplněno, není finanční krytí

**Opatření:** Podpora fyzických aktivit pro seniory pomocí projektů v rámci dotačních řízení relevantních orgánů státní správy a samospráva a zvýšení informovanosti o těchto aktivitách

V rámci dotačních programů MZ jsou podporovány projekty seniorských organizací v oblasti fyzických aktivit seniorů (plavání, cvičení, výlety).

**Opatření:** Rozšířit spolupráci orgánů státní správy s nestátními organizacemi zabývajícími se péčí o seniory s cílem posilovat respekt státní správy vůči seniorům

Spolupráce MZ a NNO v oblasti péče o seniory je vyjádřena podporou projektů, které jsou každoročně předkládány do dotačních programů MZ. V současné době jsou pro tyto subjekty otevřeny i možnosti účasti v programech EU a Česko-švýcarské spolupráce.

**Opatření:** Navrhnout formát ocenění, které bude každoročně udělováno za nejlepší aktivitu v oblasti podpory zdravého stárnutí

MZ již 10 let uděluje cenu Makropulos za oblast péče o seniory.

**Opatření:** Navázat spolupráci s relevantními resorty v rámci Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí a informovat se o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na národní úrovni

Spolupráce je navázána v pracovních skupinách a komisích mimo Evropské inovační partnerství.

## **6.2. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

**Strategický cíl 2: Vytvářet dostatečnou nabídku preventivních programů v komunitě a ve společnosti, která akcentuje holistický přístup**

**Specifický cíl 1:** Podporovat a aktivizovat obce a regiony v rozvíjení zdravého prostředí, které je přátelské všem generacím

**Opatření:** Informovat obce a regiony o přínosech zapojení se do programů Národní sítě Zdravých měst ČR a souvisejících tematických programů prostřednictvím sbírání a šíření příkladů dobré praxe a každoročně vyhodnocovat fungování uvedených programů

**Specifický cíl 2:** Podpořit aktivity a projekty související s tématem zdravého stárnutí s ohledem na rozmanité potřeby seniorů (s ohledem na jejich věk, etnický původ, socioekonomický statut)

**Opatření:** Navázat spolupráci mezi MZ a MPSV za účelem navržení obsahu nového dotačního programu na podporu zdraví a zdravého životního stylu pro seniory a finančně zabezpečit jeho realizaci

**Opatření:** Podpora fyzických aktivit pro seniory pomocí projektů v rámci dotačních řízení relevantních orgánů státní správy a samosprávy a zvýšení informovanosti o těchto aktivitách

**Opatření:** Rozšířit spolupráci orgánů státní správy s nestátními organizacemi zabývajícími se péčí o seniory s cílem posilovat respekt státní správy vůči seniorům

**Opatření:** Navrhnout formát ocenění, které bude každoročně udělováno za nejlepší aktivitu v oblasti podpory zdravého stárnutí

**Opatření:** Navázat spolupráci s relevantními resorty v rámci Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí a informovat se o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na národní úrovni

**Specifický cíl 3:** Podpořit vzdělávání pro relevantní profese v oblasti veřejného zdraví za účelem zvýšení znalostí nástrojů ke zvyšování komunitního zdraví a principů v jejich práci se staršími lidmi

**Opatření:** Rozšířit nabídku rekvalifikačních kurzů za účelem získání kvalifikace v oblasti zdravého životního stylu a komunitního zdraví s důrazem na oblast výživového poradenství pro nezaměstnané osoby starší věku 50 a více let

Nesplněno, není v kompetenci MPSV.

### **6.3. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**

**Strategický cíl 2: Vytvářet dostatečnou nabídku preventivních programů v komunitě a ve společnosti, která akcentuje holistický přístup**

**Specifický cíl 2:** Podpořit aktivity a projekty související s tématem zdravého stárnutí s ohledem na rozmanité potřeby seniorů (s ohledem na jejich věk, etnický původ, socioekonomický statut)

**Opatření:** Rozšířit spolupráci orgánů státní správy s nestátními organizacemi zabývajícími se péčí o seniory s cílem posilovat respekt státní správy vůči seniorům

Není plněno

**Opatření:** Navázat spolupráci s relevantními resorty v rámci Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí a informovat se o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na národní úrovni (MŠMT je spolupracující rezort)

Probíhá monitorování možností pro rozšíření spolupráce v rámci EIP; informování o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na národní úrovni prostřednictvím internetových stránek MŠMT a TC AV ČR (ERA portál)

**Specifický cíl 3:** Podpořit vzdělávání pro relevantní profese v oblasti veřejného zdraví za účelem zvýšení znalostí nástrojů ke zvyšování komunitního zdraví a principů v jejich práci se staršími lidmi

**Opatření:** Zahrnout oblast zdravého stárnutí do středoškolských vzdělávacích programů ve zdravotnické a sociální oblasti

Nesplněno

**Opatření:** Rozšířit nabídku rekvalifikačních kurzů za účelem získání kvalifikace v oblasti zdravého životního stylu a komunitního zdraví s důrazem na oblast výživového poradenství pro nezaměstnané osoby starší věku 50 a více let

Z oblasti zdravého životního stylu MŠMT akredituje rekvalifikační kurzy pro pracovní činnosti "Poradce zdravého životního stylu (mimo oblast zdravotnictví)" a "Poradce pro výživu". Tyto rekvalifikační kurzy jsou určeny široké veřejnosti. Horní věková hranice pro přijetí do rekvalifikačního kurzu není omezená, proto se jich mohou zúčastnit i osoby starší 50 let. Rozšiřování nabídky probíhá průběžně; nabídka se odvíjí od poptávky (resp. počtu podaných žádostí o akreditaci výše uvedených pracovních činností), která se odvíjí od potřeb trhu práce.

## **6.4. Státní zdravotní ústav**

**Strategický cíl 1: Zvyšovat informovanost nejen seniorů o zdravém životním stylu a motivovat je k odpovědnosti za své zdraví**

**Specifický cíl 1:** Zvýšit informovanost o významu zdravého životního stylu a prevence nemoci mezi všemi věkovými skupinami se zaměřením na občany starší 50 a více let tak, aby mohli na základě znalostí a informací rozhodovat o svém životě.

**Opatření:** Realizace cílených informačních kampaní o pozitivních dopadech podpory zdraví pro seniory za využití nástrojů sociálního marketingu

Opatření s termínem 2014.

Jsou realizovány přednášky a besedy o zdravém životním stylu, především pohybové aktivitě, zdravé výživě, vyšetřování základních indikátorů zdravotního stavu nejrozšířenějších civilizačních onemocnění a poradenství k jejich prevenci, organizace pohybových aktivit, distribuce zdravotně výchovných materiálů aktivit v sedmi regionech ČR.

Příklady projektů a tematických akcí a kampaní:

- Zdravé rady před návštěvou nemocnice, Pojdme žít zdravě, Dny zdraví (Liberecký kraj);
- Zdravotní výchova zahrnující kromě klasických témat prevenci stresu, nácvik asertivity, problematiku očkování, prevence chorob a úrazů ve stáří pro seniory organizované ve Svazu důchodců ČR v regionu (Moravskoslezský kraj);
- Projekt Seniozem v pohodě, Senior point (Vysočina);
- Pohybové a edukační aktivity pro seniory ve spolupráci s CLP (Centrum lékařské prevence) a Alpinning club Plzeň. Cvičení s gymbally a na alp-tracks;
- Setkání a besedy na nejrůznější téma aktivního a zdravého stárnutí (Plzeňský kraj).

Dále se připravuje kampaň velkého rozsahu zaměřená na celou populaci v mediích k odstranění škodlivých stereotypů ve vnímání stárnutí a starých lidí, k podpoře aktivity a sebedůvěry v populaci seniorů k pozitivnímu nasměrování jejich životního stylu pro zlepšení celkové kvality života, jejich soběstačnosti a zdraví. Kampaň zaměřená na populaci 50+ je součástí projektu spolufinancovaného Evropskou komisí ze strukturálních fondů z IOP. Nositelem grantu je SZÚ.

## **6.5. Ostatní rezorty (MV, MMR, MD, MZem, MK, MŽP, MS, MPO, MO)**

**Strategický cíl 2: Vytvářet dostatečnou nabídku preventivních programů v komunitě a ve společnosti, která akcentuje holistický přístup**

**Specifický cíl 2:** Podpořit aktivity a projekty související s tématem zdravého stárnutí s ohledem na rozmanité potřeby seniorů (s ohledem na jejich věk, etnický původ, socioekonomický statut)

**Opatření:** Rozšířit spolupráci orgánů státní správy s nestátními organizacemi zabývajícími se péčí o seniory s cílem posilovat respekt státní správy vůči seniorům

#### **Ministerstvo vnitra**

Odbor personální MV spolupracuje aktivně s obecně prospěšnou společností Alternativa 50+.

#### **Ministerstvo pro místní rozvoj**

Neplněno, není v kompetenci úřadu

#### **Ministerstvo zemědělství**

V rámci svých sociálních programů se dlouhodobě zabývá i problematikou života seniorů na venkově. Na základě využití zkušeností francouzské Vzájemné zemědělské pojišťovny (MSA) a ve spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi se postupně realizuje projekt domovů KLAS (klidného a aktivního stáří) pro venkovské seniory. Princip domovů KLAS vychází z francouzské koncepce MARPA. Cílem projektu je umožnit venkovským seniorům prožít své stáří důstojně a kvalitně v jim známém a blízkém venkovském prostředí a zabezpečit tak těmto starým lidem odpovídající kvalitu a dostupnost zdravotně sociálních služeb. Domy KLAS představují bezbariérový komplex garsoniér s malou předzahrádkou pro jednotlivce nebo pár, které zabezpečí soukromí a intimitu každého obyvatele domu. V rámci domu KLAS jsou i společné prostory (společenská místnost, jídelna) a 1 bytová jednotka pro personál. Dům KLAS je umístěn v obci v dostupné blízkosti venkovského života a návazných služeb – obchody, hospůdky, kadeřnictví, ordinace lékaře, obecní úřad, kulturní středisko atd. Další prioritou je podpora otevřenosti domu k vnějšímu světu – rozhovory, setkání s obyvateli obce, pomoc dětem při školních úlohách, pozvání ke společnému jídlu s obyvateli apod. V domě KLAS žije okolo 15 seniorů, jednotlivců či dvojic, v cca deseti garsoniérách sestávajících z kuchyňky, pokoje a sociálního zařízení. V současné době se připravují projekty v mikroregionu Vltavotýnska a Rokytnicka (Orlické hory). MZe koordinuje realizaci projektu, zajišťuje potřebnou součinnost se zahraničním partnerem, orgány veřejné správy a NNO.

#### **Ministerstvo obrany**

- Vnitřní předpis – rozkaz ministra obrany č. 60/2010 Věstníku „Péče o důchodce v působnosti Ministerstva obrany“
- Vnitřní předpis – rozkaz ministra obrany
- č. 43/2008 Věstníku „Poskytování příspěvku na stravování, lázeňskou péči a rekreační pobyty válečným veteránům-důchodcům z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany“

- Vnitřní předpis – rozkaz ministra obrany č. 66/2011 Věstníku „Zásady pro tvorbu a čerpání fondu kulturních a sociálních potřeb“
- Kolektivní smlouva 2012 ve znění 5. doplňku z 19. 12. 2013
- MD - Vydána brožura Senioři v silniční dopravě – Pomocník a rádce seniorům. Dostupná v el. podobě <http://www.ibesip.cz/senior-v-silnicnim-provozu>.

### **Ministerstvo spravedlnosti**

- V pracovněprávních vztazích resortu spravedlnosti nedochází k diskriminaci či zneužívání starších a starých zaměstnanců. Naopak jsou využívány jejich praktické zkušenosti a ochota nadále pracovat.
- Ve Vězeňské službě je prováděn dohled nad dodržováním důstojného výkonu trestu starších vězněných osob a osob zdravotně postižených, jejich ochrany před diskriminací a zneužíváním. Ve dvanácti věznicích jsou zřízena specializovaná oddělení pro výkon trestu odnětí svobody této cílové skupiny, ve kterých je vězněným osobám poskytována zvýšená pozornost a komplexní péče ze strany odborného personálu.
- V rámci tohoto opatření navrhuje ponechat pouze spolupráci MS, neboť resort spravedlnosti přímo NNO v dané oblasti nepodporuje ani s nimi jinak nespolupracuje.

### **Ministerstvo životního prostředí**

Plněno průběžně v rámci spolupráce MA21 (Místní agenda 21) - program rozvoje obce, regionu.

MA21 - zavádí do praxe principy udržitelného rozvoje. Při rozhodování na místní úrovni se uplatňuje vyrovnanost 3 pilířů udržitelného rozvoje (ekonomika, sociální aspekty a životní prostředí), přičemž sociální pilíř zahrnuje mj. i problematiku mezigenerační rovnosti a spolupráce a podporu aktivního stáří. MA21 je také metoda řízení kvality ve státní správě a byla přijata MV ČR mezi oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě. Celorepublikově MA21 zastřešuje Rada vlády pro udržitelný rozvoj. Subjekty (obce regiony, kraje) zapojené do Místní agendy 21 jsou zařazeny do 4 kategorií. Zařazení do vyšší kategorie je podmíněno splněním předem daných kritérií, vč. dlouhodobým plněním všech kritérií pro nižší kategorie. Z kritérií pro nejvyšší kategorii A sledovaných v rámci MA21 lze uvést např. následující aktivity, které úzce souvisejí s problematikou starších osoba zdravého stáří: pořádání preventivních akcí zaměřených na podporu zdraví a zdravého životního stylu, zřizování vedle dětských hřišť i zařízení pro fyzickou aktivitu dospělých, činnosti věnované aktivnímu stáří, volnočasové aktivity, kvalitní životní prostředí, podpora komunitních center mj. pro seniory, zajištění rovného přístupu k veřejným službám a snižování sociálních nerovností, podpora obyvatelům s důrazem na specifické skupiny (senioři, menšiny,

sociálně znevýhodnění, lidé s nízkým stupněm vzdělání apod.) v obtížných životních situacích (např. linka pomoci, právní poradna apod.), - zajištění kvalitního a sociálně integrovaného bydlení a životních podmínek, bezbariérovost komunikací, veřejných

prostranství, budov, nasazování nízkopodlažní hromadné dopravy, plánování zdravotních služeb v souvislosti s problémy ve městě. Do projektu MA21 bylo k 31. 12. 2013 zapojeno 68 subjektů, z toho 6 subjektů v nejvyšších 2 kategoriích (A a B), a dále několik desítek registrovaných zájemců o MA21. Informace o MA21 lze nalézt na [www.ma21.cz](http://www.ma21.cz). Pro prezentaci dosažených výsledků a úspěchů jsou zřízeny webové stránky [www.dobrapraxe.cz](http://www.dobrapraxe.cz).

### **Ministerstvo kultury**

Budování respektu k seniorům v podmínkách MK, spadající do kompetence útvaru odboru lidských zdrojů, se projevuje v rovném přístupu zaměstnanců, vč. seniorů, ke vzdělávacím aktivitám, v možnosti čerpání prostředků z FKSP. S NNO k tomuto tématu MK dosud nespolupracovalo, avšak v budoucnosti spolupráci nevylučuje, např. v rámci pravidelných vzdělávacích seminářů k rovným příležitostem.

- MK i jeho příspěvkové organizace pořádají pravidelná setkání se svými bývalými zaměstnanci – seniory, na kterých je vytvářen prostor pro diskusi se současnými pracovníky.
- V rámci samostatného výběrového řízení Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů, vyhlašováném odborem regionální a národnostní kultury, MK již dlouhodobě podporuje kulturní aktivity zařízení, která se zabývají péčí o seniory a jejichž zřizovatelem jsou NNO. Samozřejmá je účast seniorů na akcích, které jsou ve výše uvedeném programu také podporovány a jsou zaměřené na cílové skupiny různě zdravotně postižených občanů.

## **7. Péče o nejkréhčí seniory s omezenou soběstačností**

**Hlavní gestoři za plnění jednotlivých opatření v této oblasti jsou:** MZ, MPSV, MŠMT

**Spolupráce:** MV, MPO, místní a krajské samosprávy, zdravotnická zařízení a zařízení sociální péče, zdravotní pojišťovny, gerontologická a geriatrická společnost, zdravotní pojišťovny, zástupci odborných institucí a organizací, výzkumné instituce, odborná pracoviště při vysokých školách, poskytovatelé sociálních služeb, knihovny

### **7.1. Ministerstvo práce a sociálních věcí**

**Strategický cíl 1: Nabídnout co nejširší škálu služeb včetně specializované geriatrické péče, které odpovídají rozdílným potřebám a specifickým životním situacím seniorů**

**Specifický cíl 1: Zajistit poskytování dlouhodobé a paliativní péče s ohledem na zajištění kontinuity a místní i časové dostupnosti**

**Opatření:** Nastavení fungujícího systému dlouhodobé péče (včetně paliativní), který zajistí seniorům přístup ke kvalitním koordinovaným, komplexním a vzájemně provázaným zdravotně-sociálním službám

Neplněno. Odloženo, ačkoliv se v roce 2013 připravovaly novelizace příslušných právních předpisů v úzké spolupráci s MZ za účelem zefektivnění koordinace a provázanosti sociálních a zdravotních služeb, nepodařilo se najít širší konsensus a návrhy zůstaly v koncepční rovině. Začátkem roku 2014 vznikla meziresortní pracovní skupina, která má ambice problematiku řešit a první legislativní návrhy předložit koncem roku.

**Opatření:** Nastavit systém hodnocení a každoročně vyhodnocovat účinnost, příp. navrhnuté /provedené změny v systému dlouhodobé péče

Neplněno, z důvodu, že žádné změny nebyly realizovány.

**Specifický cíl 2: Rozvíjet specializovanou geriatrickou péči v celém průběhu nemoci, tj. od akutní přes následnou a doléčovací fázi**

**Opatření:** Vytvořit pracovní skupinu za účelem naplánování nezbytných kroků a konkrétního postupu za účelem rozvoje a zvýšení dostupnosti geriatrické péče s časovým harmonogramem a předpokládanými finančními náklady

Neplněno. Není ani podporováno vzhledem k tomu, že geriatrická péče je v gesci MZ. Rezort MPSV je připraven v této oblasti spolupracovat, například na nově ustanovené meziresortní pracovní skupině k řešení sociálně zdravotního pomezí. V roce 2013 z výše uvedených gesčních důvodů MPSV pracovní skupinu za účelem zvýšení dostupnosti geriatrické péče neustanovilo.

**Specifický cíl 4: Podpořit rozvoj informačních a komunikačních technologií a služeb asistovaného života pro seniory v ČR**

**Opatření:** Zpracovat návrh udržitelného systému pro rozvoj fungování služeb asistovaného života pro seniory

V současné době se připravuje nová aktivita v projektu podporovaného z OP LZZ s názvem „Podpora procesů v sociálních službách“. Nová aktivita výše uvedeného projektu má název „Podpora asistivních technologií v neformální péči a v sociálních službách“. Cílem projektu je vytvořit znalostní bázi pro využití asistivních technologií v oblasti neformální péče a sociálních služeb, zadání je cílené na širší cílovou skupinu, včetně seniorů. Dále vydefinovat ideální modulární strukturu efektivních asistivních technologií s důrazem na stanoviska všech zapojených skupin, kterými jsou uživatelé, poskytovatelé, technologové, servisní týmy apod. Kvantifikovat ekonomické přínosy a zvýšení efektivity používání asistivních technologií s akcentem na vybrané země EU. Na základě pilotního ověření přinést a formulovat konkrétní návrhy využití asistivních technologií v ČR. Výstupem má být vytvoření národního plánu podpory asistivních technologií v ČR. V současné době probíhá zpracování projektu, respektive aktivity již běžícího projektu. Aktivita bude realizována od června 2014 do září 2015.

## **7.2. Ministerstvo vnitra (spolugestor opatření)**

Ministerstvo vnitra se dlouhodobě zabývá problematikou přístupnosti informací souvisejících s výkonem veřejné správy pro osoby se zdravotním postižením. Pojem přístupnost je chápán jako přístupnost co nejširšího okruhu uživatelů. Webové stránky, které splňují pravidla přístupnosti, jsou pro uživatele přehlednější a poskytují jednodušší přístup k informacím. V roce 2008 vydalo Ministerstvo vnitra vyhlášku č. 64/2008 Sb., o formě uveřejňování informací souvisejících s výkonem veřejné správy prostřednictvím webových stránek pro osoby se zdravotním postižením (vyhláška o přístupnosti), která vychází z metodiky WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines) a navazuje na „Best Practice – Pravidla pro tvorbu přístupného webu“ Ministerstva informatiky. Tato vyhláška vytváří předpoklady pro to, aby jakkoliv handicapovaní uživatelé webových stránek tj. i senioři, nebyli diskriminováni při získávání informací od orgánů veřejné správy prostřednictvím internetu. Tím ministerstvo napomáhá handicapovaným uživatelům dosáhnout toho, aby v běžném životě měli co nejvíce podobné podmínky jako ostatní uživatelé.

K této tématice asistivních technologií, v rámci evropských projektů ATIS4all (Asistivní technologie a inkluzivní řešení pro všechny) a SPES (Podpora pacientů prostřednictvím řešení elektronických služeb), uspořádalo Ministerstvo vnitra ČR a Governance accessibility forum dne 26. listopadu 2013 workshop k tématu asistivních technologií. Cílem bylo diskutovat, jak dále pomocí moderních technologií zlepšovat dostupnost veřejných služeb a veřejné správy pro osoby se specifickými potřebami, jako jsou lidé se zdravotním handicapem, dlouhodobě nemocní nebo třeba osamocení senioři.

MV bylo zapojeno v rámci 4. výzvy programu CIP ICT-PSP do evropského projektu ATIS4All (Assistive Technologies and Inclusive Solutions for All), který byl ukončen v prosinci 2013 a byl zaměřen na překonání fragmentace trhu v oblasti asistivních technologií. Cílem projektu bylo vytvoření tematické sítě a portálu zaměřeného na přístupnost elektronických zdrojů v oblasti asistivních technologií (viz

<http://collaborativeportal.atis4all.eu/en-GB/default.aspx>). Dalším z výstupů tohoto projektu bylo vytvoření katalogu asistivních technologií s cílem možnosti vyhledání konkrétního produktu pro daný typ postižení.

### **7.3. Ministerstvo průmyslu a obchodu (spolugestor opatření)**

V rámci podpory rozvoje informačních a komunikačních technologií Ministerstvo průmyslu a obchodu aktualizovalo státní politiku v elektronických komunikacích „Digitální Česko v 2.0, cesta k digitální ekonomice“, která byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 20. března 2013 č. 203. Mezi hlavní cíle vlády do roku 2020 stanovení tímto dokumentem patří: Podpora rozvoje vysokorychlostních přístupových sítí k internetu umožňující přenosové rychlosti v souladu s cíli Digitální agendy 30 Mbit/s do roku 2020 pro všechny obyvatele a 100 Mbit/s minimálně pro polovinu domácností, zvyšování dostupnosti ICT pro všechny bez ohledu na lokalitu, sociální postavení nebo zdravotní postižení a podpora celoživotního vzdělávání za účelem posílení digitální gramotnosti, svoboda přístupu k internetu a přístup občanů prostřednictvím internetu k informacím generovaným veřejným sektorem.

Tyto cíle budou naplňovány prostřednictvím přijatých opatření, o jejichž plnění bude MPO každoročně informovat vládu. Tato aktualizovaná státní politika přispěje k plnění cílů stanoveným Akčním plánem – k začlenění seniorů do celoživotního vzdělávání a doplňování znalostí, zvyšování digitální gramotnosti seniorů, a tím i zabránění jejich vyloučení z informační společnosti, k odstraňování digitální propasti mezi generacemi, usnadnění komunikace seniorů s veřejnou správou, zajištění elektronické komunikace seniorů s lékařskými nebo sociálními zařízeními a získávání elektronických dovedností, nezbytných pro vykonávání pracovních činností seniorů v moderním pracovním prostředí.

**Specifický cíl 6: Otevřít pobytové sociální služby komunitě tak, aby se senioři žijící v takovýchto zařízeních nestali skupinou vyloučenou ze společnosti**

**Opatření: Skrze osvětu a sběr příkladů dobré praxe podporovat poskytovatele sociálních služeb k větší otevřenosti těchto služeb širší veřejnosti s cílem propojit seniory žijící mimo pobytové sociální služby se seniory žijícími v sociálních službách**

Plní se průběžně, především v projektu Podpora transformace sociálních služeb. Uvedené opatření se týká principu deinstitucionalizace a transformace. V roce 2013 byla vydána publikace „Manuál transformace ústavů“, která mj. předkládá příklady dobré praxe.

**Strategický cíl 2: Zvýšit informovanost neformálních pečujících, kteří využívají svůj maximální potenciál jak ve svém zaměstnání, tak v rámci péče o své blízké**

**Specifický cíl 1: Vytvořit odpovídající podmínky pro pečující rodinné příslušníky a motivovat je k účasti na péči o své starší rodiče**

**Opatření: Rozšiřovat dostupnost terénních a s nimi souvisejících odlehčovacích služeb pro neformální pečující**

Plní se průběžně v projektu Podpora procesů v sociálních službách. Podpory dostupnosti sociálních služeb má být dosaženo prostřednictvím efektivního a

transparentního prostředí řízení, distribuce a monitoringu finančních prostředků z veřejných rozpočtů do sociálních služeb. Pro úplnost uvádíme, že dostupnost poskytování sociálních služeb zajišťuje na svém území kraj v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb kraj (§95 ZSS)

#### **7.4. Ministerstvo zdravotnictví**

**Strategický cíl 1: Nabídnout co nejširší škálu služeb včetně specializované geriatrické péče, které odpovídají rozdílným potřebám a specifickým životním situacím seniorů**

**Specifický cíl 1: Zajistit poskytování dlouhodobé a paliativní péče s ohledem na zajištění kontinuity a místní i časové dostupnosti**

**Opatření:** Nastavení fungujícího systému dlouhodobé péče (včetně paliativní), který zajistí seniorům přístup ke kvalitním koordinovaným, komplexním a vzájemně provázaným zdravotně-sociálním službám

V zákoně č.372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování jsou v části II, § 5 písmeno g) a h) uvedeny podmínky, za nichž je možné poskytovat péči o nevyléčitelně nemocné pacienty včetně péče paliativní. Tento zákona nemá ambice legislativně provázat koordinované a komplexní zdravotně sociální služby. Bude ustavena pracovní skupina. V roce 2013 nepokračovala (vzhledem k personálním změnám) v činnosti pracovní skupina MZ+MPSV.

**Opatření:** Nastavit systém hodnocení a každoročně vyhodnocovat účinnost, příp. navrhnuté /provedené změny v systému dlouhodobé péče

Na MZ byl ukončen pilotní projekt k systému hodnocení pacientů (funkčního testování) v postakutní (i dlouhodobé) péči. Do projektu byly zapojeny subjekty v kompetenci MZ i MPSV. Zpracování dat a jejich analýza proběhne v roce 2014.

**Specifický cíl 2: Rozvíjet specializovanou geriatrickou péči v celém průběhu nemoci, tj. od akutní přes následnou a doléčovací fázi**

**Opatření:** Vytvořit pracovní skupinu za účelem naplánování nezbytných kroků a konkrétního postupu za účelem rozvoje a zvýšení dostupnosti geriatrické péče s časovým harmonogramem a předpokládanými finančními náklady

Nesplněno. Pracovní skupina nebyla ustavena.

#### **7.5. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**

**Strategický cíl 1: Nabídnout co nejširší škálu služeb včetně specializované geriatrické péče, které odpovídají rozdílným potřebám a specifickým životním situacím seniorů**

**Specifický cíl 4: Podpořit rozvoj informačních a komunikačních technologií a služeb asistovaného života pro seniory v ČR**

**Opatření: Zvýšit intenzitu zapojení do mezinárodních programů podporujících rozvoj asistivních technologií pro seniory prostřednictvím spolupráce mezi státní správou a akademickou a soukromou sférou a každoročně vyhodnocovat dosažený pokrok**

MŠMT každoročně vyhodnocuje probíhající spolupráci a zpracovává materiál pro informaci členům vlády, který mapuje vyhodnocení potenciálních možností účasti České republiky v mezinárodních projektech v oblasti výzkumu a vývoje v kontextu stárnutí populace v rámci Koncepce rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory. Vzhledem k tomu, že podpora mezinárodní spolupráce v projektech výzkumu, vývoje a inovací v této oblasti je závislá na existujících možnostech dotační podpory v rámci rozpočtu, který je součástí schváleného závazného ukazatele na výzkum, vývoj a inovace, a financování dalších aktivit nad rámec schváleného rozpočtu nebylo v roce 2013 možné, nedošlo ke zvýšení intenzity zapojení do mezinárodních programů podporujících rozvoj asistivních technologií pro seniory.

## **Př. č. 2 - Vyhodnocení seniorských a proseniorských organizací**

### **8.1. Sdružení křesťanských seniorů ČR**

V Akčním plánu jsou zahrnuty podstatné priority seniorské populace, nicméně praktické provádění a realizace opatření je často problematická. Hlavní překážky spočívají:

#### **Kapitola: Celoživotní učení:**

K jejímu praktickému uskutečňování nestačí však jen chuť a elán seniorské populace. Zdánlivě marginální překážkou efektivnějšího využívání stávající nabídky pro seniory je ta skutečnost, že při stagnaci seniorských důchodů se stává určitým problémem finanční otázka, spočívající v nákladech na cesty do sídel universit třetího věku. Velice by např. pomohlo navrácení původní možnosti seniorské populace využívat slev na Českých drahách, když už je zřejmě těžko dosažitelné získat obdobné slevy v autobusové dopravě.

#### **Kapitola: Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazně na systém důchodového pojištění**

Uskutečňování této stanovené vize, která vychází z reálných zjištění, by napomohlo také to, aby finanční výsledky seniorského zaměstnávání na trhu práce se vrátily do možností před rokem 2013, tj. před zrušením odečitatelné položky při předkládání daňového přiznání.

#### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

Tato činnost seniorů je jistě žádoucí a její potřeba je významnou částí seniorů plně chápána. Očekávali by však také, aby tomuto jejich pochopení byla nápomocna právě i výše již zmíněná možnost slev pro seniory při cestování zejména na ČD.

#### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

Bylo by žádoucí, aby u seniorů, kteří vyžadují z důvodů omezené soběstačnosti pomoc, nebyla tato pomoc omezena jen na ochotu jejich rodinných příslušníků. Tato pomoc je sice do jisté míry garantována poskytováním technických pomůcek a zařízení, které umožní nemocným pobyt ve svém domácím prostředí. Není však důsledně řešena otázka úhrady nákladů za poskytování těchto pomůcek. Je neúnosné, aby např. 5000 Kč měsíčně za nájem technických pomůcek, které nemocným usnadňují snášet jejich úděl, bylo dlouhodobě hrazeno seniorem nebo jeho rodinou, když tytéž potřeby by mu byly poskytovány ve státním zdravotnickém zařízení bez další úhrady – např. náklady za speciální lůžko a podobně. Dosavadní stav, kdy např. nemocný již po šest měsíců nedostává uhrazeny nájem za tyto technické prostředky, které mu poskytují různé organizace, zabývající se pomocí nemocným, má závažné sociální dopady.

Nadále zůstává otevřenou otázkou úprava starobních důchodů v porovnání s inflací tak, aby nedocházelo ke snižování jejich reálné hodnoty.

## 8.2. Rada seniorů ČR

Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 se dle rozhodnutí 2. sjezdu Rady seniorů ČR (Praha 17. květen 2013) se stal součástí Programu Rady, která současně převzala za plnění Radou ovlivnitelnou část úkolů odpovědnost. Jedná se o následující opatření:

### **Kapitola: Zajištění a ochrana práv starších osob**

**Opatření:** Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.)

Obdobně jako v předchozích letech provozovala Rada seniorů ČR sedm bezplatných seniorských poraden. Poradny výrazně přispívají k objasňování a realizaci obligatorních a fakultativních práv a nároků seniorské populace. Poradenství a pomoc byla poskytována v oblastech rodinného, občanského, spotřebitelského, sociálního a bytového práva. Ambulantní poradny poskytly poradenství a pomoc 2 750 klientům a terénní sociální pracovník 32 klientům. Meziročně šlo o nárůst 57 klientů. Další desetitisíce seniorů byli obslouženi prostřednictvím měsíčníku „Doba seniorů“ a také prostřednictvím webových stránek Rady. Poradenství a pomoc poskytují též některé z členských organizací Rady, ročně jde řádově o desetitisíce až statisíce případů. Např. odborové organizace, Svaz důchodců ČR a Český svaz žen poskytují poradenství v pracovně právním, sociálním a občanském právu, Svaz diabetiků ČR v problematice diabetu, Sdružení obrany spotřebitelů a Sdružení českých spotřebitelů ve spotřebitelském a finančním právu a Sdružení nájemníků ČR v právu bytovém.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

Vzdělávací aktivity seniorské populaci zabezpečují dvě významné členské organizace Rady seniorů ČR, a to Asociace univerzit třetího věku a Centrum celoživotního vzdělávání Ing. Dany Steinové. Posluchačů Centra celoživotního vzdělávání bylo loni 3 800, zprávu o výsledcích působnosti Univerzit 3. věku zpracuje Asociace samostatně.

### **Kapitola Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění**

K podpoře ekonomických aktivit seniorské populace zpracovala Rada seniorů ČR projekt „Zaměstnávání 60+“, který byl nabídnut Radě vlády pro seniory a stárnutí populace v průběhu roku 2013 k projednání, které se ale neuskutečnilo. Jde o ojedinělou analýzu výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011, která dokladuje stav ekonomických aktivit seniorské populace dle pracovního zařazení, sociálního postavení, hlavních tříd zaměstnání, vzdělání a jednotlivých odvětví národního hospodářství. Dále analýza obsahuje mezinárodní srovnání a programovou část. K odstranění diskriminace pracujících starobních důchodců, tj. k obnovení zrušené slevy na dani, iniciovala Rada seniorů ČR podání ústavní stížnosti. Ústavní soud ve věci ale dosud nerozhodl.

## **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

### **Opatření: Zvyšování povědomí veřejnosti o potenciálu a přínosech starších pracovníků a seniorů pro společnost**

Rada seniorů ČR vypracovala zprávu o problematice seniorů v obsahu veřejnoprávních médií pro Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Společné jednání k dané věci se uskutečnilo na úrovni vedoucích představitelů. Výsledkem bylo nastartování spolupráce Rady seniorů s Českou televizí, kdy jednání na úrovni vedoucích představitelů bylo uskutečněno 22. ledna 2014. Zde byly dohodnuty konkrétní formy spolupráce.

## **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

Rada seniorů ČR participuje na tvorbě sociálního, zdravotního a bytového zákonodárství státu.

V roce 2013 předložilo ministerstvo práce a sociálních věcí Radě k připomínkování tři návrhy právních předpisů a jeden návrh koncepčního dokumentu. Ministerstvo zdravotnictví předložilo Radě k připomínkování dva návrhy právních předpisů, ministerstvo pro místní rozvoj předložilo Radě k připomínkování tři koncepční materiály a ministerstvo financí jeden. Ke všem bylo vypracováno stanovisko, dále bylo uplatněno 7 zásadních připomínek, 16 doplňujících legislativních návrhů a 9 koncepčních návrhů. Rada seniorů zpracovala též analytický materiál včetně konkrétních koncepčních a legislativních doporučení „O posílení sociální ochrany osamělých seniorů z nájemních bytů“. Dokument byl projednán na společném zasedání vedoucích představitelů MPSV a Rady seniorů ČR dne 11. února 2013 a také v Radě vlády pro seniory a stárnutí populace dne 16 dubna 2013. Výsledkem bylo ustavení společných pracovních týmů MPSV a MMR, které zpracovaly analytický a koncepční materiál o možnostech řešení sociálního bydlení v České republice. Dále byly předloženy konkrétní legislativní návrhy na zkvalitnění tzv. „příspěvku na bydlení“ při legislativním řízení tzv. „normativních nákladů na bydlení“ pro rok 2014. Na úrovni krajů pracovalo v roce 2013 jedenáct krajských rad seniorů jako partnerských orgánů krajských samospráv. Krajské rady seniorů spolupracují s Krajskými úřady na tvorbě a kontrole plnění střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, dále na koncepčních záležitostech ve zdravotnictví, dopravní obslužnosti, atd. Krajské rady seniorů v Plzeňském kraji, v Královéhradeckém kraji, v Moravskoslezském kraji, ve Zlínském kraji a v kraji Vysočina zorganizovaly důstojné oslavy Mezinárodního dne seniorů. Oslav se zúčastnily tisíce seniorů, dále představitelé krajů a v některých krajích také představitelé statutárních měst. Seniorské organizace z krajské rady seniorů Jihočeského kraje uskutečnily seniorský turnaj v kopané a seniorské sportovní hry v Prachaticích. Dále krajská rada seniorů vystavovala na výstavě ZEMĚ ŽIVITELKA. Krajská rada seniorů Jihomoravského kraje zase uskutečnila anketu o životní úrovni seniorů v kraji. Z anketních lístků, které odevzdalo 168 respondentů, vyplývá, že po uhrazení nákladů na bydlení a dalších životních potřeb zbývá jihomoravskému seniorovi 139 Kč na den. Středočeská krajská rada seniorů uskutečnila seniorský běh Kladno – Lidice a královéhradecká

krajská rada seniorů podpořila krajské sportovní hry seniorů ve Skřivanech, atd. V roce 2013 působily krajské rady seniorů kromě Libereckého, Pardubického a Karlovarského kraje již ve všech krajích České republiky. Ustavující konference krajské rady seniorů Libereckého kraje se uskuteční 1. dubna a k ustavení krajské rady seniorů Karlovarského kraje byl ustaven přípravný výbor. Zakládání a činnost krajských rad seniorů je podporována uzavřeným Memorandem o spolupráci mezi Radou seniorů a Asociací krajů ČR.

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

Obdobně jako v předchozích letech uspořádala Rada seniorů ČR i v roce 2013 odbornou konferenci, tentokrát se zdravotní tematikou „**Dočkáme se vládní strategie pro zdraví seniorů?**“. Konference se uskutečnila v Poslanecké sněmovně pod záštitou jejího předsedy a za účasti představitelů zdravotního výboru sněmovny 12. prosince 2013. Prostřednictvím elektronických prezentací byla 130 účastníkům konference představena témata:

- „**Dostupnost zdravotní péče pro seniory**“
- „**Spotřební výdaje seniorů na zdravotní péči**“
- „**Financování zdravotnictví**“
- „**Zajištění prevence v seniorském věku**“

Přítomní představitelé poslaneckých klubů TOP 09, Hnutí ANO, ČSSD, KSČM, KDÚ – ČSL a hnutí ÚSVIT Tomio Okamury následně představili zdravotní programy svých politických stran a hnutí. V závěru konference bylo přijato Memorandum „**Za dostupnost zdravotní péče seniorům**“, které kromě TOP 09 podepsaly všechny přítomné parlamentní politické strany a politická hnutí. Memorandum obsahuje 10 požadavků na stát, jejichž realizaci bude Rada seniorů ČR vyžadovat. Konference měla z věcného i organizačního hlediska velmi kvalitní průběh, kromě přítomných představitelů seniorského hnutí se konference zúčastnila řada odborných lékařských společností, představitelé zdravotních pojišťoven, prezident lékařské komory, zástupci MZ a MPSV.

### **Požadavky Rady seniorů ČR na aktualizaci Národního akčního plánu:**

Pro zkvalitnění věcného zaměření Národního akčního plánu požaduje Rada seniorů ČR zapracovat do jeho obsahu „Program Rady seniorů ČR na léta 2013 až 2017“ a „Memorandum za dostupnost zdravotní péče seniorům“.

## **8.3. Život 90**

### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

**Opatření:** Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní apod.)

Sociální poradenství je podporováno, jako sociální služba. Jestli je podpora dostatečná, aby zajistila dostupnost poradenství právního, psychologického,

zdravotního pro všechny starší občany, tak, aby se zvýšila jejich kompetentnost zvládat životní problémy ve stáří vlastními silami, to nevím. K tomu by byla potřeba sociální šetření.

#### **Kapitola: Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění**

**Opatření:** Iniciovat vznik nového týmu expertů složeného ze zástupců zaměstnavatelů, lékařů, sociologů, vzdělavatelů, demografů, ekonomů, úřadu práce, agentur práce a jednotlivých ministerstev s cílem nastavení spolupráce mezi klíčovými aktéry na trhu práce za účelem podpory rozvoje Age Managementu

Toto opatření bylo splněno. V květnu 2013 byla ustavena Pracovní skupina Rady pro Age Management, která vypracovala návrh Koncepce zavádění a rozvoje Age Managementu v ČR. Rada ho vzala na vědomí 30/10/2013.

#### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

**Opatření:** Při zvyšování úcty ke stáří, dialogu a spolupráce mezi generacemi zohledňovat při realizaci jednotlivých aktivit znevýhodněné a zranitelné skupiny seniorů (např. oběti totalitních režimů, osamocené seniorů aj.)

Toto opatření realizuje Živá paměť o.p.s. a Život 90, spolek. Formou životopisných portrétů obětí totalitních režimů v československých dějinách 20. století provedených pro studenty gymnázií.

#### **Opatření: Realizovat sociologický výzkum zaměřený na roli prarodiče v České společnosti**

V roce 2013 byl zahájen Sociologický výzkum "Přetížená role: prarodiče v době aktivního stárnutí", který potrvá do 2015. Vedoucí týmu je Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D. Výzkum podporuje Grantová agentura.

#### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

**Opatření:** Zajistit širokou publicitu a podpořit diskuzi o tématech spojených s rozvojem nových forem bydlení pro seniory jako jednoho z důležitých společenských témat

- a) Česká komora architektů se zvyšování povědomí architektů o potřebách seniorů věnuje.
- b) Spolek Život 90 uspořádal v říjnu 2013 konferenci Stáří spojuje 2013, na které byly prezentovány příspěvky architektů a odborníků na bydlení.

Kupříkladu:

Holger Stolarz: Bydlení a péče“ koncept rezidenčních oblastí ISA bydlení a životní prostředí;

MUDr. Zdeněk Kalvach: Systém integrovaných podpůrných služeb SIPS podporujících život lidí s ohroženou či ztracenou soběstačností v komunitě

Akad. arch. Martin Pinc: Vícegenerační domy a komunitní centra jako forma integrace seniorů

Ing. arch. David Tichý: Koncept komunitního bydlení pro seniory

Ing. Renata Zdařilová: Celoživotní bydlení – metodický materiál ČKA

Daniel Struhařík, Kryštof Foltýn: Mohou senioři aktivovat centra měst?

**Opatření:** Organizovat semináře a přednášky zaměřené na prevenci kriminálních útoků, prevenci domácího násilí, způsoby zabezpečení majetku, prevenci poškozování spotřebitele – zákazníka, kurzy sebeobran, a to ve spolupráci policejních škol s útvary Policie ČR

a) V rámci roku 2013 byla velmi cenná výzva MV, která se zaměřila na podporu a pomoc seniorům – obětem trestných činů. Národní akční plán prevence domácího násilí se také v roce 2013 více zaměřil na seniory. Díky dotaci MV realizoval Život 90 projekt: Prevence a poskytování pomoci v rámci služby Senior telefon v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaných na seniorech a

a vznikly 2 studie, jako výstupní dokumenty z provedených projektů:

- Domácí násilí a jiné formy týrání páchaného na starších osobách v soudobé české společnosti z pohledu trestního práva. Analýza současného právního stavu.

Autor: JUDr. Tomáš Durdík, předseda senátu Městského soudu v Praze

- Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast. Autorka: Mgr. Jana Kosařová, ŽIVOT 90

b) ŽIVOT 90 uspořádal 12. června 2013 workshop o prevenci násilí na seniorech u příležitosti, Světového dne připomenutí násilí na seniorech pro pracovníky v přímé péči.

c) Soustavnou činnost vykazuje vládní Výbor pro prevenci domácího násilí. Na jeho půdě vznikl Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-14.

d) Policejní prezidium zajišťuje školení policie i soudců. Vzhledem k velké fluktuaci u policie je třeba ve školení dále pokračovat. Na minulém NAPU bylo zmiňováno proškolení policie jako jedno z nejdůležitějších témat.

**Opatření:** Prostřednictvím pořádání seminářů a přednášek a využitím veřejnoprávních sdělovacích prostředků zvýšit informovanost seniorů – spotřebitelů o nekalých obchodních praktikách

a) Česká televize vyprodukovala dokumentární film Šmejdi, který mimořádně přesvědčivě zachycuje a analyzuje nekalé obchodní praktiky tzv. předváděcích akcí. Film vyvolal nejen širokou celospolečenskou diskusi, vyprovokoval solidaritu mladých lidí ke starým, ale významně přispěl ke změně legislativy a praxe omezující nekalé praktiky.

b) Pracovní skupina Rady pro podporu informovanosti, společenské participace a odstraňování diskriminace starších lidí předložila doporučení k dalším opatřením, která by měla rehabilitovat pokřivené vztahy mezi prodejci a staršími zákazníky.

**Kapitola: Zdravé stárnutí**

**Opatření:** Navrhnout formát ocenění, které bude každoročně udělováno za nejlepší aktivitu v oblasti podpory zdravého stárnutí

- a) Od roku 2007 ministr zdravotnictví uděluje Cenu Makropulos k ohodnocení mimořádného a v praxi osvědčeného projektu řešícího zdravotní a zdravotně sociální potřeby seniorů v České republice. Může být udělena obci nebo městu České republiky nebo nestátní neziskové organizaci. Cena není určena pro fyzické osoby.
- b) V roce 2013 byla zřízena Cena Rady vlády pro seniory a otázky stárnutí. Jejím cílem je:
- Zvýšit povědomí společnosti o problematice seniorů a stárnutí;
  - Motivovat seniory k aktivnímu stárnutí;
  - Ukázat na význam mezigenerační solidarity a mezigeneračního dialogu;
  - Na příkladech dobré praxe prezentovat, jak mohou být senioři prospěšní sobě i jiným;
  - Představit a ocenit nejlepší projekty popularizující problematiku stárnutí v České republice.
  - První Ceny udělil ministr práce dne 30. října 2013.

**Opatření: Navázat spolupráci s relevantními resorty v rámci Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí a informovat se o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na národní úrovni**

Českými členy Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí jsou spolek ŽIVOT 90 a Národní tele-medicínské centrum Olomouc

Doporučení Života 90:

Odpovědět na otázku: Jak významnou pozici zaujímá NAP v prioritách vlády. Jak významný je pro RVSOS. Zavedená praxe svědčí o tom, že NAP není páteřním dokumentem ani pro RVSOS. Nevyužívá se pro tvorbu plánu práce Rady. Pro vládu je nejvyšší prioritou vládní program. Plnění NAP je pak závislé na více méně náhodné shodě s cíli vládního programu. NAP vznikl na základě expertních stanovisek. Je nezbytné rozhodnout, které strategické a specifické cíle NAP převezme vláda do své agendy, co převezmou jednotlivé resorty. Doporučují provést tuto revizi a každoročně aktualizovat, podobně, jak je aktualizován Národní program reform. A alokovat finanční prostředky pro realizaci vybraných cílů NAP.

Stejně významná je i otázka, jakou pozici bude mít Rada pro současnou vládu. Připadá mi, že rada je paralelní strukturou, ne vlivnou součástí výkonné moci. V situaci, kdy neexistuje žádný odbor pro otázky stáří a stárnutí (měl by být!), je to jediná platforma, kde se diskutují relevantní aktuální i koncepční témata. Zůstane Rada spíše formální skupinou, která bude přijímat názory svých členů na vědomí? Nebo budou stanoviska diskutována s cílem schválit doporučení vládě?

## Př. č. 3 - Vyhodnocení krajských úřadů

### 9.1. Liberecký kraj

**Odbor zdravotnictví** naplňoval a naplňuje cíle a opatření v rámci Zdravotní politiky Libereckého kraje (dále jen „LK“) jako dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatel Libereckého kraje plně s prioritou věnovat zvýšenou pozornost kvalitě života ve stáří.

**Odbor sociálních věcí** se s vysokou pozorností věnuje problematice stárnutí ve svém strategickém dokumentu Střednědobý plán sociálních služeb Liberecký kraj 2009 -2013 (dále jen „SPRSS LK“).

LK uskutečnil monitoring plnění jednotlivých aktivit SPRSS LK a byl iniciátorem vyhotovení **Analýzy skutečné potřeby služeb pro cílovou skupinu seniorů**.

Na základě získaných dat z jednotlivých území v LK, monitoringu a všech vyhotovených analýz byl v roce 2013 vypracován, připomínkován a schválen nový strategický dokument **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v roce Libereckého kraje pro roky 2014 – 2017**.

Významnou měrou k definování Významnou měrou k definování potřeby pro cílovou skupinu seniorů přispívá komunitní plánování v obcích na území LK a nastavená platforma pro podporu plánování v rámci Krajské koordinační struktury (KKS). Senioři jsou zapojeni do pracovních skupin v rámci plánování sociálních služeb v území.

**Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů** pořizuje základní strategické dokumenty LK – Strategii rozvoje kraje a Program rozvoje kraje. V obou těchto dokumentech je řešena problematika pozitivního stárnutí.

#### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

- V oblasti zajištění a ochrany lidských práv seniorů podporují aktivity nestátních neziskových organizací, finančně i metodicky je podporována příspěvková organizace LK – Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, je řešeno místními samosprávami;

#### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Podpora neziskového sektoru z dotačního fondu LK. Krajská vědecká knihovna a další městské a obecní knihovny mají seniory jako jednu cílovou skupinu, na kterou zaměřují poskytování svých kulturních, informačních a vzdělávacích služeb. Realizují pro ně školení počítačové gramotnosti, tematické přednášky, tvůrčí dílny, společenská setkání apod.;

#### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- V rámci opatření „Iniciovat usnesení vlády ČR k doporučení obcím a krajům na zřízení Rad seniorů, kterým bude poskytnut prostor pro pravidelné scházení a diskuzi nad jejich závěry týkající se životních podmínek v dané lokalitě“ je zřízení Rady seniorů Libereckého kraje v přípravné fázi. Plánuje se na rok 2014;

- Tarif IDOL stanovený Nařízením LK ze dne 7. 5. 2013 usnesením č. 727/13/RK Jízdenka v tarifu IDOL pro: osoba 65+, osoba 70+ (Senior pas);
- S Krajským ředitelstvím Libereckého kraje jsou organizovány pravidelné přednášky a jiná setkání za účelem navázání komunikace s osobami v seniorském věku s cílem preventivní osvěty. Tématem v roce 2013 bylo bezpečí seniorů při kontaktu s cizími lidmi, zvýšení právního vědomí a vytvoření pocitu vlastní bezpečnosti při ochraně vlastního zdraví i majetku. Seniorům byly předávány osobní alarmy, besedy na zvýšení bezpečnosti seniorů v silničním provozu. Seniorům byly předávány reflexní prostředky;

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

- Spolupráce ORREP na realizaci akce Dny zdraví v Libereckém kraji, Spolupráce ORREP na akci Zábavně o stáří;
- Realizace projektu „Pojďme žít zdravě“ a „Týden zdravé výživy“ Realizace a distribuce odborných letáků, zaměřených na problematiku prevence onemocnění přenášených klíšťaty, prevence zavšivení a svrabu, průušnic a černého kašle;
- Organizování setkání měst a obcí LK zapojených do Národní sítě zdravých měst;
- Podpora preventivních a léčebných projektů na základě žádostí o dotace, čerpané z Dotačního fondu LK – Programu resortu zdravotnictví, tělovýchovy a sportu pro rok 2013 (podprogram č. 3.2).

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

Formy hospitalizace na geriatrickém oddělení KNL, a.s. Rozšíření poskytování paliativní péče v lůžkovém „hospicovém pokoji“ pro pacienty v terminálním stavu s možností přítomnosti rodiny po 24 hodin v KNL, a.s., v Nemocnici Jablonec nad Nisou, v Nemocnici v Semilech a v Nemocnici s poliklinikou Česká Lípa. Hospitalizace pacientů s dg. Alzheimerova choroba a možnost odborné konzultace pro jejich pečující v odborné ambulanci;

- Krajská samospráva bude podporovat vytvoření pracovní skupiny za účelem naplánování nezbytných kroků a konkrétních postupů za účelem rozvoje a zvýšení dostupnosti geriatrické péče s časovým harmonogramem a předpokládanými finančními náklady. V LK zcela chybí lůžka akutní geriatrie, limitován je počet lůžek následné péče, nedostatečná je provázanost zdravotně-sociální péče, jedinou prozatímní možností je tzv. sociální lůžko v systému poskytovaných zdravotních služeb;
- V březnu 2013 KÚ LK – odbor zdravotnictví zpracovával vyjádření k zpracovaným závěrům a jednotlivým cílům NAP Alzheimer pracovní skupiny MZ ČR pro přípravu národního akčního plánu pro Alzheimerovu nemoc a další obdobná onemocnění pro léta 2014 – 2017 (ve spolupráci s MPSV, MŠMT, zástupci odborných institucí a organizací, zdravotní pojišťovny);
- Probíhá veřejná diskuze nad návrhem zákona o sociální práci, KÚ LK uspořádal v 08/2013 kulatý stůl – odborná diskuze za účasti MPSV, odborné veřejnosti, sociálních pracovníků, NNO, obcí,...
- Podpora poskytovatelů sociálních služeb k větší otevřenosti těchto služeb širší veřejnosti s cílem propojit seniory žijící mimo pobytové sociální služby se seniory žijících v sociálních službách, příklady dobré praxe:  
Umožnění klientům pravidelné nákupy, organizace cvičení, kroužků, besed, tanečních zábav, uspořádání výletů do okolí, exkurzí, dny otevřených dveří, akce organizované s možností účasti veřejnosti: kavárničky, vystoupení pěveckých

sborů, besedy o profesích, koncerty, výstavy, návštěvy divadel, akce pořádané kulturními subjekty ve městě s možností setkávání seniorů, vzájemná informovanost o akcích mezi sociálními službami pro seniory (terén – pobytová služba), setkávání napříč generacemi (společné aktivity s dětmi z MŠ a ZUŠ), přístupné areály zahrad veřejnosti,... Informace o těchto aktivitách jsou zveřejňovány na webových stránkách poskytovatelů sociálních služeb a na nástěnkách v domovech, dále rozesílány relevantním subjektům.

- Rozšiřování dostupnosti terénních a s nimi souvisejících odlehčovacích služeb pro neformální pečující je plněno na základě karty aktivit v rámci realizace Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje (2009 – 2013) Z monitoringu karet aktivit vyplývá: Podpora terénní pečovatelské služby, osobní asistence a odlehčovacích služeb je obecně podporována v souladu s principy poskytování sociálních služeb MPSV a finančně v rámci grantového programu vyhlašovaného Libereckým krajem a na základě výstupů z komunitních plánů.

## **9.2. Olomoucký kraj**

### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

V oblasti zajištění a ochrany lidských práv seniorů podporují následující aktivity:

- Aktivity neziskového sektoru;
- Dotační program Olomouckého kraje (dále jen „OK“) pro poskytovatele sociálních služeb;
- Projekt EU - Výzva č. A7 OP LZZ pro předkládání GP 3.1 – Vzdělávání v sociálních službách;
- Pracovní skupina pro Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji (dále jen „SPRSS“) pro roky 2011 – 2014 č. 3 – Senioři – opatření 1.1 Podpora projektů zvyšujících kvalitu sociálních služeb pro seniory;
- Pořádání workshopu jako informační podpora obcím a poskytovatelům sociálních služeb s názvem „ Výplata důchodů uživatelům sociálních služeb zbavených či omezených ve způsobilosti k právním úkonům ve vztahu k veřejnému opatrovnictví“;
- Účast zaměstnanců kraje na konferenci pořádané Krajem Vysočina s názvem „Aktivní seniorská politika v kontextu přeshraniční spolupráce“.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- podpora projektu Senior pas jako významného projektu pro OK. Držitelé senior pasů mohou uplatnit slevy mimo jiné na U3V;

- akce „Jak funguje OK: seznámte se s chodem krajského úřadu“, pořádaná Univerzitou Palackého v prostorách OK, součástí akce byla diskuse s pracovníky krajského úřadu.

### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

- Besedy s názvem „Neobyčejné osudy obyčejných lidí“ – série besed pořádaná OK pro zařízení sociálních služeb poskytující péči seniorům);
- Podpora rozvoje dobrovolnické práce v sociálních službách v OK – rámcový cíl SPRSS, vyhlášení ceny „Křesadlo“ – ocenění dobrovolnické činnosti;
- podpora projektu LUKLYMPIÁDA v rámci integračního tábora pro osamělé seniory; podpora projektu Regionální unie seniorů „Podpora sociální integrace seniorů“, aj.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Plnění usnesení vlády ČR ze dne 26. 3. 2008 č. 292 k návrhu Vládního plánu financování Národního rozvojového programu mobility pro všechny;
- Podpora mezinárodního projektu Euroklíč;
- Odstraňování nerovností v dostupnosti v oblasti dopravy (vznik Koordinátora integrovaného dopravního systému OK (KIDSOK), příspěvková organizace OK);
- OK zajišťuje dopravní obslužnost svého území veřejnou dopravou. Kraj v rámci základní dopravní obslužnosti objednává u dopravců spoje do škol, do zaměstnání, ale také spoje, které slouží k dopravě na úřady nebo k lékaři. OK přispívá dopravcům v rámci úhrady prokazatelné ztráty také na pořízení bezbariérových autobusů;
- V rámci zvýšení atraktivity a přístupnosti systému veřejné dopravy seniorům jsou v IDSOK\* starobním důchodcům poskytovány slevy na jízdném. V celé síti IDSOK mají občané starší 65 let nárok na 7denní a měsíční jízdenku se slevou 25%. Dále v zónách, ve kterých je provozována i MHD, mají nárok na poloviční jízdné u 7 denních a měsíčních jízdenek. V zónách 51 Přerov, 61 Hranice a 71 Olomouc si mohou občané nad 70 let pořídit tzv. Senior pas v hodnotě 300 Kč/rok;
- Středisko sociální prevence, p. o. OK a Krajské ředitelství Policie OK pořádali pracovní setkání zaměřené na problematiku domácího násilí;
- OK se v letošním roce připojil k aktivitám spojeným s dokumentárním filmem Šmejdi, který zachycuje drsné pozadí předváděcích akcí pro seniory. Ve vestibulu kraje mohli zájemci podepisovat „petici proti šmejdům a za zvýšení ochrany seniorů při nekalém předváděcím a podomním prodeji“;
- Přednášky pro seniory v rámci kampaně „senioři v dopravě“, kterou organizovalo Ministerstvo dopravy. OK se prostřednictvím koordinátora BESIP podílel na těchto přednáškách, kdy uvolnil část finančních prostředků na pořízení reflexních doplňků, kterými byli senioři, pro zvýšení jejich bezpečnosti za snížené viditelnosti, na besedách průběžně vybaveni.

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

- Partnerství v projektu „Senioři bez hranic“ – prázdninové aktivity zdarma pro seniory 55+;
- Podpora projektů v rámci příspěvkových programů OK (významný projekt „Senior pas“; příspěvky do 25 000 Kč).

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- Zvyšování kapacity sociálních služeb pro osoby s demencí na území Olomouckého kraje – v průběhu roku byla navýšena kapacita v domově se zvláštním režimem Domov pro seniory Tovačov, p.o., byly zahájeny stavební práce na novém pavilonu Radkova Lhota, p.o.;
- SPRSS - pracovní skupina č. 3 – Senioři; cíl 1 – zachování a rozvoj stávající sítě sociálních služeb pro seniory; cíl 2 – Podpora a rozvoj terénních a ambulantních služeb pro seniory; cíl 3 – Podpora služeb pro seniory vyžadující specializovanou péči; cíl 4 – rozvoj služeb sociální péče podporujících zachování života v přirozeném prostředí;
- Informační leták vydaný v rámci projektu EU (ESF - OP LZZ) „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v OK“;
- Příspěvkové programy OK v roce 2013 – podpora organizací poskytujících ambulantní a terénní služby seniorům;
- Podpora odlehčovacích služeb (4 na území OK, které mají mimo jiné cílovou skupinu seniorů).

## **9.3. Plzeňský kraj**

### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

Zaměstnanci Odboru sociálních služeb se pravidelně vzdělávají v této problematice. Odbor sociálních služeb dále provádí i školení pro pracovníky v sociálních službách a vydává informační materiály;

- Vydání dvou publikací (OSS) - Průvodce pro seniory (nejen) po mapě sociálních služeb a Malý průvodce symptomy duševních obtíží pro seniory;
- Bezplatná právní poradna pro seniory a invalidní důchodce – zajišťuje Odbor sociálních služeb;
- Gerontologický den - přednáška na téma duševní onemocnění.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Na doporučení Odboru sociálních služeb otevřela Správa informačních technologií města Plzně nové konzultační středisko Virtuální Univerzity třetího věku.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Městská hromadná doprava je v Plzni z více než 90 % bezbariérová. Na podzim roku 2013 se připravila nová koncepce dopravy seniorů 70+ a držitelů průkazů ZTP, ZTP/TP (funkční od 1. 4. 2014);
- Odbor bezpečnosti a prevence kriminality MMP pořádá pro seniory řidiče odborné přednášky;

- V rámci aktivity Plzeňský kraj – bezpečný kraj v roce 2013 realizován preventivní program pro seniory (Informovaný senior II, který pokračuje i v roce 2014 - ve spolupráci s MP;
- Ve spolupráci s PČR, Městská policie Plzeň, NNO realizován projekt Prevence kriminality páchaná na seniorech – vytvořena informační brožura „Obezřetnost se vyplácí“ – ve spolupráci s organizací Člověk v tísni;
- Pracovní skupina prevence kriminality města Plzně – rovněž řešena problematika týkající se cílové skupiny seniorů;
- Ve spolupráci s PČR, Městská policie Plzeň byl realizován projekt Školení řidičů seniorů – besedy pro seniory ve spolupráci s PČR – vytvořena informační brožura „Senioři a doprava“;
- Podpora seniorů v rámci dotačních řízení, účastníky jsou např. Rada seniorů Plzeňského kraje a Svaz důchodců Plzeňského kraje. Dotace jsou poskytovány např. na rekondiční pobyty, rehabilitace, volné plavání, různé společenské a kulturní akce, na technické vybavení a na pořádání školení pro seniory;

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

Odbor sociálních služeb MMP každoročně vyhlašuje dotační řízení, v rámci kterého jsou podporovány aktivity seniorů - výstup na horu Vladař, aktivizační činnosti cvičení v organizaci TOTEM. Odbor sociálních služeb MMP sám organizuje celou řadu akcí podporujících fyzické aktivity seniorů:

1. pravidelné měsíční taneční večery
2. pochod pro rodiny s dětmi, kde jsou senioři vítáni se svými vnoučaty, součástí akce je vždy nácvik nordic walking. Dále z rozpočtu města jsou poskytovány dotace na sportovní aktivity seniorů.

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

V příspěvkových organizacích, které zřizuje Plzeňský kraj jako pobytová zařízení, je realizován systém individuálního plánování v oblasti informačních a komunikačních technologií pro seniory (ICT) a služeb asistovaného života pro seniory (AS), a to dle potřeb seniorů. Záměrem je, aby senioři informační a komunikační technologie využívali. Ve značné míře je podporována spolupráce se subjekty podílející se na rozvoji ICT a AS. Sem patří např. spolupráce s ČVUT Praha na asistivních technologiích či spolupráce na úseku zapůjčování AS. Jsou rovněž podporovány oblasti celoživotního vzdělávání v rámci projektu Universita 3V, pořádaného VŠZ v Praze, v jehož rámci se senioři s moderními technologiemi ICT seznamují.

## **9.4. Ústecký kraj**

Ústecký kraj má zájem na zvyšování života seniorů. V roce 2013 byl utvořen poradní orgán hejtmana Ústeckého kraje pro seniory a zdravotně postižené občany. Cílem je především zvýšení koordinace a pravidelná setkávání, kde dotčené orgány v rámci svých kompetencí řeší potřeby seniorů a zdravotně postižených občanů.

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb 2012 – 2013 byla zahrnuta oblast služeb pro seniory, zejména terénních. V současné době je schválen Střednědobý plán na období 2014 - 2017. V roce 2013 byl dokončen a zpřístupněn pro veřejnost Katalog sociálních služeb v Ústeckém kraji, a to v tištěné i elektronické verzi.

Každoročně jsou vyhlašovány dotační programy „Podpora sociálních služeb“ a aktivit zaměřených na podporu rodiny a „Podpora vybraných služeb zdravotní péče“, v rámci kterých je podporována i oblast péče o seniory.

#### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

- V roce 2013 – vznik poradního orgánu hejtmána ÚK pro seniory a zdravotně postižené občany za účelem zvýšení koordinace řešení potřeb seniorů a osob se ZP ve spolupráci zejména s Krajskou radou seniorů;
- Projekce filmu „Šmejdi“ v prostorách krajského úřadu (pro seniory) spojená s diskusí k problémům bezpečnosti seniorů – ve spolupráci s Krajskou radou seniorů a odborníky z psychologie;
- Preventivní akce pro seniory – Bezpečný internet – pořádaná Ústeckým krajem ve spolupráci s Krajskou radou seniorů.

#### **Kapitola: Celoživotní učení**

Krajská knihovna, příspěvková organizace kraje, za metodické a finanční podpory zřizovatele koordinuje plnění regionálních funkcí knihoven v kraji – 18 knihoven v kraji zajišťuje kurzy a semináře pro seniory.

#### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

- Projekt „Hravé čtení – Čteme s babičkou a dědečkem“ – probíhá již osm let na základní škole, jejímž zřizovatelem je Ústecký kraj

#### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Je zpracován strategický dokument „Plán dopravní obslužnosti Ústeckého kraje“ – dle kterého je organizována dopravní obslužnost území Ústeckého kraje veřejnou osobní dopravou, jakož i rozvíjen integrovaný tarifní systém. V rámci zadávacích řízení na zajištění dopravní obslužnosti Ústeckého kraje jsou plně zohledňovány potřeby seniorů, jsou požadovány pouze nízkopodlažní dopravní prostředky apod.

#### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- Systém dlouhodobé a paliativní péče o seniory je nastaven - jsou zpracovány dokumenty – „Analytický podklad pro přípravu koncepce poskytování zdravotních služeb v Ústeckém kraji“ a „Mapa projektových záměrů v oblasti zdravotnictví“.

### **9.5. Moravskoslezský kraj**

Moravskoslezský kraj (dále jen „MSK“) vnímá stárnutí populace jako významný jev, kterým je nutno se zabývat; náš kraj je jedním z regionů s výrazným podílem seniorů v populaci a je zřejmé, že tento podíl bude v souladu s celorepublikovými sociálně demografickými trendy stále výraznější. Na základě této skutečnosti je snahou na území kraje vytvářet podmínky pro řešení problematiky stárnutí a seniorů, která zasahuje do veškerých oblastí lidského konání. Mnohé z realizovaných aktivit zaměřených na seniory vychází z jednotlivých koncepcí a strategických materiálů kraje, jako je např.:

- Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením,

- Koncepce kvality sociálních služeb v Moravskoslezském kraji (včetně transformace pobytových sociálních služeb,
- Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na období 2012 – 2016,
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 – 2014.

V rámci těchto materiálů se jedná o řadu konkrétních opatření, jako např. budování dostupné sítě kvalitních sociálních služeb, vytváření podmínek pro zlepšení kvality života obyvatel kraje, kteří mají zdravotní postižení, či realizaci vzdělávacích aktivit v oblasti celoživotního učení. Každoročně jsou vyhlašovány dotační programy na podporu organizací, které svou činností zkvalitňují život seniorů a zdravotně postižených občanů.

### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

- V rámci vstupního vzdělávání jsou úředníci KÚ MSK proškoleni v problematice kontaktu s lidmi se zdravotním postižením;
- Vyhlášení dotačního programu na podporu zvýšení kvality sociálních, v rámci něž byl také vyhlášen dotační titul Podpora systematického vzdělávání a rozvoje týmů (pracovníků) poskytovatelů sociálních služeb, včetně dobrovolníků;
- Zpracování individuálního projektu Podpora vzdělávání a supervize u pracovníků v oblasti sociálních služeb a pracovníků v sociální oblasti zařazených do úřadů v Moravskoslezském kraji II, jehož aktivity budou realizovány v roce 2014.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Knihovny v Českém Těšíně (cca 80 seniorů proškolených v počítačové gramotnosti), Třinci (3 kurzy, 3 besedy), Frenštát pod Radhoštěm (1 kurz trénink paměti, 1 seminář arteterapie) a ve Frýdku-Místku (2 kurzy) pořádají školení trénování paměti i další neformální učení pro seniory;
- Vysoká škola báňská – TU Ostrava pořádá Univerzitu 3. Věku;
- Slezská univerzita v Opavě organizuje Univerzitu třetího věku v Opavě, Krnově a Karvině.

### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

- Školy obecně v rámci své činnosti zařazují do výuky příslušná témata podle obsahového zaměření svého školního vzdělávacího programu a mimo výuku některé školy realizují aktivity či projekty zaměřené na znevýhodněné a zranitelné skupiny seniorů pro své žáky a širokou veřejnost.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Koncem roku 2013 byl ukončen sledovaný rozvoj bezbariérové dopravy v MSK v rámci projektu „Moravskoslezským krajem veřejnou dopravou bez bariér“. Samotný proces zpřístupňování veřejné dopravy formou bezbariérových vozidel bude nadále pokračovat v naplňování programu „Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením na léta 2014 – 2020“ a v návaznosti na obnovu vozového parku. V praxi tak budou postupně doplňována a rozšiřována bezbariérová spojení mezi zdrojovými a cílovými místy;
- V dokumentu „Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje“ je rovněž odkaz na koncepční materiál týkající se veřejné bezbariérové dopravy;
- V rámci projektu Rozvoj kvality řízení a good governance na KÚ MSK realizovaného z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost bude

zpracována cílová skupina seniorů v souvislosti s poklesem demografické křivky a nárůstem seniorské populace do nové Strategie řízení cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji na léta 2015-2020 za účelem zlepšení potřeb této cílové skupiny v oblasti cestovního ruchu;

- Odbor vnitra a krajský živnostenský úřad KÚ MSK v rámci vzdělávání (Výzva č. 69) organizoval pro obce III. typu celkem šest školení, které se dotýkaly problematiky domácího násilí, tedy i násilí na osobách seniorského věku. Tato jednodenní školení probíhala od 1. 1. 2012 do 13. 3. 2014. Odbor VŽ dále pro MV zpracovává údaje o domácím násilí za MS kraj;
- Školení k problematice tzv. spotřebitelského ombudsmana (možnost nápomoci při výpovědi spotřebitelských smluv uzavřených na tzv. výletech – reakce na dokument „Šmejdi“), a to za spoluúčasti spotřebitelských organizací;
- Dotační Program na podporu neinvestičních aktivit z oblasti prevence kriminality, který MS kraj vyhlásil v roce 2013, obsahoval také dotační titul Podpora tematicky zaměřených vzdělávacích, přednáškových, informačních a osvětových aktivit. V rámci tohoto dotačního titulu byly podpořeny 2 organizace;
- V rámci kraje je zřízena Pracovní skupina prevence kriminality Moravskoslezského kraje, která se, mimo jiné, podílí na hodnocení žádostí o dotaci z dotačního programu MV Program prevence kriminality.

#### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- Slezská nemocnice v Opavě, příspěvková organizace, získala v roce 2013 certifikát kvality vydaný Spojenou akreditační komisí, o.p.s. ;
- Projekty: Rekonstrukce geriatrického oddělení v Nemocnici s poliklinikou v Havířově, Pořízení pomůcek pro ošetrovatelskou a rehabilitační péči, aktivizace seniorů – Projekt Počteníčko s babičkou, spolupráce se zdravotními pojišťovnami na programech pro seniory;
- Podpora rozvoje především terénních a ambulantních služeb je deklarována ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v MSK na léta 2010 – 2014, a to v kapitole Rozvoj sociálních služeb;
- Všechny příspěvkové organizace MSK poskytující pobytové sociální služby seniorům jsou zapojeny do komunitního plánování ve své obci a jsou schopny reagovat na potřebu pobytových odlehčovacích služeb pro seniory zjištěnou na úrovni obce.

## **9.6. Kraj Vysočina**

#### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

- Kraj Vysočina vytváří podmínky pro zajišťování informovanosti ať už odborné, či laické veřejnosti. Děje se tomu na základě pravidelných školení, seminářů, přednášek na dané téma. Jejich organizace spočívá ve spolupráci jednotlivých odborů Krajského úřadu Kraje Vysočina mnohdy společně s příspěvkovými a neziskovými organizacemi;
- Předcházení diskriminace a projevům nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání dochází na základě metodické pomoci příspěvkovým i neziskovým organizacím, pořádání veřejných (společenských, vzdělávacích) aktivit na podporu seniorů, podpory rodinné politiky, jež je založena na mezigeneračním soužití, podpory dobrovolnictví, rekvalifikačních kurzů zaměřených na péči o

starší osoby. V souvislosti se zvýšením ochrany práv starších osob a seniorů proběhla v Kraji Vysočina informační kampaň;

- Oblast ochrany lidské důstojnosti je v Kraji Vysočina kontrolována v rámci inspekci kvality poskytovaných sociálních služeb.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Podpora Kraje Vysočina je formou systémových dotací dobrovolnickým centrům poskytována od roku 2010. Dobrovolníci každoročně odpracují na Vysočině několik desítek tisíc hodin zdarma, ale na jejich zaškolení a koordinaci jejich práce jsou potřebné dotace z Kraje Vysočina. Nejčastěji jsou dobrovolnické aktivity směřovány k organizování skupinových činností v pečovatelských domech, domovech pro seniory, na pomoc aktivit zdravotně postižených ve stacionářích, kde zajišťují výlety nebo rozvoj pohybových schopností při cvičení a vybraných terapiích.
- V Kraji Vysočina se oblastí celoživotního vzdělávání zabývá Vysoká škola polytechnická Jihlava, která má akreditované kurzy Univerzity třetího věku. Od roku 2011 probíhá spolupráce Kraje Vysočina a VŠPJ v oblasti U3V, kdy byl studijní obor zřízen v Domově pro seniory Velké Meziříčí. Následně byla výuka rozšířena v rámci Domovů pro seniory v Havlíčkově Brodě a Pelhřimově. Primárně jsou kurzy otevřeny uživatelům domovů pro seniory, ale i pro širokou veřejnost. Další oblastí celoživotního vzdělávání je podpora vzdělávání zaměstnanců Krajského úřadu Kraje Vysočina, kteří absolvují rozmanité vzdělávací aktivity na základě svých vzdělávacích potřeb a jejich vyhodnocování.

### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

- Kraj Vysočina pravidelně informuje o aktivitách v rámci prorodinné a seniorské politiky, a to prostřednictvím tiskových zpráv, které jsou publikovány na internetových stránkách kraje. Mimoto jsou pravidelně aktualizovány facebookové profily Rodinných a Senior pasů Kraje Vysočina, které se těší velké oblibě ze strany veřejnosti;
- Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině je jedním z opatření Koncepce rodinné politiky Kraje Vysočina pro období 2012 – 2016. V souvislosti s Konceptí rodinné politiky Kraje Vysočiny bylo na odboru sociálních věcí Krajského úřadu Kraje Vysočina zřízeno Oddělení rodinné a seniorské politiky a rozvoje služeb. Vedle strategického dokumentu mají v rámci naplňování jednotlivých opatření prorodinné politiky nezastupitelnou roli projekty, jejichž realizaci se Kraj Vysočina věnuje. Důležitá je také podpora prorodinných aktivit měst a obcí z rozpočtu kraje, a to prostřednictvím Fondu Vysočiny. V souvislosti s posilováním mezigeneračních vztahů pořádá Kraj Vysočina tradiční akci Srdce na dlani, v rámci které se setkávají uživatelé domovů pro seniory, domovů pro osoby se zdravotním postižením a dalších skupin seniorů, dětí z různých stupňů škol a veřejnosti. Dále Kraj Vysočina připravil společné setkání seniorů z domovů pro seniory a dětí z dětských domovů za účelem navázání komunikace, vytvoření malého výrobku a dalších společných poznávacích aktivit;
- V sídle Kraje Vysočina v Jihlavě byl v uplynulém roce otevřen Senior point - informační a metodické centrum zaměřené na služby a pomoc seniorům. Aktivity centra jsou mimo jiné zaměřeny na problematiku aktivního stárnutí, poradenství, celoživotního vzdělávání a zdravého životního stylu. Kraj Vysočina poskytuje

dotace na provoz Senior pointů. Podpořen je provoz maximálně jednoho Senior pointu v každém z okresů Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Zástupci Krajské rady seniorů se pravidelně setkávají se členy Rady Kraje Vysočina. V rámci pravidelných setkání jsou probírány aktuálními problémy a návrhy řešení většiny z nich. Kraj Vysočina již šestým rokem finančně podporuje Krajskou radu seniorů. Každoročně je na podporu jejich aktivit, administrativu a cestovní náklady poukazována krajská dotace ve výši 50 tisíc korun. V letošním roce se jedná o jejím možném navýšení. V letošním roce bude také zpracována Koncepce seniorské politiky Kraje Vysočina;
- Na území Kraje Vysočina celkem působí více než 50 dopravních firem. Do základní dopravní obslužnosti je zařazeno 354 linek, což znamená 3 873 spojů. Ze 704 obcí má asi 83 % zajištěnou dopravní obslužnost jen autobusem, 16 % obcí autobusem i vlakem a pouze čtyři obce jen vlakem. Rozsah základní dopravní obslužnosti veřejnou linkovou osobní dopravou a veřejnou drážní osobní dopravou činí za rok 2012 19,6 mil. kilometrů;
- Kraj Vysočina každoročně poskytuje nemalé finanční prostředky na přestavbu zařízení sociální, zdravotní péče. Zastupitelům kraje byly představeny také výhody PPP projektů, které se týkají výstavby a provozu takovýchto zařízení;
- Tématu bezpečnosti a ochrany seniorů je věnována značná pozornost. V souvislosti s tímto tématem proběhla v Kraji Vysočina informační kampaň pro seniory a další veřejnost a byly vydány tyto publikace: Bezpečí a jistota pro seniory, Bezpečný region.

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

- Kraj Vysočina připravuje pravidelné akce pro seniory, které jsou zaměřeny na problematiku zdravého životního stylu. Kraj Vysočina se zapojuje do účasti na Národním týdnu trénování paměti a mozkový jogging, dále se téma zdravého životního stylu objevuje coby součást výuky U3V či jako několik témat přednášek, které se konají v rámci činnosti Senior pointu;
- Prostřednictvím grantového programu „Podporujeme prorodinnou a seniorskou politiku obcí“, který je vyhlášován v rámci Fondu Vysočiny, podporuje Kraj Vysočina aktivity měst a obcí zahrnující mimo jiné preventivní programy;
- Lidé v předseniorském a seniorském věku, kteří vlastní Senior pas, mohou využívat slev a výhod, které se vztahují na oblast zdravého životního stylu. Takto vybavené slevy a výhody jsou v celkové nabídce zastoupeny nejčastěji.

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- V Kraji Vysočina došlo k významnému nárůstu veřejných služeb, které jsou dostupné široké veřejnosti. Přitom je kladen velký důraz na individualizaci poskytovaných sociálních služeb v pobytových organizacích, ale i v ambulantních a terénních službách. Princip individuální péče je potom kontrolován mechanismem inspekce kvality sociálních služeb. V souvislosti s nabídkou těchto služeb je dbáno, aby informace o nich byly veřejnosti dostupné. Na základě toho jsou aktualizovány brožury o jednotlivých sociálních službách. V návaznosti na co nejjednodušší orientaci v nabídce sociálních služeb byl také upraven Sociální portál Kraje Vysočina.

- Geriatrická ambulantní péče je v nemocnicích zřizovaných Krajem Vysočina poskytována v Nemocnici Jihlava. Celkem je v Kraji Vysočina registrováno 6 poskytovatelů, kteří mohou poskytovat ambulantní péči v oboru geriatrie. Ambulance geriatrie v Nemocnici Jihlava, příspěvkové organizaci, je jedním z nich.
- V rámci nastavení systému péče o osoby s demencí vzniká centrum odborné péče. Otevřeno bude v domově důchodců ve Ždírci u Jihlavy. V nově vybudovaném areálu bude zprovozněno centrum péče o lidi s Alzheimerovou chorobou a jinými syndromy demence. V centru bude postaráno o lidi s Alzheimerovou chorobou, a to nejenom v podmínkách lůžkové péče, ale také podmínkách terénní a ambulantní péče. Péče tu bude věnována rovněž rodinám, které se o takto své nemocné členy starají. Počítat mohou s odborným poradenstvím a v neposlední řadě podporou a rehabilitací.
- Díky finanční podpoře Kraje Vysočina je zabezpečen provoz sociálních služeb a jejich dostupnost na celém území regionu. Kýženého pokrytí je dáno i na základě spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli sociálních služeb, která zajistí, aby služby byly dostupné po celém kraji. Většina poskytovatelů je zapojena do komunitního plánování měst a obcí, pravidelně se schází na pracovních schůzkách a dalších aktivitách. Vzájemně se informují a spolupracují na aktivitách pro shodné cílové skupiny.
- Příkladem této otevřenosti je Svátek seniorů, který každoročně pořádá Kraj Vysočina na 2 místech regionu. Na společenské akci, která se koná na náměstích vybraných měst, se scházejí nejen senioři žijící mimo pobytové sociální služby, ale také senioři žijící v sociálních službách. Poskytovatelé těchto služeb jsou o pořádání svátku s dostatečným předstihem informováni, k tomu jsou vybavovány speciální autobusové spoje. Stejně tak jsou senioři zváni na akce, které se konají pod hlavičkou Rodinných a Senior pasů Kraje Vysočina.

## 9.7. Zlínský kraj

### **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ZK**

- Zlínský kraj má zpracovaný v pořadí již čtvrtý dokument zaměřený na rozvoj sociálních služeb, aktuálně platný je Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012 – 2015 schválený Zastupitelstvem Zlínského kraje. Pravidelné vyhodnocování tohoto strategického dokumentu probíhá prostřednictvím ročních akčních plánů, jejichž cílem je transparentní proces rozvoje a plánování sociálních služeb na území Zlínského kraje se službami kvalitními, efektivními, potřebnými a dostupnými uživateli sociálních služeb. Při tvorbě výše uvedených strategických dokumentů je využíván také Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017.

### **Barvy života**

- Jedná se o každoroční kulturně společenskou akci Zlínského kraje pro seniory, kde se pravidelně setkávají uživatelé domovů pro seniory zřizovaných Zlínským krajem a prezentují se hudebním, tanečním, pohybovým či recitačním vystoupením.

### **Petanque – Morava Cup**

- Zlínský kraj ve spolupráci s příspěvkovou organizací Domov pro seniory Burešov pořádá každoročně pro uživatele domovů pro seniory krajské a celomoravské kolo soutěže ve hře petanque. Celomoravského turnaje se pravidelně účastní

týmy ze Zlínského, Jihomoravského, Moravskoslezského, Olomouckého kraje a kraje Vysočina.

#### **Senior Cup**

- Zlínský kraj připravuje v roce 2014 ve spolupráci s akciovou společností Lázně Luhačovice a s Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně pilotní ročník celokrajské soutěže ve hře petanque pro kluby seniorů z území celého kraje.

#### **Sociální fond Zlínského kraje**

- Sociální fond Zlínského kraje byl zřízen za účelem poskytování finanční podpory a financování aktivit v oblasti sociální, příp. zdravotní. Jedná se zejména o aktivity či projekty podporující seniory, osoby se zdravotním postižením, rodiny, oběti domácího násilí a trestných činů, dárcovství krve apod. V roce 2013 bylo podpořeno celkem 75 projektů v celkové výši 2.366.487,- Kč.

#### **Elektronický katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji**

- V letošním roce zrealizoval Zlínský kraj projekt, jehož výstupem je „Elektronický katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji“. Aktivity projektu byly zahájeny v návaznosti na systémové opatření č. 1.3.1 – Vytvoření informačního systému sociálních služeb ve ZK uvedené ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012 - 2014. Katalog je určen široké veřejnosti, zejména potencionálním uživatelům sociálních služeb, rodinným příslušníkům, osobám blízkým, ale také může být přínosem pro odborné pracovníky na obcích, kraji či pro poskytovatele sociálních služeb. Hlavním cílem katalogu je nabídnout uživateli nejvhodnější sociální službu nebo přehled sociálních služeb, které mu pomohou řešit konkrétní tíživou životní situaci či potřebu.

#### **Komise Rady Zlínského kraje pro seniory**

- Rada Zlínského kraje ustanovila Komisi Zlínského kraje pro seniory. Jedná se o iniciativní a poradní orgán rady kraje, jehož hlavním úkolem je předkládat náměty či stanoviska k problematice zaměřené na podporu různých aktivit seniorů na území kraje.

#### **Vzdělávací akce pro seniory**

- Dne 16. 10. 2013 se uskutečnila akce pro seniory zaměřená na fungování Zlínského kraje, která se soustředila na témata - pravomoci v systému veřejné správy, vztah mezi krajem a obcemi, organizační uspořádání krajského úřadu, kompetence Zlínského kraje v sociální oblasti a dále také na nekalé praktiky obchodníků a rizika spjatá s předváděcími prodejními akcemi.

## **9.8. Jihočeský kraj**

Jihočeský kraj podporuje ze svého rozpočtu aktivity zaměřené na cílovou skupinu seniorů v oblasti sociálních a na ně navazujících služeb:

- Grantový program Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Podpora je zaměřena zejména na dobrovolnickou činnost a svépomocné aktivity osob se zdravotním postižením a seniorů, které doplňují sociální služby dle uvedeného zákona;
- grantový program Podpora terénních sociálních služeb, příspěvkový program Podpora sociálních služeb – cílem programů je podpora aktivit, směřujících je zlepšení dostupnosti a zajištění kvality sociálních služeb, které umožní uživatelům sociálních služeb zůstat co nejdéle v jejich přirozeném prostředí;

- Ustanovení Krajské rady seniorů ČR Jihočeského kraje, sdružující seniory z několika organizací působících na území Jihočeského kraje, zastupitelstvem kraje schválen Radě seniorů ČR příspěvek ve výši 140 000 Kč.

## **9.9. Středočeský kraj**

Středočeský kraj podporuje aktivity zaměřené na cílovou skupinu seniorů. K hlavním aktivitám patří:

- realizace individuálního projektu CZ.1.04/3.1.00/05.00049: Zvyšování kvality sociálních služeb ve Středočeském kraji na podporu vzdělávání zaměstnanců v sociálních službách na všech úrovních - management i přímá péče;
- podpora neziskového sektoru, příspěvkových organizací poskytující sociální služby a jejich vlastní aktivity, spolupráce s VŠ, spolupráce s obcemi a ORP;
- Plán dopravní obslužnosti území Středočeského kraje;
- podpora projektů v Programech prevence kriminality;
- podpora obcí;
- spolupráce s Policií ČR;
- ustanovení pracovní skupiny: Senioři + Prevence kriminality;
- Pracovní skupina Senioři: Cíl 8: Rozšíření a zkvalitnění terénních a ambulantních sociálních služeb pro seniory, Opatření 8.1 Rozvoj a podpora terénních a ambulantních služeb (př. pečovatelské služby, tísňové péče).

## **9.10. Pardubický kraj**

Aktivity zaměřené na aktivní stárnutí podporuje Pardubický kraj formou grantů – finančních prostředků poskytnutých z rozpočtu Pardubického kraje v souladu se zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Cílem vyhlášených programů je podpora vybraných sociálních služeb nebo souboru činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění a dále působí jako prevence jejich sociálního vyloučení, a to včetně seniorů.

V rámci Programu podpory sociálních služeb poskytovaných v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (Program 1) jsou finanční prostředky poskytovány formou grantů na realizaci závazku veřejné služby a jsou podporovány aktivity sociálních služeb vymezených zákonem o sociálních službách.

V rámci programu podpory aktivit navazujících na služby poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (Program 2), jsou podporovány veškeré činnosti sociálního charakteru, které nejsou vymezeny taxativně zákonem o sociálních službách jako např. dobrovolnictví, prevence kriminální činnosti, podpora multikulturních aktivit, podpora pečujících osob, aj.

V rámci Programu podpory prarodinných aktivit (Program 3) jsou mimo jiné podporovány aktivitami v oblasti seniorů mezigenerační setkávání, vzdělávací programy s cílem integrace, pokud nejsou postaveny na komerčním základu a jsou spolufinancovány z veřejných zdrojů.

V roce 2013 bylo v Pardubickém kraji vynaloženo na aktivity spojené s pozitivním stárnutím formou čerpání z grantů výše uvedených programů přes 10 miliónů Kč.

### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

Zneužívání starších osob a kriminalitě páchané na seniorech se věnují zejména preventisté městských policí v jednotlivých obcích kraje. Aktivitu vyvíjí také Policie ČR. Preventivní aktivity se týkají zejm. přednášek a seminářů, distribuce informačních letáků či samolepek. V roce 2013 se uskutečnil projekt z Programu prevence kriminality 2013, zaměřený na prevenci výskytu násilí v rodinách, zejména na prevenci domácího násilí páchaného v raných a pozdějších etapách života, tzn. na prevenci domácího násilí páchaného na seniorech.

V Pardubickém kraji funguje sociální služba – tísňová péče, poskytovatele Centra sociální péče a pomoci Chrudim. Dále v kraji působí organizace Život 90 a další služby podobného charakteru. Tísňovou službu v Pardubicích zajišťuje městská policie Pardubice prostřednictvím projektu Signál v tísni, Působí zde i Intervenční centrum a Bílý kruh bezpečí – organizace věnující se problematice domácího násilí a obětím trestných činů. Pro Pardubický kraj pracuje krajská manažerka prevence kriminality, se kterou je možné konzultovat další projekty.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

V Pardubickém kraji fungují 4 university třetího věku – v Pardubicích, Poličce, ve Svitavách a v Moravské Třebové.

Jednotlivé aktivity zaměřené na oblasti neformálního učení seniorů nabízejí i městské a obecní knihovny. Příkladem dobré praxe je např. Knihovna v Litomyšli, která se zaměřuje na mezigenerační aktivity a vzdělávací programy s problematikou zaměřenou na seniory.

### **Kapitola: Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů ve vazbě na systém důchodového pojištění**

Dlouhodobě je podporován vznik sociálních firem a sociálního podnikání. Informace o možnostech uplatnění mohou senioři čerpat prostřednictvím neziskových organizací, seniorcenter a klubů seniorů. Vlastní projekt směřující k e zvýšení informovanosti seniorů o možnostech pracovního uplatnění v tuto chvíli kraj nerealizuje. Krajské pobočky úřadů práce realizují projekty z prostředků ESF – OP LZZ.

### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační solidarita**

Podpora aktivit prostřednictvím Koalice nevládek Pardubicka, o. s. (KONEP). Burza filantropie – transparentní a inovativní nástroj k podpoře projektů neziskových organizací, nabízí setkání se zástupci neziskového a podnikatelského sektoru a zástupců veřejné správy. V roce 2013 bylo podpořeno 32 projektů neziskových organizací, např. projekt CEMY Vamberk „Dědečkova dílna“, projekt rodinného centra Kašpárek „Místo pro všechny generace“, dále projekty mateřských center, dobrovolnických center.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

Senioři se zapojují do aktuálních otázek zejména prostřednictvím Klubů seniorů (28 klubů seniorů), komisí (např. Rada seniorů v Pardubicích), seniorcenter či komunitních plánování v jednotlivých obcích. Kraj zapojení seniorů a jejich potřeby reflektuje při tvorbě vlastních strategických dokumentů – Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb 2012 -2015, Akčního plánu rozvoje sociálních služeb 2012 – 2015 a Krajského plánu vyrovnavání osob se zdravotním postižením na období 2012 – 2015. Příkladem dobré praxe je sociální doprava provozovaná v kraji od roku 2006 Českým červeným křížem pod názvem Senior doprava.

V rámci grantového programu 2 kraj finančně podporuje projekty zaměřené na mapování bariérovosti dopravních tras a budov a projekty specializované dopravy pro osoby s omezenou schopností pohybu. V roce 2013 byl v rámci Burzy filantropie podpořen projekt České abilympijské asociace „Pryč s bariérami na Litomyšlsku“.

#### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

Podpora aktivit zájmových sdružení seniorů v rámci grantových programů. Města Chrudim, Hlinsko a Moravská Třebová jsou v Pardubickém kraji členy Národní sítě Zdravých měst ČR.

V rámci Burzy filantropie byl podpořen projekt „Mobilní sestřička – dostupná pomoc na všechny strany“ farní charity Litomyšl s cílem nákupu nového vozu pro charitní ošetrovatelskou službu dostupnou pro terénní zdravotní služby farní charity pro občany z Litomyšle a dalších 36 obcí, s podporou rodin, které pečují o své blízké v domácím prostředí.

#### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory**

Prioritou kraje je zajištění péče formou sdílené péče, která umožňuje setrvat v jejich přirozeném prostředí. Prioritně jsou podporovány poskytované pečovatelské služby pro seniory žijící ve svých domácnostech či domovech s pečovatelskou službou, příp. v domech či bytech zvláštního určení, dále pak služby ambulantní, pobytové, včetně odlehčovací služby. Na území kraje působí řada prodejen a půjčoven kompenzačních pomůcek. V Pardubickém kraji je zřízen Hospic Chrudim a rovněž je zajišťována terénní hospicová péče. V roce 2013 bylo z rozpočtu kraje podpořeno více jak 30 sociálních služeb pro seniory celkovou částkou přesahující 9 miliónů Kč.

### **9.11. Karlovarský kraj**

Karlovarský kraj si stanovil jako jednu z hlavních zásad rozvoje sociálních služeb v kraji pro období let 2007 – 2017 (v dokumentu schváleném Zastupitelstvem Karlovarského kraje v červenci 2006), podporovat zejména rozvoj takových služeb, které umožní setrvání osob v jejich přirozeném prostředí (domácnosti, rodině, komunitě) a s využitím systému inspekcí kvality sociálních služeb zajišťovat zvyšování kvality sociálních služeb. Tyto základní zásady se promítly i do principů Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na období 2014 – 2017, který byl schválen Zastupitelstvem Karlovarského kraje v prosinci 2013, ve kterém jsou **senioři zařazeni jako jedna z prioritních oblastí**, kterým chce Karlovarský kraj věnovat pozornost. Cílem je podpořit udržení nezávislosti seniorů a důstojného prožití této fáze jejich života a současně zajistit pomoc rodinám, které pečují o nesoběstačné seniory. V současné době je v Karlovarském kraji kladen důraz především na rozšíření nabídky terénních služeb sociální péče a na zajištění návaznosti a provázanosti terénních a pobytových služeb. Zároveň je zde snaha dosáhnout dostatečné provázanosti sociálních služeb se zdravotními službami tak, aby bylo možno seniorům nabídnout širokou škálu služeb, která bude obsahovat i geriatrickou péči, včetně péče paliativní. Karlovarský kraj klade důraz rovněž na zajištění a ochranu lidských práv seniorů a starších osob, které patří k nejvíce zranitelným skupinám v naší společnosti.

#### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv seniorů a starších osob**

- rozsáhlé vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách (pobytových i ambulantních a terénních) a dalších odborníků v rámci několika individuálních

projektů realizovaných Karlovarským krajem, které se zaměřovaly mimo jiné i na tuto problematiku

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Dotační program Karlovarského kraje určený především na podporu aktivit v oblasti začleňování seniorů do společnosti podpora získávání a rozvoje vědomostí, schopností a praktických dovedností v souvislosti s celoživotním učením, na tento program je každoročně vyčleněno 200 000,- Kč. Žadateli o dotaci mohou být zájmová občanská sdružení seniorů, maximální výše požadavku je 50 000,- Kč. Projekty byly zaměřeny na začleňování seniorů do společnosti - kulturní, společenská a ozdravná činnost seniorů, zájezdová činnost, mezigenerační problematika- výlety s vnoučaty, turistika, poznávací zájezdy.
- Seminář k tématice finanční gramotnosti seniorů, dne 25. 10. 2013 pod záštitou náměstka hejtmána Karlovarského kraje pro zdravotnictví, sociální věci a neziskové organizace, Bc. Miloslava Čermáka. Seminář byl připraven ve spolupráci s Asociací občanských poraden a Českou asociací pečovatelské služby. Na semináři zazněly příspěvky na téma finanční gramotnost a program prevence předlužení, nejčastější příčiny předlužování, problematika exekucí a insolvence, možnosti oddlužení nebo také problematika předváděcích akcí a podomního prodeje nebo úskalí spotřebitelských úvěrů. V rámci semináře bylo poskytnuto zájemcům také odborné sociální poradenství. Výše uvedených aktivit se účastnili senioři z celého Karlovarského kraje.

## **9.12. Magistrát města Brna**

- V průběhu roku 2013 připravil a vydal Odbor sociální péče Magistrátu města Brna ve spolupráci s desítkami zainteresovaných organizací i jednotlivců již 3. komunitní plán sociálních služeb pro období 2013-2015 a nově také prováděcí dokument k němu – Akční plán pro rok 2013. Oba dokumenty byly schváleny Zastupitelstvem města Brna v květnu 2013. Jednou z nejpočetnějších cílových skupin, na něž se komunitní plán zaměřuje, jsou již tradičně senioři;
- Dalším významným opatřením je postupná realizace projektu „Zavedení služby tísňové péče pro seniory a zdravotně postižené v Brně“ financovaného z fondů EU. Důležitým opatřením je také rozvoj sociálně aktivizačních programů pro seniory a rozšíření center denních služeb. Významnou prioritou zůstává i nadále zajištění dostatečné nabídky pobytových služeb pro seniory v domovech se zvláštním režimem pro osoby s demencí a Alzheimerovou chorobou;
- Velmi důležité je zvyšování informovanosti seniorů o sociálních službách. Odbor sociální péče MMB vydává a aktualizuje brožury s přehledy zařízení sociální péče pro seniory, letáky s nabídkou pečovatelských služeb a další brožury informující o možnostech poradenství pro zdravotně postižené osoby i seniory. V rámci procesu plánování sociálních služeb je pravidelně aktualizován Adresář organizací působících v sociální oblasti v městě Brně, který je k dispozici jak v tištěné podobě, tak na webových stránkách;
- Současně v budově Magistrátu města Brna funguje Socio-info centrum - poradenské místo, kam se mohou občané obrátit v obtížných životních situacích. Sociální pracovníce zde pomáhají při podání žádostí o různé dávky, zprostředkují či zajišťují kontakt s dalšími organizacemi atp. Velkou část klientů infocentra tvoří právě senioři, přičemž dotazy se týkají zejména oblasti poskytování sociálních

dávek a důchodového zabezpečení. V rámci centra je poskytováno i telefonické a internetové poradenství, funguje rovněž komplexní informační portál o sociální péči v městě Brně [www.socialnipece.brno.cz](http://www.socialnipece.brno.cz), jehož součástí je databáze všech organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně a široká škála informací týkajících se všech cílových skupin, tedy i seniorů.

### **Kapitola: Celoživotní učení**

- Knihovna Jiřího Mahena v Brně, příspěvková organizace, pořádá tréninky paměti a lekce počítačových kurzů (kurz počítačové gramotnosti pro začátečníky, kurz úprav digitálních fotografií a Facebook...). Ke všem kurzům senioři získají vytištěné výukové materiály, které slouží jako učebnice i příručka.
- Sedm brněnských kulturních institucí - Dům umění města Brna, Filharmonie Brno, Hvězdárna a planetárium Brno, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Muzeum města Brna a Turistické informační centrum města Brna - realizuje od roku 2013 Kulturní akademii třetího věku. Kulturní akademie třetího věku je určena všem milovníkům historie a brněnské kultury vůbec ve věku 55+ bez zvláštních nároků na vzdělání. Účastníci poznají hned sedm kulturních organizací v Brně, podívají se do jejich zákulisí, vyslechnou zajímavé přednášky, obdrží další studijní materiály, na závěr absolventský diplom. Stejně tak od každé organizace dostanou pěkný dárek.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- Dopravní podnik města Brna každoročně zvyšuje podíl vozidel MHD s bezbariérovým nástupem do vozidla (nízkopodlažní vozy) a taktéž pravidelně upravuje nástupiště MHD pro usnadnění nástupu osobám s omezenou schopností pohybu. V roce 2013 bylo již 43% vozidel MHD nízkopodlažních a z celkového počtu cca 300 zastávek MHD bylo 201 zastávek upraveno pro bezbariérový nástup. Tramvajová linka číslo 8 je obsluhována výhradně nízkopodlažními vozidly. Součástí systému jsou také dvě speciální bezbariérové autobusové linky 81 a 82 (nízkopodlažní autobusy s asistenty);
- Senioři nad 70 let mají v Brně cestování městskou hromadnou dopravou zdarma. Dopravní podnik města Brna také nabízí službu DP Asistent, kterou mohou využít osoby starší 75 let – doprovod při cestování.
- 
- Městská policie Brno, zastoupená Odborem prevence, v roce 2013 opět pořádala velice úspěšnou „SENIOR AKADEMII“. Na projektu dále spolupracují Kancelář veřejného ochránce práv, Vyšší policejní škola MV ČR, KŘ Policie ČR JmK, Zdravotnická záchranná služba JmK, Hasičský záchranný sbor JmK, Probační a mediační služba ČR, Krajský soud v Brně, Česká národní banka – Brno, Brněnské komunikace a.s., Technické sítě Brno a.s., BESIP, Sdružení obrany spotřebitele o. s., Donasy s.r.o., Bílý kruh bezpečí o. s., Celní správa ČR, Městské ředitelství Policie ČR Brno, Český telekomunikační úřad, Česká obchodní inspekce, Dopravní podnik města Brna, Exekutorský úřad Brno město, Ekologický institut „Veronica“ a o. s. Asociace – Sdružení obrany spotřebitele. Jedná se o speciální studijní program ve formátu celoživotního vzdělávání určený seniorům. Předměty studia jsou orientovány na témata kriminálních, pořádkových, dopravních nebo požárních rizik, která seniory v současné společnosti ohrožují. Studium se ale také orientuje na další témata, jakými jsou např. ochrana spotřebitele, pacienta a nájemníka. Dále studium seznamuje posluchače s jejich právy v penzích a léčebnách. Studenti jsou vzděláváni v oblasti psychologie

vztahů, psychologie obětí a trénování paměti a v mnoha dalších souvisejících oborech;

- studium zahrnuje i volitelné kurzy praktického nácviku první pomoci, sebeobrany a počítačové gramotnosti. Při poznávacích exkurzích se studenti seznamují s úkoly a fungováním operačních středisek Integrovaného záchranného systému a přípravou a výcvikem strážníků městské policie a hasičů HZS Jmk.;
- Na intenzivní studijní program navazují „Absolventské studijní programy“, mezi které patří „Letní branně vzdělávací seminář pro absolventy“, „Diskusní klubové večery pro absolventy“, členství v „Klubové knihovně bezpečí“ a možnost odebírat „Absolventský zpravodaj“. Kromě intenzivních a absolventských studijních programů nabízí SENIOR AKADEMIE i „Volné osvětové programy“, které jsou určené pro neziskové organizace, občanská, zájmová a profesní sdružení, dále pro kluby seniorů, domovy pro seniory a domovní samosprávy atd.;
- Základní program je tematicky orientován do oblasti prevence, tedy „jak se nestát obětí“, a pokročilý program připravuje seniory na spolupráci s orgány a institucemi státní správy a samosprávy v úlohách svědků, oznamovatelů a poškozených. Absolventi programů pak oslovují méně aktivní seniory a své znalosti a dovednosti jim předávají. Aktivní senioři spolupracují s Městskou policií Brno na šíření osvěty v oblasti prevence kriminality ve svém přirozeném rodinném a společenském prostředí;
- V rámci Programů prevence kriminality jsou však realizovány i další projekty se specifickým zaměřením na seniory, na zvýšení jejich jistoty a pocitu bezpečí. Jedná se o projekt Městské policie Brno Senior linka - jejím cílem je zvýšení pocitu bezpečí nejen seniorů, ale i široké veřejnosti formou informačního servisu o tzv. "neobjednaných službách" (odpočty plynoměrů, elektroměrů, vodoměrů apod.);
- Dále Krajské ředitelství Policie Jihomoravského kraje – preventivně-informační oddělení uspořádalo na podzim 2013 v Českém rozhlasu Brno 14denní seriál vstupů a přednášek o všech druzích nekalých praktik na seniorech;
- Krajské ředitelství Policie Jihomoravského kraje – preventivně-informační oddělení také v roce 2013 pořádalo ve spolupráci s Kluby seniorů pravidelné přednášky o tom, jak se nestát obětí trestného činu;
- Odbor zdraví MMB zajišťuje činnost Interdisciplinárního týmu města Brna pro oblast domácího násilí tzn. koordinaci, svolávání diskusních fór pro subjekty pomáhající ohroženým osobám za účelem přenosu zkušeností a poznatků z práce s cílovou skupinou a interdisciplinárního řešení případů domácího násilí – kasuistik;
- Odbor zdraví MMB také spravuje webové stránky [www.idtbrno.cz](http://www.idtbrno.cz) a zajišťuje provoz a správu informačního kiosku s elektronickou mapou pomoci a nabízených služeb v oblasti problematiky domácího násilí s mutacemi ČJ, AJ a RJ;
- V roce 2013 byl vytvořen televizní, rozhlasový a webový spot upozorňující na formy domácího násilí včetně násilí na seniorech. Tato kampaň proběhla v regionálních rozhlasových stanicích, celostátní kabelové TV, v pořadech ČT a v rámci celorepublikové sítě „Školního informačního kanálu“;
- V tomto roce také proběhla rozsáhlá mediální kampaň prostřednictvím brněnského periodika Brněnský Metropolitan, city-light vitrín, LCD monitorů ve vozech MHD Brno, v čekárnách brněnských zdravotnických zařízení a byly vytištěny a distribuovány informační letáky s problematikou domácího násilí pro širokou laickou veřejnost včetně dětí a mládeže;

- V listopadu 2013 byla upořádána výstava fotografických a výtvarných děl na téma domácí násilí v Urban centru Brno. V rámci této výstavy proběhly také přednášky na téma domácí násilí a byly promítány vytvořené spoty.

### **Kapitola: Zdravé stárnutí**

- Kancelář Brno – Zdravé město uspořádala tematicky orientované kampaně pro veřejnost Brněnské dny pro zdraví a Brněnské dny bez úrazů, které zahrnovaly i programy určené pro seniory. Seniorská veřejnost tak byla informována o důležitých tématech z oblasti zdraví a zdravého životního stylu. V rámci kampaně Brněnské dny bez úrazů byla v roce 2013 věnována pozornost tématu pohyb jako prevence pádu seniorů.
- Kancelář Brno-Zdravé město také pokračovala v práci s brožurou Prevence úrazů v seniorském věku, jejímž smyslem je upozorňovat seniory na rizika, která jim hrozí v běžném životě doma, v dopravě apod. a poradit, jak těmto ohrožením účinně předcházet. Pro lepší názornost je publikace doplněna řadou ilustrací.

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- Současné vývojové tendence v sociální oblasti směřují k transformaci pobytových sociálních služeb v jiné typy služeb, k tzv. deinstitucionalizaci služeb. Vedle rezidenčních služeb jsou proto podporovány zejména služby, které seniorům umožňují setrvat v pro ně přirozeném prostředí, a návaznost služeb tak, aby mohl senior nalézt více druhů služeb na jednom místě. V Brně existuje relativně široká a pestrá síť sociálních služeb pro seniory. K 31. 12. 2013 zde bylo jedenáct domovů pro seniory, jež jsou příspěvkovými organizacemi města s vlastní právní subjektivitou. Pět z těchto domovů je také zaregistrováno jako poskytovatel sociální služby „domov se zvláštním režimem“ určené osobám s demencí a Alzheimerovou chorobou a čtyři mají zaregistrováno poskytování služby „centrum denních služeb“. Variantou rezidenční služby pro seniory jsou domy s pečovatelskou službou. Jedná se o obecní domy s tzv. byty zvláštního určení a bezbariérovými byty. Seznamy žadatelů vede Bytový odbor Magistrátu města Brna, který čtvrtletně sestavuje pořadník. Podmínkou pronájmu bytu v domě s pečovatelskou službou (DPS) je to, že zdravotní stav žadatele umožňuje samostatné bydlení, žadatel je poživitelem starobního nebo invalidního důchodu a nevlastní žádný jiný byt či rodinný dům. Obyvatelé DPS mohou využívat služeb středisek pečovatelské služby při úřadech městských částí. V současnosti je v Brně 48 domů s pečovatelskou službou s celkem 894 bytovými jednotkami, přičemž 536 bytů je bezbariérových v těchto DPS a dalších domech zvláštního určení i ostatních obecních domech;
- Terénní služby poskytuje v Brně šest středisek městské pečovatelské služby při městských částech, která v roce 2013 poskytla své služby více než sedmi tisícům klientů. Při těchto střediscích funguje také pět center denních služeb a pět středisek provozuje také odlehčovací služby pro seniory. Rezidenční služby pro seniory i pečovatelskou službu nabízí rovněž řada nestátních neziskových organizací, jimž město ze svého rozpočtu pravidelně přispívá na činnost. Nestátní neziskové organizace provozují také odlehčovací služby a denní stacionáře. Odlehčovací služby představují významnou podporu rodin a rodinných příslušníků pečujících o své příbuzné-seniory. Problematikou domácí péče a podporou pečovatelských se také zabývá např. občanské sdružení Moravskoslezský kruh, které

pro pečující laiky připravuje kurzy a setkání, vydává příručky a informační materiály.

### 9.13. Magistrát města Ostravy

#### **Kapitola: Zajištění a ochrana lidských práv starších osob**

**Kurzy pro veřejnost** – celkem 9 kurzů, 234 seniorů; témata kurzů - Městská policie občanům - nové téma, jehož obsahem byla prezentace struktury a činnosti Městské policie Ostrava se zaměřením na prevenci kriminality seniorů, včetně předávání informačních materiálů. Také další témata – „Zabezpečení domů a bytů“, „Kdo je připraven, není okraden“, „Zásady první pomoci“, „Krok za krokem při dopravní nehodě“, „Co se děje za zdí? Pomoc obětem domácího násilí“, „(Ne)bezpečný internet – sociální sítě, seznamování, chatování“, „Žiji na ulici – bezdomovectví a jeho prevence“, „Vaše děti, naše budoucnost – sebepoškozování“ – byly hodnoceny ze strany seniorů jako velmi přínosné. Informovanost o termínech a tématech kurzů je zajištěna prostřednictvím regionálního tisku, internetových stránek [www.mpostrava.cz](http://www.mpostrava.cz) a v 18 informačních tabulích na území města;

**Osvětová přednáška na kongresu Gerontologické dny Ostrava** – účast široké seniorské veřejnosti (17. 10. 2013); téma – „Podvodná jednání“ a prezentace a bezplatné poskytnutí bezpečnostních ochranných prvků;

**Vzdělávací programy pro seniory – studující Univerzitu 3. věku** na VŠB TU Ostrava – 2 vzdělávací bloky (účast 70 seniorů); témata – „Podvodníci mezi námi“ a „Chování člověka v mimořádných situacích“ – cílem bylo upozornit a seznámit seniory s nekalými praktikami podomních a pouličních prodejců a jak mají postupovat v případě, že se stanou účastníky mimořádných událostí;

Realizace projektu SMO – Městské Policie Ostrava s názvem „**Stop kriminalitě na seniorech**“ – projekt má 2 úrovně – v rámci vzdělávací části byla realizována přednáška na téma „Senior a formy pomoci“; v rámci interaktivní části se senioři zúčastnili exkurze na pracoviště Městské Policie Ostrava a mohli si formou prožitkového pobytu prakticky vyzkoušet, jak se bránit podvodnému jednání;

Témata přednášek – „Bezpečí seniorů doma“, „Bezpečné nakupování a cestování“ (výběr z bankomatu, prevence krádeží), „Domácí násilí na seniorech“ (týrání ze strany rodinných příslušníků, ošetřujícího personálu, kontakty na intervenční centra), „Finanční džungle“ (nevýhodné uzavírání smluv, nečekané výhry, bezpečné nakládání s penězi).

#### **Kapitola: Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce**

- Statutární město Ostrava (dále jen „SMO“) vyhlásilo 2. ročník literární soutěže pro žáky ZŠ s názvem „Mezigenerační dialog 2013“, kterého se zúčastnilo 7 škol a 31 žáků 2. stupně ZŠ. K setkání obou generací přispívá společné vyhlašování vítězů na slavnostním setkání u příležitosti ankety Senior roku;
- Anketa Senior roku 2013 – vyhlašuje SMO od roku 2007, cílem je zviditelnit přínos starší generace a upozornit na osoby, které ve svém oboru dosáhli zajímavých úspěchů v oblasti společenského, kulturního či sportovního života či jsou něčím výjimečné pro své nejbližší;

- **Setkání vojenských veteránů a účastníků bojů o osvobození Ostravy** – SMO podporuje organizačně a finančně několikadenní setkání ve spolupráci s Krajským vojenským velitelstvím Ostrava;
- **Vybudování památníku parašutistům ve Skotsku** – ve spolupráci s honorárním konzulem ČR ve Skotsku se SMO podílelo na vybudování památníku našim parašutistům, kteří byli ve Skotsku cvičeni k výsadku na území protektorátu;
- **Finanční podpora svazu a klubů účastníků bojů za svobodu** – SMO přispívá každoročně od roku 2008 na provoz těchto organizací - Městské organizace Českého svazu bojovníků za svobodu, Jednoty československé obce legionářské a aktivity Vojenského sdružení rehabilitovaných a setkání účastníků bojů za Slovenské národní povstání a činnost místní organizace Konfederace politických vězňů;
- **Komentované přednášky** a společná setkání v Archivu města Ostravy a Ostravském muzeu;
- **Finanční podpora projektů zaměřených na rozvoj dobrovolnictví** – konkrétně v rámci dotačního řízení SMO pro oblast sociální péče byly na rok 2013 podpořeny tyto dobrovolnické projekty – „Dobrovolnictví u seniorů v domácnostech“ (DC ADRA), „Dobrovolnictví u seniorů v sociálních a zdravotních zařízeních na území města Ostravy“ (DC ADRA), a to v celkovém objemu 250 tisíc Kč. Do obou projektů jsou aktivně zapojeni dobrovolníci – senioři (30 ve věku od 61 let);
- **Anketa „Dobrovolník roku“** – SMO vyhlašuje anketu, a to u příležitosti Mezinárodního dne dobrovolníku; v roce 2013 se konal její 3. ročník, součástí je také kategorie – „dobrovolník roku – senior“. Cílem je zviditelnění významu dobrovolnictví a přínos seniorů pro společnost. V roce 2013 tento titul získala paní Ilona Matyášová z dobrovolnického hnutí Charita Ostrava.

### **Kapitola: Kvalitní prostředí pro život seniorů**

- **Osobní schůzky s představiteli vedení města** - zástupci seniorských organizací pravidelně diskutují na osobních schůzkách s primátorem města a jeho náměstkou a vedoucí odboru kanceláře primátora o aktuálních problémech, na které senioři v běžném životě narážejí (bydlení, doprava, kultura, sociální a veřejné služby); předkládají jim náměty na zlepšení situace a sami se snaží přispět k řešení diskutovaných problémů a zavedení nových návrhů do života.
- **Vznik ODEKU MY50+, o. s. - ostravského debatního klubu** (předseda sociolog PhDr. Juraj Hon) – nový člen Koordinačního centra seniorů Ostrava; cílem sdružení je organizace debat pro převážně seniorskou veřejnost s odborníky či představiteli města nad společenskými, kulturními či zdravotními tématy ([http://my50plus.cz/?page\\_id=428](http://my50plus.cz/?page_id=428)).
- **Spolupráce s Koordinačním centrem seniorů Ostrava** a zástupci seniorských organizací, včetně jejich aktivní ho zapojení do procesu komunitního plánování sociálních služeb a souvisejících aktivit na území města. Hlavními aktéry jsou tyto organizace – Krajská rada MSK Rada seniorů ČR, o. s., Svaz důchodců ČR, o. s. – městská organizace Ostrava-Poruba, Společnost Senior, o. s. a Ostravský debatní klub 50+;
- **Finanční podpora volnočasových aktivit pro seniory** – na území města Ostravy v roce 2013 působilo 36 klubů pro seniory v rámci 23 městských obvodů (rozpočet nákladů na činnost činil 854 tisíc Kč, nabízených aktivit se zúčastnilo cca 1 500 seniorů).

- **Zvyšování informovanosti o sociálních službách a nabídce volnočasových aktivit** – v rámci dotačního řízení města podpora vydávání časopisu Seniortip a provozování webových stránek [www.seniortip](http://www.seniortip), a to ve spolupráci s neziskovou organizací Společnost Senior, o. s.
- **Zlevněná přeprava pro seniory a jízdné pro občany nad 70 let zdarma** – slevu na jízdném v městské hromadné dopravě mají příjemci starobních a invalidních důchodů s invaliditou 3. stupně a příjemci vdovských a vdoveckých důchodů po dovršení 60 let věku; občané starší 70 let mohou na platný osobní doklad (OP) cestovat na území města Ostravy (zóny 1-4) bezplatně a pro častější cestování ostatních zónách ODIS (ostravský dopravní integrovaný systém) si mohou zakoupit finančně zvýhodněný SENIOR PAS;
- **Nasazování nízkopodlažních vozidel** – pro usnadnění cestování seniorů a lidí se sníženou soběstačností jsou na linky MHD pořizovány nízkopodlažní vozidla – v roce 2013 bylo ve vozovém parku DPO, a.s. celkem 649 vozidel – z toho 315 nízkopodlažních (navýšení o 11 vozidel více proti roku 2012);
- **Bezbariérové řešení zastávek MHD** – výstavba nových a rekonstrukce stávajících zastávek MHD je prováděna v souladu s vyhláškou č.389/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb;
- **Koridory pro nové cyklistické trasy** – útvar hlavního architekta (ÚHA) zpracovává nový územní plán, V tomto plánu jsou vymezeny koridory pro nové cyklistické trasy tak, aby vytvořily propojenou celistvou síť a po městě bylo možné se pohybovat jen na kole;
- **Bytová politika SMO** – na úrovni města a jeho jednotlivých městských obvodů (23) byla zpracována 2. část koncepce bydlení SMO (v 09/2012) s úpravami v roce 2013; tato koncepce se rovněž zabývá bytovou problematikou seniorů s nutností vzniku sociálního bydlení. Předpokládá se vyčlenění až 4 400 nízkonákladových bytů se sníženým nájemným (40 -50 Kč/m<sup>2</sup>), a to z objemu 11 338 bytů, které by měly být zachovány ve vlastnictví města. Dosud orgány města neschváleno;
- **Klidové odpočinkové zóny** – v rámci okolních venkovních úprav bytových domů na sídlištích města (regenerace panelových sídlišť) se vytvářejí klidové odpočinkové zóny s lavičkami a také instalace prvků mobiliáře pro procvičení fyzické kondice seniorů;
- **Projekt „Bezpečnější Ostrava“** – pořádají se informační kampaně zaměřené na zvýšení ochrany občanů před trestnou činností, v rámci projektu „Stop kriminalitě na seniorech“ a „Místo činu? Domov!!!“ – se cíleně věnují seniorům (tisk osvětového materiálu, natočení filmu a spotu, konání seminářů v obvodech města, Infotramvaj), zapojení 35 specialistů;
- **Realizace projektu „Senior linka“ a „Řetízek bezpečí“** – v roce 2013 bylo ze strany MPO nainstalováno 47 ks zařízení Senior linky (celkem jich je již v provozu 194) a 205 ks řetízků (celkem již 2005 bytů seniorů). MPO spolupracuje se sociálními odbory jednotlivých úřadů městských obvodů; pro zvýšení bezpečí starších občanů se osvědčuje také model tzv. strážníků – okrskářů a jejich místní znalost;
- **Forenzní značení jízdních kol syntetickou DNA** – prostřednictvím tohoto projektu dochází ze strany MPO ke značení jízdních kol seniorů, kteří tráví aktivně svůj volný čas. Forenzní značení je bezpečnostním prvkem k eliminaci krádeží majetku občanů-seniorů, kteří jsou častým terčem útoků pachatelů přestupkové a trestné činnosti

- **Informační kampaň o bezpečnosti silničního provozu** – aktiv BESIP při odboru dopravy magistrátu města podporoval setkání městských obvodů a Policie ČR se staršími spoluobčany, která měla za cíl upozornit na jejich nejdůležitější práva a povinnosti v silničním provozu; připomenou časté špatné návyky a nebezpečné chování (při pohybu na přechodech pro chodce); současně došlo k poskytnutí informačních letáků a reflexních pásek (bezpečnostních prvků);
- **Finanční podpora SMO vůči neziskové organizaci SOS – Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska** je neziskovou organizací, která vzdělává spotřebitele a informuje je o jejich spotřebitelských právech. Služby poskytuje formou bezplatného poradenství a osvěty, Zájem narůstá, zejména ze strany seniorů, v roce 2013 bylo zodpovězeno cca 2 tisíce dotazů. Pozornost věnuje také finančnímu a insolvenčnímu poradenství.

### **Kapitola: Péče o nejkřehčí seniory s omezenou soběstačností**

- **Hospicová péče** – z rozpočtu města je finančně podporován provoz 2 mobilních hospiců (Mobilní hospic Ondrášek a Mobilní hospic Charity Ostrava); současně je k dispozici 30 míst v rámci **Hospice sv. Lukáše** (Charita Ostrava), kde je rovněž podíl města na zajištění provozu (oblast zdravotní i oblast sociální péče);
- V Městské nemocnici Ostrava bylo **zřízeno specializované lůžkové geriatrické oddělení (31 míst)**, které zajišťuje komplexní zdravotní služby pro stárnoucí populaci. Po zlepšení nebo stabilizaci zdravotního stavu jsou senioři následně předáni do léčebny dlouhodobě nemocných (LDN Radvanice, LDN Klokočov) k pokračování rehabilitace nebo dlouhodobější ošetrovatelské péči byla zřízena lůžka následné geriatrické péče, případně do Domu sociálních služeb při MěNFO (sociální služba ve zdravotnickém zařízení s kapacitou 66 míst). Systém geriatrické péče doplňuje rovněž systém sociálních služeb - terénní a pobytové sociální služby (celkem 45 registrovaných soc. služeb), viz [http://www.kpostrava.cz/file\\_upload/akcni-plan-realizace-cilu-a-opatreni-3-kp-pro-rok-2013.pdf](http://www.kpostrava.cz/file_upload/akcni-plan-realizace-cilu-a-opatreni-3-kp-pro-rok-2013.pdf);
- **Sociální služby pro cílovou skupinu s Alzheimerovou demencí** – na území města je 6 poskytovatelů (kapacita 350 míst) pobytových služeb; 1 poskytovatel odlehčovací služby (12 míst) 1 poskytovatel centra denních služeb (20 míst) se zaměřením na péči o osoby se syndromem demence, z toho 2 poskytovatelé jsou držiteli certifikátu „Vážka“. V rámci služeb Slezské diakonie je v provozu v Ostravě-Nové Vsi kontaktní místo České alzheimerovy společnosti (vyšetření poruch paměti, osvětová a vzdělávací činnost). Vzdělávací a osvětové programy jsou realizovány také prostřednictvím projektů reminiscence, v roce 2013 pod názvem „Vzpomínky nepatří do koše“ (zapojení poskytovatelů, uživatelů a pečujících osob ze 7 služeb), inspirováno dle mezinárodního projektu „The European Reminiscence Network“;
- Otevřenost pobytových sociálních služeb – patří k běžné praxi většiny z 19 poskytovatelů pobytových služeb, Příkladem dobré praxe může být, např. dobrovolnictví seniorů, spolupráce služby s klubem seniorů v daném obvodu, společné využívání zahrady domova a účast seniorů – z okolí služby na aktivitách pořádaných domovem i realizace vzájemné příhraniční spolupráce;
- Terénní a odlehčovací služby a činnost svépomocných skupin – na území města v roce 2013 působilo celkem 17 poskytovatelů terénních sociálních služeb (2 osobní asistence, 10 pečovatelská služba, 1 tísňová péče, 2 centra denních služeb a 1 denní stacionář, 1 sociálně aktivizační služba pro seniory a osoby se

zdravotním postižením) a 6 poskytovatelů odlehčovací služby s kapacitou 53 míst, jejichž služby využilo 306 uživatelů;

- Současně probíhala pravidelná setkávání (1x měsíčně) svépomocné skupiny pečujících osob, a to v sídle centra denních služeb SILOE Ostrava – určená nově také široké veřejnosti. Setkání probíhají také za účasti odborných pracovníků (lékaři, psychiatři, kněz apod.). Pečující osoby se navíc zapojili do rozsáhlého sociálního šetření v rámci výzkumu potřeb občanů města Ostravy. Výstupy z Analýzy potřeb občanů města Ostravy v kontextu sociálních služeb jsou dostupné na webu [http://www.kpostrava.cz/file\\_upload/analyza-potreb-obcanu-mesta-ostravy-v-kontextu-socialnich-sluzeb-2013.pdf](http://www.kpostrava.cz/file_upload/analyza-potreb-obcanu-mesta-ostravy-v-kontextu-socialnich-sluzeb-2013.pdf)